

# SÊXIŞTÎYÊN KURMANCÎ

XORASAN

Berev kirin û amade kirin

Celîlê Celîl

Gulî Şadkam



ÎNS T Î T ÛTA KUR D ZAN ÎYÊ - WIEN

**SÊXIŞTÎYÊN**  
**KURMANCÎ**  
**XORASAN**

Berev kirin û amade kirin

Celîlê Celîl  
Gulê Şadkam

WIEN - 2012

Çap kir: Înstîtûta Kurdzanîyê - Wien  
Herausgeber: Institut Hir Kurdologie - Wien

**Sêxiştîyên kurmancî. Xorasan**

Berev kirin û amade kirin Celîlê Celîl, Gulê Şadkam

**Kurmandschi Liebesgedichte. Xorasan**

Von Jalile Jalil, Gule Schadkam

Çapa pêşin - Wien 2012  
Pergala pirtûkê Cemal Celîl (Alîonîs)

ISBN 3 - 902181 -21 - X

© Institut fur Kurdologie - Wien  
Jalile Jalil

## Navarok

Pêşgotin Celîlê Celîl .....	5
Du gotin Gulê Şadkam .....	24
Sêxiştîyên Kurmancî .....	25
Ferheng .....	309
Navrêzka nava, gêografîk û êtnîkî .....	326

## PÊŞGOTIN

Xorasan diyaspora kurdaye here mezin û here kevne. Dîroka wê ji sedsalîyên berî zayînê despê dibe, ji dema împêratorya Mêda. Lêkolînên bingehî ser dîroka kurdên Xorasanê tunene, lê belê, bêşikê, wekî Xorasan hên ji dema partevyan û sasanyan kurdnêşîn bûye. Çavkanîya here giring bona vê gotinê ew "Şah-nama" Fîrdûsîye.

Fîrdûsî li Xorasanê, li bajarê Tûsê ji dayka xwe bûye û jîyana xwe li wêderê derbaz kirye. Temena nivîsandîna "Şah-namê" 1000 salî zêdetire. Şayîrê nav û deng di nivîsa xweda gava navê Rostemê kurê Zal hiltîne, gele cîyan ji wîra divê Rostemê kurd, di êposa Şahnamê - da navê kurd gele cîya rast pê tê. Hên zêde, hilbestvan hêja dîtye di nivîsa xweda ser dîroka pêşdihatina gelê kurd, ser dîroka qiralê xunxur Ajdahak û Kaweyê asenger bi taybetî bisekine. Evana delîlên bêşikî, ku Fîrdûsî li Tûsa Xorasanê kurda ji nêzîkayê naskirye û hilwesta wî ser wana gelekî erênî bûye.

Xorasan li Rojhilat-Bakûrê Îranê, bi hezaran kîlomêtra ji binecîyê êtnosa kurda, ji Kurdistanê dûre. Dêportasya kurdan berbi Xorasanê bi mercên sîyasî yên dîroka Rohilata Navîn û Nêzîkva girêdayîye. Împêratorya Mêda (paşwextyê jî Îran) heger li Roavayê sînorê xwe bi rêzeçîyayên asê - Zagrosêva parastî bûye, lê sînorê Rohilatê, erdê bêçîya, ber hêrîşên tûranîyan: turk-sêlcuqa û teter-monxola yên hertimî vekirî bûye, ji ber vê sedemê metirsî bona ewlaya Îranê mezin bûye.

Eşîrên kurdan li Zagrosê, wek yekaneyên leşkerî halhazir, bihêz û çeleng, ti mê bi serhildanên xweva bona şahên Îranê sedema serêşîne bûne. Cîguhastina wan eşîran berbi sînorê Rohilat-Bakûrê Îranê: Xorasanê bona dewletê du başya wê hebûye: alîkîva, kurdên koçberkirî ber hicûmên ji derva wê bi hêzên çekdarî rawestana,

bibyana mertala asê û, bi alîyê dinêva, çalakîyên wane serhildanê, ji ber xwe, bi parastina cî-warên nû ji tûranyan, wê qels bibya. Ev sîyaseta duserî li Îranê himberî eşîrên kurdan heta sedsalîyên XVIIIIX dom kirye, xurt bûye xasma li dema deshiletdaya Şah Îsmayîl, Şah Abbas û Nadîr-şah.

Eşîrên kurda yên nûhatî li ser erdê xerîb, çol û çolistan, bê gûnd û bê bînayî, mecbûr bûne, bingeha xwe ya nû wek kela ava bikin, bi sîstêma jîyana nobegirtina çardewra hêwra xwe bi şev û bi roj: bîst û çar seh eta biparêzin. Li nava axaftina kurdên Xorasanê peyva gund tune, kar naynin. Dewsa gund dibêjin kela.

Hijmara kurdên Xorasanê îro ji mîlyon merivî derbas bûye, ewana dîsa dijîn bi ziman û çanda kal-bavê xwe. Gele eşîrên kurda, bona parastina yeketî-hevgirtina xwe ya çivakî û xuyatya xwe ya êtnîkî, jîyana sosyal-abûryêye berê berdewam kirine, xwe li ser jîyana koçberyê girtine û kurdbûna xwe pê parastine. Ji ber ku piranya kurdên Xorasanê kurmancîaxêv bûne, ji xwera gotine em kurmancin. Ew hilwest heta naka dom dike.

Koçberkirina (dêportasya) kurdan berbi Xorasanê ji hemû herêmên Kurdistanê pêkhatye, him ji nava kurmanca, him ji nava sorana, hewramana û yên mayîn. Kurd mecbûr bûne jîyana xwe ser erdê nû berdewam bikin. Gelekê ji wana sal û zemana hisa roja veogerê di dilê xweda zêndî xwey kirine, û gava dem hatye, şahên zalim ji rûyê dîrokê rabûne, îja koçên kurdan xwe li rîya veogerê girtine. Hergê sirgûn, koçberkirin bi destê zorê bûye û koç anîne gîhandine ser erdê Xorasanê, lê dager, bi armanca dilê kurdan bûye û demeke dirêj kişandye. Berçevane, pareke mezin ji eşîrên kurda koçen xwe anîne gîhandine hêwra kal û bava, lê hinekên ji wana negihîştine warên xwe yên berê û li. nîvê rê mane.

Gava erdnîgarya Îranê datîni ber xwe û lê mêze dikî, şopa rîya dagêra piranya kurdan ber çavan xuya dibe. Delîlên dîrokê ne ew gund û

bजारokên kurdnêşîn, yê nî ser xerîtê bûne morikên rêzekê: ji binya gola Xezer tên diçin berbi Roavayê Îranê, berbi çiyayên Zagrosê. Bingeheke sekna koçên kurdaye mezin, ku eşîr di dagêrêda nîvê rê mane, ew herêma Qezwînêye. Heta naka jî li wê kurdên hêwirî kurdbuna xwe, xwehesîna êtnîkî un da nekirine.

Dêmogrfya herêmên Xorasanê yê kurdnêşîn di nava sedsalên paşin gele hatye guhastin. Gorî nivîsên rêwî û lêkolînavanên yêwropî û rûs, li herêm û bajarên Bucnûrdê, Kûçanê, Şîrvanê û cîyên mayîn li sedsalya XIX kurd pirhijmar bûne. Îro kurd li wan bajarên kêmin. Bajar gelekî mezin bûne, dîfûzya hevbeşbûnê li navbera xelqê Îranê, pêşvaçûyîna tîxnîkayê, êlêktronîkayê, jîyana şaristanî ûhw., ev hemû bi tevayî hijmara kurdan û dewra zimanê kurdî kêmkirine. Ji bertunebûna statûya zimanê kurdî ya xwendin û nivîsandinê, çivaka kurdî berbi zimanê farisî diçe.

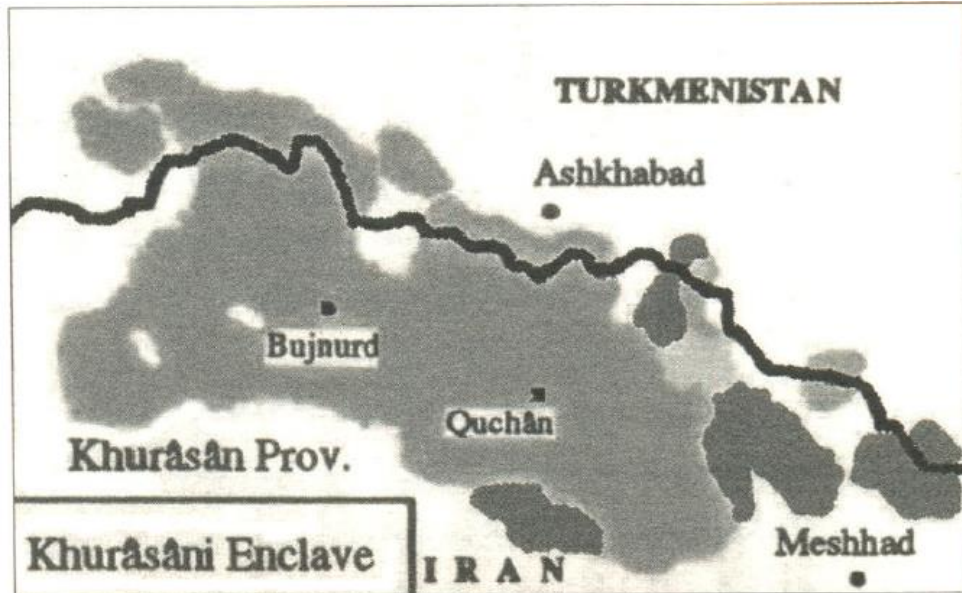
Zargotin û ziman bêtir di nava xelqên bi jîyana eşîryê û koçberyêva girêdayîda mane. Jîyana koçberyê îro weke berê nîne. Dewsa hespan motosîklêt kar tînin, dewsa ga û dewa, ku dem û zemanan bingeha barbirinê koçên giran bûne, îro traktorên dolab mezin girtine.

\* \* \*

Salên dirêj bona min xîyaleke mezin bûye, ez berê xwe bidime Xorasanê, jîyana kurdên vî erdî nas bikim û pêra jî lêkolînen êtnolîngvîstîk bikim. Daxwaza rêwîtyê berbi Xorasanê dilê minda gurr bû û nêzîkî aqilan bû, dema ez rastî rewşanbîrên kurd yê Xorasanê hatim.

Gulana sala 2011 bû, bi vexwandina ûnîvêrsîtêta bajarê Culamêrgê (Hekkaryê) ez beşdarî konfêransa kurdzanyêye duda bûm. Di bin giranya karê ku ber destê minda hebû, belkî ew konfêrans bona min zêde balkêş nîbya, heger di bernama konfêransêda min nexwenda navên çend rewşanbîrên Xorasanê, yê têda wê beşdar bûna. Bala

min kişande ser xwe navaroka axaftinên wana ser çand, êtnologîya û zargotina kurdên Xorasanê. Zanîna min ser kurdên Xorasanê kêmbû, cem min daxwaz çêbû, ez herim Cûlemêrgê, guhdarya axaftina wana bikin. Û ez poşman nebûm.



●Kurmanci, ●Sorani, ●Leki

Mêvanên ji Xorasanê nek tenê bala min, lê belê bala hemû mêvanên, ku ji gele welatan hatibûn konfêransê, kişandibûn ser xwe. Sohbetên min tevî wana ser zargotina wê herêmê, gelekî nirxdar bûn, Hêjatya sêxiştîyan, şewq û şemala wan cewahiran min naskir, gava wana bi devkî, bi heyacan ji minra sêxiştîyan digotin. Berî wê di hizra minda tunebû ez biryar bigrim, herim Xorasanê, nava kurmancên ji me xerîb bigerim. Min jî wana daxwaz kir çend sêxiştîyan ji minra bêjin ez binivîsim. Gulê-xatûna Şadkam, mêvana nirxgiran ji Xorasanê, barê min sivik kir, go: "Wekî tu axaftina me rast bigrî, ezê çend nimûna, ku di bîra mida mane, ji tera binivîsim." Nava sê-çar rojanda hijmara sêxiştîyan gihîşte pêncî. Bi xwandina wan cewahiran ez têr nedibûm. Min ji xwera got, hên qudum



di çokên minda heye, divê ez daxwaza dilê xwe ya kewn mîyaser bikim, bi xwe herim Xorasanê, wî welatê dîrokî, hêwra kurmancên warguhastî, koçber, bi çavên xwe bibînim, bi guhê xwe stranên sêxiştîyan bibihêm û bi dilê xwe bicivînim. Min usa jî kir.

Çend meh neketine vê navê, 23 meha IX sala 2011, ez ji Yêrêvanê bi teyarê çûme Têhranê. Min bilêta xwe ya vegeerê bona sê heftêya girtibû, lê mixabin, li firogehê, dayîra vîzadayîne, bêy pirsirin, destûra, ku ez li Îranê bimînim, bona du heftêya da.

Ji ber ku dema min hindik bû, di hemin roja hatinê, ez ji Têhranê bi tirênê rêketim, çûme bajarê Meşedê, paytexta Xorasanê, bajarekî dîrokî, giranî, rûniştî û aram. Gorî qalkirinê, têda nêzîkî pênc mîlyon rûniştvan hene, jê pênsid hezar kurdin. Meşed navûdenge bi pirtûkxana xweye pir mezinva, zana û filosofên navgiranava. Ew bajarekî rêkûpêk, paqîş, darava xemilî, kûçê wîya fire û jîyandar bû, meriv gişk bi karê xwe gîro bûn. Meşed wa ber çavê min dîhar bû û di bîra minda maye.

Karê civandin û lêkolîna kelepûra çand û hunera kurmancên Xorasanê min bi bername despêkir.

Xorasan para vedibe ser sê parêzgeha: Xorasana Bakûr, Xorasana Rezawî û Xorasana Başûr. Kurd hîmlî li Xorasana Bakûr dijîn, ku dikeve li Bakur- Rojhilata Îranê, rex sînorê Komara Turkmênistanê. Ew yek ji sê parêzgehên Îranêye. Hijmara kurda li wê qasî mîlyon nîvekêye, navenda wê Bucnurde.

Ji roja ku min lingê xwe danî Îranê û heta ez vegeryam Têhranê, rêber û alîkara min hêja Gulê Şadkam bû, bi andamên malbat û heval, hevkar û xizmên xweva. Gulê ew keça kurd bû, ku li konfêransa Culemêrgê me hevdu nas kiribû, rewşenbîreke jêhatî, şareze, pispor û dilşewata ziman û tora gelê herêma xwe. Gulê bi xwe mereqdar

mîrata zargotina kurmancên Xorasanê bû, hisa giringaya vê mîratê gîhandibû min, wekî ez rîya Xorasanê bidim ber xwe.

Li Meşedê, mala bavê Gulê Şadkam ji minra bû hêwra şevêkê. Rojtira dinê bi rêvebirya Gulê gihîştme bajarê Aşxanê, bajarekî mezin li Bakûrî Xorasanê û bi jîyana şaristanî dagirtî. Kurd li wê pirin. Ji gelên faris û turkman zêdene yan kêmin, ez nizamim, min ne pirsî. Giring ew bû, wekî kurmancên Aşxanê kana zanîna sêxiştîyan bûn.



*Şamara Azadî-pûr*

Me nêzîkî hewtêkê maleke dost û nasê Şadkama hêwira xwe girt. Andamên malbatê biçûk û mezinê xweva ber xizmeta me bûn, rêberya me dikirn berb hêwra koçberên ji eşîra qeremanya û gundên nêzîk, zanayên sêxiştîya dipirsîn, danîn mala xwe, hurmet, sîyanet. Karê me dimeşya.

Xanima malê Şamara Azadî-pûr, jîyana wê nêzîkî 50-60 salî, zaneke sêxiştîyan bû. Ji roja pêşin gava em bûne mêvanê wê malê, heta me xatirê xwe jê xwest û em jê dûr ketin, ji mera sêxiştîyan digo-

tin. Gava em pêra diçûne cîyên mayîn bona nivîsarê, dîsa Sêxiştîyên kûvîkirî danîn bîra xwe û ji mera digotin. Ji sedî zêdetir sêxiştîyan gotin û hemû di bîra wêda bûn, zanibû ka kîjan gotye û kîjan ne gotye. Ewê bi zanetî û dilxwezî bi mera dihate bin konên koçera. Koçer îdî ji zozana dagerya bun deştê û hazirya xwe û zivistanê didîtin. Jîyana koçeran li zozanan li navbera salê, çiqasî xweşe, awqas jî girane.

Heyf wekî dema zozana nîbû, bahar û havîna zozanên Xorasanê min nedît. Rastî bêjim, çîyayên bilind, li havînan berf li ser, zozanên wek li alîyê mene, rastî min nehatin. Bawer nakim wekî hebin jî, lê dîsa zozanvanî jîyaneke taybetîye, jîyana ji gund û bajarên dûr, di nava sirûştê aza û fantastîk, hilbet ewe çavkanya jîyandarya zargotina kurdaye pîrzengîn.

\*\*\*

Pey Aşxanê me berê xwe da bajarên Bucnûrtê, Şîrvanê, Esferaynê, Çinaran, em çûne usa jî gund-kelayên cude-cude. Li hemû dera derê kurmancan ber me vekirî bûn. Bi taybetî rewşenbîr û hunermend em bi şabûn qebûl dikirin, xwe nedihêwşandin, wekî mêvanê xwe di karê xweda razî verêkin. Ez dixwezim wana yeko-yeko bînim bîr, ser mêvandarî, dilovanî û rewşenbîrya wana bêjim û bi spasdarî navê wana hildim: Suliyman Seferpûr, Kerîm Ekberzade, Alî Soletî, Alî Hiyderî, Alî Îzanlû, Hemîd Cefertzade, Husiyn Nasirî, Reza Qarşî, Hesenê Roşan, Îsmayîl Husiyn-pûr, Hîva Massîh, Reza Qarşî, Îsmayîlê Husên-pûr, Suhrabê Muhemedî, Reşîdê Ferhadyan, Sekne Taqîzade, Ceferê Behramî, Welî Rustemî, Cemsîdê Rustemî, Zerînê Teqîzade, Mensûrê Ehmedî, Qulamê Mehrabî, Melekê Şebanî, Zubiyye Axretî, Delalê Dewerrî, Şah siyarê Hesen-pûr, Muhemedê Husên-pûr, Qulam Reza Muhemedî, Elî Ekber Bexşî û gelekên mayîn. Alîkarya wana ji mera bû palûpişt wekî em karibim hijmara sêxiştîyên civandî bigihînin 2000-Î.



*Aşxane*

Li vê rêwîtya mine Xorasanê rastpêhatinek heye, ku berî ez bême Îranê, ji minra gelekî mereqdar bû. Xorasan van çend salên dawyê bi dîrok û jîyana xwe ya îroyînva ber min dîhar bûye bi saya keda rewsenbîrekî kurdayî mezin, fidekar û evîndarê çand û huner, zanistî û tora kurmancên Xorasanê hêja Kilîmulla Tewehûdî. Min dixwest ez wî bivînim.

Tevî du hevala ez çûme dîtinya wî. Hêwra wî xanîke biçûk bû di nava erdekî avadan û gelekî fire, di nava daristana fêkîya, ku bi dervazeke hesinî ji dinya mezîn xwe veqetandibû. Tewehudî darên fêkîyan bi destê xwe bêcer dikir. Ji mala wî dora kîlomêtrekê em nava baxçê wî dûrketin, lê geryan, heta me wî dît. Darê xwe av dida. Bi çend elbên sêvên sorva tijî em vegeryan mala wî.

Ez divêjim mal, xanî, lê bi giştî ew du sê ode bûn. Oda mêvana kiribû mûzêya çand û deba kurdên Xorasanê. Her alî dîwarên wî bi nimûneyên çek û rihalên kurdî, kopîyên belgeyên dîrokî, nîgarên kurdava nixamtî bûn. Çi bêjî wêderê tinebû? Axavtina bi vî pispore û şarezeyê jîyan û deba kurmancên Xorasanêra gelekî balkêş bû.

Axirya pirs-pirsyara derket, wekî koka me herduya dighê hev. Kal û pîrê me Serhedî bûne, ji êla sîpka. Dîrokê venaşêrî. Dêmek wana ji Bakûrê gola Wanê warguhêz kirine, anîne Xorasanê. Ka kengê, çendsid sal berê? Kes nizane.

Çarde rojên bi hijmar bona civandina sêxiştîyan ji nava kurdên Xorasanê ji minra demeke kin bû, lê belê, têrê dikirin, wekî ez karibim awqas bicivînim, ku karibim dewra sêxiştîyan li jîyana kurmancên vê herêmê nas bikim û binirxînim.



*Kilîmulla Tewehûdî*

Li nava kurmancên Xorasanê tune bûyereke şayê, şînê, hevrûniştineke çivakî, çandî, yeke ew li kîderê jî bive, li Xorasanê, li Têhranê, ji sînorê welêt der, wekî sêxiştîyan "lo" nekin (nestirên), nevêjin. Dêmek jîyana xorasanya li hemû dema û li hemû dera bê sêxiştîyan nameşe. Distrên hemû, distirên ji xwera, ji hemyara, distirên xort û qîzên cahil, kal û pîrên temen mezin.

Bi vê belabûnê û pirhijmaryê, sêxistî hên nebûne bingeha xemxuryê, bi zanistî û bername nehatine civandin. Rêwî, zanayên xerîb, gava çûne nava kurmancên Xorasanê, di nivîsên xweda hergav besa sêxiştîyan kirine û wek mînakên ziman û zaravê xorasanyan weşandine.

Cara pêşin ser ziman û jîyana kurdên Xorasanê bi hûrbînî zimanzanê rûs V. Îvanov sekinîye.<sup>1</sup> Zanyar li dawîya lêkolîna xwe ya zimanzanyê ser zarê kurdên Xorasanê bi dehan sêxiştîyên ku wî civan dine weşandine.

Ji kurdzanên sovêtyê Dr. Ç. X. Bakaêv û Dr. Î. Î. Tsûkêrman her yek lêkolîneke zimanzanyê dîyarî zimanê kurdên Xorasanê û Turkmên-yayê kirine.

Sala 1962-a li Moskvayê, ji alîyê Înstîtûta zimanzanîyê ya Akadêmîya Zanistîya YKSS, bi zimanê rûsî lêkolîna Ç. X. Bakayêv *Axaftina kurdên Turkmên-yayê* çap bû? Ji despêkê zanyar xwendevana dide zanîn, wekî zimanê kurdên Turkmên-yayê her ew zarave çî ku li Xorasanê (Îranê) bi mîlyona kurd pê diaxivin, ji ber vê jî navê pirtûka xwe danye *Axaftina kurdên Xorasanê*. Dawya pirtûkê lêkolîner pey bervedana rêzimana kurdy Xorasanê, li para duda têkstên civandî ji zargotina kurdên Turkmên-yayê: çîrok, serhatî, biwêj û hw. çap kirine. Daxawa, di rêza van mînakanda sêxiştî tunene.

Sernavê lêkolîna Î. Î. Tsûkêrman *Kurmancîya Xorasanê-ye*. Pirtûk bi rûsî li sala 1986 li MOSkvayê çap bûye.<sup>3</sup> Binya sernavê nivîsîye *Lêkolîn û tekst*. Dêmek pirtûk ji du parane, ji lêkolînê û têkstê. Lêkolîna xwe Tsûkêrman despêkirye hên li sala 1936-a, lê bona çapê serhevda anîya li salên heştêyî. Bingeha lêkolînê têksta kurmancîne, ku wî li navbera hersê mehên payîzê sala 1936-a, dema ew bi armanca zimanzanyê çûbû nava kurmancên Turkmên-yayê, civandine. Bi şadetya lêkolîner, kurmancên Turkmên-yayê li salên

1 Ivanov V. Notes on Khorasani Kurdish. -"Journal and Proceedings of the Asiatic Society of Bengal" 1927 (new series), vol. XXIII, Nr. 1, pp.167-236

2 Bakayêv Ç. X. Govor kurdov Tûrkmênî (Axaftina kurdên Tûrkmênistanê).

Moskva 1962 (Fonêtîka, Grammer, Tekst û ferheng)

3 Tsûkêrman Î. Î. Xorasanskîy kurmancî (Kurmancîya Xorasanê). Lêkolîn û têkst. Moskva 1986.

30-î hemû bi kurdî diaxivîn, merivên temen mezin zanibûn farisî û zaravekî turkmenî. Sêrêzên (sêxiştîyên) civan dî pirtûkêda 34-in, bi wergerên ser zimanê rûsî. Binya çend sêrêzan îşaret hene, wekî mînakên wana V. Îvanov jî weşandye.

Pey V. Îvanov û tî. Tsûkêrman cara pêşin ji kurdên Xorasanê, yê ku bala xwe daye ser sêxiştîyan, ew rewşenbîr, lêkolînerê xizmetmezin Kilîmulla Tewehudîye.<sup>4</sup> Li berevoka wîye *Tiranahayê kurmancî Xorasan-ê* 202 sêxiştî cîgirtine, yên wî ji gele deverên Xorasanê civandine. Zanyar sêxiştîyên xwe bi sistêma alfaba farisî derskirye. Pey her sêxiştîkê wergerên wane farisî daye. Binya her sêxiştîkê navê stranbêj û cîyê jêgirtî daye xuyakirin.

Li sala 1966 (1384 H). ji rewşenbîrên kurdên Xorasanê Hîva Massîh berevoka *Tranehayî koçek kurmancî* raberî xwendevana kirye.<sup>5</sup> 121 sêxiştîyên vê berevokê bi tradîsyona cuwanya çapamanya îranî hatye belakirin. Her sêxiştîk bi wergera farisî ser rûyê pelekê dagirt ye.

Li heman salê pirtûka Ezîm Rostemî bi navê *Mecmuayê yeksed sêxistîyên kurmancî* çap bûye.<sup>6</sup> Wek ji navê pirtûkê dîhar dibe, sêxiştîyên vê berevokê sedin. Berevokir wana paravekirine ser sê bira û daye wergerê wane farisî. Destanîneke vê pirtûkê yek jî ewe, wekî li dawîya pirtûkê berevokir ji hemû peyvên sêxiştîyan ferhenga kurdîfarisî amade kirye. Peyvên kurdî bi du elfabe: farisî û latînîne.

Emê şas nîbin, hergê bêjin, wekî bandûra Sêxiştîyan li ser hilbesta kurdîye Xorasanê pir mezine. Gelek hilbestvanên hemdem hilbestên xwe bi şêwa sêxiştîyan dinivîsin, ser sê rêza, her rêz bi heyşt lingane (*heca*). Mînakeke ber çavane pirtûka rewşenbîr, hilbestvanê jêhatî Îsmayîl Husen - pûr *Esman bê merz est ...* <sup>7</sup> sêxiştî hemû berhemên Wîne.

4 Kelîmulle Tewehudî. *Tranehayî kurmancî Xorasan*. Meşhed 1374.

5 Hîva Massîh. *Sêxiştî. Tranehayî koçekên kurmancî*. Tehran 1380.

6 Ezîm Rostemî *Mecmuayê yeksed sêxiştî[yên] kurmancî*. 1384, Meşhed 7  
Îsmayîl Hesên-pûr *Esman bê merz est ...* 1390, Bucnurd

Bin bandura sêxiştîyên gelêrî hilbestên xwe dinivîse usa jî rewşenbîr çelekvanê çivakî Hemîdê Necefzade. Hemîd bi kar û mejxulya xwe bixizmeta çanda kurdîva girêdayîye. Ew tevî hevalbendên xwe bi



*Îsmayîl Husen-pûr*

şaretî şayî û dewatên kurmacî amade dike, rêva dibe, stranan dibêje, hilbestên xwe û yên hevalan di navbirrya mûzîk, dîlan û stranada ber dewatvana dixûne. Xwendina hilbestan li Îranê di nava gelda gelekî bi nirxe û hunereke naskirîye. Ew yek ji wan tradîsyonên îranîye kevne, ku di nava kurdanda bê navbirrî jîyandar bûye û naha jî berdewame. Dewat, şabûn, gîhandina mirazê herdû evîndara, bê xwendinê çarînan, hilbest û ragîhandina filosofya şayîrên sedsalyên berê, yên: Omer Xayam, Saadî, Hafiz, Rûmî û yên mayîn, qet dibe?

\* \* \*

Sêxiştî di nava zargotina kurdîda di serenserî Kurdistanê û dîyaspora wêda hûnereke pir hizkirî û belabûyîye. Di hine herêmên kurdada ji wanara dibêjin: heyranok, dîrok, sêxiştî, sêrêzî, dilok, manî, bend, çarîn, xweşxanên evîndaryê ûhw.



Heyranok li nava janrên (malbatên) zargotina kurda, îro janra here jîyandar û popûlere. Cara pêşin vê malbatê wek janreke zargotinêye serbixwe bi taybetîyên xweva kurdzan Ordîxanê Celîl di lêkolînên xweda destnîşan kirye û pirtûkek jî li sala 1961-ê bi sernivîsa "Dilokên gelê kurd" raberî xwendavanan kirye.<sup>8</sup>

Janra sêxiştîyan (diloka) hîmlî ew milkê cahilane. Strane li dewatan, li bindarûkan. Heger sêxiştî wek stranên bindarûka îro fûnksiyona xwe unda kirye, lê ew di dîlanên dewatanda mekin cî girtye. Mûzîka kurdî, stranên sêxiştîya li Xorasanê hizkirîne usa jî ji alîyê gelên cînar. Turkmen û farisên Xorasanê gele cara dewatên xwe bi stranên kurmancî û sêxiştîyan dimeşînin.

Dilok, heyranok, yan sêxiştîyên Kurdistanê û yên kurmancên Xorasanê hîmlî wek formûlin, qalibê wana hene, gelekî bi teqil û bi rîtmîkin.

Bi strûktûr herdû rêzên pêşin bi hevra six girêdayîne û di bîra stranvanada bi hevra girêdayî dimînin, ji hev naqetin. Rêza sisya, li Kurdistanê, wek edet azade, ew giranya navaroka stranê, nêta bingehî digre ser xwe. Ji ber vê jî ew timê perr vedide, şewqa xwe anegor hêza sêwirdarya dengbêj tê guhastin, dirêj dibe. Stranbêj dikare gorî hunera dengbêjya xwe rêza sisya binitirîne, peyvên hisa xemgînyê, şabûnê, yên kela dil nîşan didin, serda zêde bike. Dengbêj awazê stranê bi peyvên *ax û waxa, heycan, qurban, lê marûmê, heyrano* û yên mayînva kamil dike. Wekî fikra rêza sisya, ya bingehî bide xuyakirin, ew ji qalibê hijmara hangên rêzên pêşin û dudyan timê dûr dikeve, lingê (hecê) wê zêde dike, dike pir hangî.<sup>9</sup>

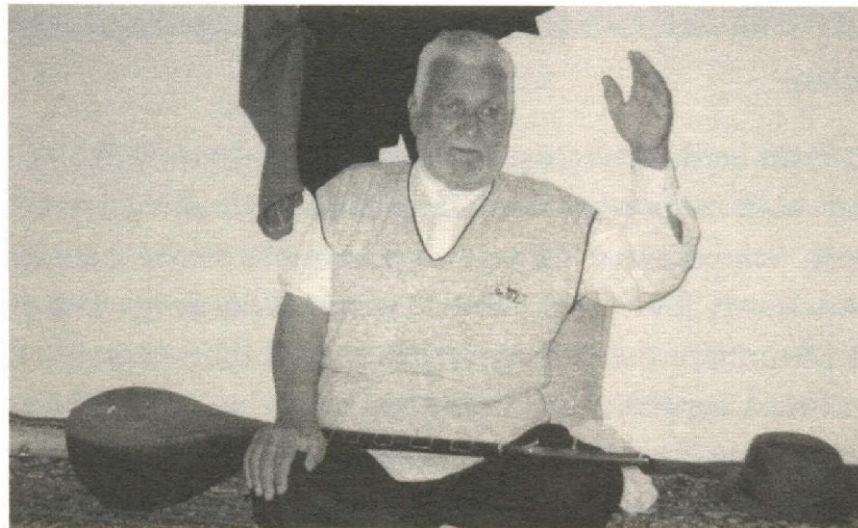
8 *Dilokên cimeta kurda*. Berevkir û bona çapê amade kir Ordîxanê Celîl, 1961, Yêrêvan

9 Ev yek baş xuya dibe li stranên dîrokî û yên şînê.

Sêxiştîyên kurmancên Xorasanê ne usanin, cudene, hersê rêz jî bi hijmara linga (hanga, heca) yekin, zêdebûn kêr rastpê ten. Bi hijmar her rêz ji heyşt ligane (4+4).

Sêxiştî bi çapên xwe mînatyûrin, biçûkin, navarok guvaştîne, dîmanekê, bûyarekê, his eke evîdaryê ber guhdara vedikin. Peyvên lakonîk delîlê dilin, çirûska kela evîndarane, peyvên xemgînyê û hîvîyêne, gazî û hewara bêçaryê û ji hevduketina evîndarane.

Hilbesta ji sê rêzan li hemû janrên zargotina kurmancên Xorasanê cî girtye. Ew di hilbestvanya gelêrî û ruhanya kurdîda hên li sedsalîyên navîn (X-XII) hebûye. Ber çavan in qewl û beytên kurdên êzîdî, stranên şînê, stranên şera, yên mêranîyê û dîrokî, beytên dewrêşa, hilbestên Feqîyê Teyran, govendên kurdî û yên mayîn.



*bexşî - stranbêj*

\*\*\*

Sêrê zî bi navaroka xwe bûne neynika dîroka kurmancên Xorasanê. Koçberî, telî-tengîyên jîyana nû ji welêt dûr, ev hemû îro jî di nava sêxiştîyanda rastî me tîn. Bi xem distirên:

Va çîyana çîyê me nînin,  
Merxê çîyê me hêşînin,  
Kew li çîyê me dixwînin.

Rojekê, dema gera min li Xorasanê, camêrek nêzîkî min bû, got:  
"Mamûste, tu zanî wekî kurmanç li Turkyayê jî hene:' Wî usa bi ecêbmayî û ji zanîna xwe razî got, wekî min femkir, ew cara pêşîne ser kurdên (kurmançên) Turkyayê bihîstye. Bi vê kêznanîna ser dîroka xwe, kurmançên Xorasanê di çanda devkîda dîroka xwe unda nekirine, Sêxiştîyên xweda besa welatê xwe kirine:

Welatê me Erzirûme,  
Wi çîya û gul û tûme,  
Heft salin ez ji cî bûme.

Xema undakirina welêt, rîya warguhêzîya dijwar, dûr û dirêj ji bîra wana neçûye. Ser vê neheqyê wek gazî û loma ji çaranivîsa xwe strane:

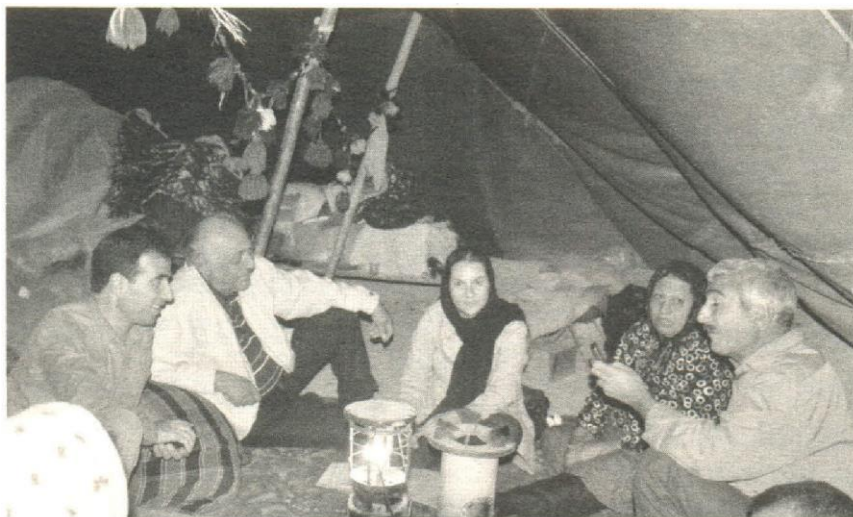
Xelko can, le me çî kirin,  
Malê me le gan bar kirin, Je  
welatê xwe em dûr kirin.

Xerîbî, ji mal û gund, erd û heyal dûrkerin di jîyana kurdada li dirêjaya dîroka kurdan hertim hebûye. Bi hezaran malbat û eşîrên kurda ji cî rakirine, birine Anatolya navîn; bi kuştin, lêdan, zulm û zorî xelqê am û tam hezaran kîlomêtra bi pê ajotine berbi berîyên Erebiistanê ...

Ser rewşa xwe ya giran kurd strane. Nava zargotina kurdîda janrek, malbateke zargotinêye taybetî heye, jêra dibêjin *stranên xerîbîyê, xerîboka*.

Bona xerîbîyê di jîyanêda sedem pir bûne. Stranê xerîbyêra gorî herêman usa jî gotine: stranên şînê, stranên leşkeryê, stranên ser zewacê qîza û yên mayîn. Li Xorasanê sêxiştîyên xerîbyêra divêjin stranên cudayê.

Merxê çîyê Serhedême,  
Berindîrê dûr je dême,  
Ez umreke çav le rême.



*Li bin konê eşîra qeramanan*

Stranê dîrokî, ser şera, kuştina mêrxasa, zulm û zora rûsa, tirkmena kurd bi sêxiştîya strane. Bi xwe stranên dîrokî di zargotina kurdîda malbateke serbixweye, taybetî û dewlemende, lê li Xorasanê wek sêxiştî strane.

Tirman hatiye nav malane,  
Wan ar berdaye bînane, Ew  
rehm nakin li jinane.

Sêxiştî hene usa jî ser şerê navbera rûsa û eşîrên kurdên Xorasnê.

Uris hatiye nav kwînane,  
Ekişînin ew bînane,  
Zîwe-zîwê wan jinane.

Di nava gelda hên distrên stranên ser Xanê Kelmêşî; Ser Serdar Êwaz; Ceco-xan û yên mayîn.

Şerê Xanê Kelmêşî himberî leşkerên şah bûye. Stran avîtine ser kuştina wî di şerê giranda û mêrxasiya ku wi kirye. Serdar Êwaz navdarekî ji kurdên Xorasanê bûye, ku li şerê dijî rûsa hatye kuştin. Navê Ceco-xan hemû kurmacên Xorasanê zanin. Ser wî hên çêr dikin û awsûna dihûnin. Dibêjin, dengê mêrxasya wî awqas belabûyî bûye, wekî gihîştîye guhê qeyserê Rûssyayê. Û gava Ceco-xan pey şerê dijwar hatye kuştin, dilê wî tsarra hedyâ şandine, wekî ew bibîne, gelo Ceco-xan xweyê çî dilî bûye, wekî wa demeke dirêj bi mêrane dijî leşkerên rûs bêtirs û bêxof şer kirye. Sêxiştîk jê eve:

Ceco- xane, Ceco- xane,  
 Duşmen je te herasane,  
 Xanê xanan Ceco-xane.

Balkêşe strana *Lê yarê*, ku bi motîva awaz û navaroka xwe di nava gelda gelekî populere û hemû dya distirên. Navaroka wê eve: Xanekî tirkmena nava kurmacên Xorasanê jineke mêrkirî dibîne, ji bedewya wî tê hingavtin û bi zorê wê direvîne, dibe birca xwe ya asê. Mêrê wê pey jina xwe tê ber bircê. Dergê kelê ber wî asê girtîne.



*Birca xanedanekî kurdî wêranbûyî*

Feqîrîvbi kesera dîtina jina xwe li ber dergê şev û rojên xwe derbaz kirye û strana *Lê yarê*, avêtye ser:

Navaroka vê stranê ji kurmacên Kurdistanêra xerîb nîne, mîna keke ha cem me jî distrên: Elo-paşa dîya du zaroka bi zorê ji destê mêrê wê derdixe û ji xwera dibe qesra asê.

### **Ser mercên amadekirina pirtûkê**

1 Înstîtûta kurdzanîyê pêywîst dît sêxiştîyên civan dî bi du alfeba: ser bingeha tîpên latînî û farisî, ku kurd îro kar tînin, biweşîne. Xwendewanên bi herdu elfeba nava kurdanda pirin. Armanca meye bona xwendinê kes bêpar nemîne.

2 Sêxiştîyan (rêzên pêşin) ser bingeha alfeba latînî pey hev derskirîne. Bi vê hêsan bûye rex hevanîna şax û mînakên sêrêzyan.

3 Ji keşkula bi 2000 sêxiştîyên civandî, pey bêjingkirinê 1701 hev bona çapkirinê hîlbijartine. Yên jê derxistine, sedem ew bûye, wekî zarbêj kamil negotine, rêzek-dudu jê bîrkirine, yan jî tevlihevî di gotina wanda hebûye. Hîvya me heye, li duarjê yê derxistî bêne kamilkirin û bi rewşeke nû bèn wesandin. 14 sêxiştîyên dawîyê ser bingeha alfeba Latînî pey hev nînin, ji ber ku, ewana gihîştine destê me gava pirtûk bona çapê îdî amada bû.

4 Zimanê kurdî li Xorasanê û li Turkmênistanê yeke, cudabûna navbera wana her sînor bûye. Çaranusa kurmacên herdu alîya weke hev nîbûye.

Li despêka dewra sovêtîyê, mafê kurmacên Turkmênîyayê bona xwendin û nivîsandinê, hate naskirin. Salên 30-î pirtûkên kurdî bona perwerdeyî hatin amadekirin û li dibistanan çend salan zarok hînî xwendin û nivîsandina zimanê dê bûne. Perwerde li nava kurdên Turkmênîyayê hîmlî bi çalakya rewsenbîrê hêja G.G. Pêh-

lêwîva girêdayîye. Bi pirtûkên ku wî amadekiribûn, zaro hînî xwendinê dibûn. Lê belê zûtirekê ew kar sekinî. Rêvebirên komarê karê perwerda kurdan bêguhdarî hîştin. Naka li komarê tek û tûka zimanê kurdî zanin.

Li Xorasanê zimanê kurmancî heta naka jî nebûye zimanê perwerdeyî, maye wek zimanê axaftinê. Ji ber şertên jîyana abûrî, çivakî û kultûrî, rîya undabûnê ber zimanê kal û bavan vebûye. Di kurmançya îroda li Xorasanê qelsbûnên berbiçev rastî me tên, bi taybetî di nîşandayîna cinsyata di peyvanda. Dema axaftinê nê û mê tevlihev dikin, gotinek bi herdû awayî jî dibêjin. Vê tevlihevyê me li têkstanda neguhastye, wek xwe hîşt ye bi du sedema:

a) Ev rewş nîşandide halê heyî, prosêsa ku ziman îro têdaye. Divê zimanê amade di têkstanda bêguhastin bimîne. Di vê pirsêda hilwesta me bûye, meşa vegorîna zimîn di bergeha pirzimanîda û tunebûna mafê karanîna ziman bona xwendinê û nivîsandinê bêrastkirin raberî zanist yê bikin.

b) Mercekî zargotinzanîyê ya giring jî ewe, wekî berevkir dive têkstên civandî gorî dilê xwe neguhêze, angorî dilê xwe "rast" neke.

Celîlê Celîl

## Du gotin

Evel kesê ku di Xorasanê da sêxiştiyên kurdî çap kir mamosta Kelîmulla Tewehudî ye, ku li sala 1374 ( 1995) 200 sêxiştî beref kir û çap kir . Lê ta nika ciwandinek ku sêxiştiyên giştê kelan û bînan beref ke, nebûye. Hatina Mamosta Celîlê Celîl wi Xorasanê sebeb bû, ku herinê nav bînan û kelan û ji kal û pîran bixwazinê ku sêxiştiyan sa me bixwînin. Sa qedema evel, 2000 sêxiştî beref bû û ji nav wan 1701 sa çapkirinê hatiye hilbijartinê û em hîvîdarinê ku bikanê dîsa pirrtir beref kenê û di kitawên din da çap kenê.

Sêxiştî ji ferhenga devkî ya kurdên Xorasanê beşek girînge. Sê gep ji 5 ta 15 hecayan, ku wi heşt hecayî ji yê din pirrtir hatiye gotin. Sêxiştî gepê dilê jinan û mêrane li işq û cudayî, li şadî û xem, li xerîwîyê û hêsîrê û li umîd û naumîdî. Her sêxiştî çîrokek qîçik û şîrîne ji jiyana kesekê, geh hekayeta demekêye û geh hekayeta umrekê. Geh mîna birûsekê li dilê asmîn vediberiqî û geh mîna kaniyekê zelal, aram ji dilê çîyan dikeli û tere. Sêxiştî gepek ji dil rabûye û loma li dil jê xweş rûdini.

Îro li Xorasanê xelk kêmtir sêxiştiyan dibêji û sêxiştîgotin bûye kara şairan, her çi heyî ji berê mayî. Va royana kes li çol û çîyan naxwîni, kes mîna berê şadî û diltengiyên xwe nake kulaman û wi dest şemalê bernade, ta welat wi welat bigeri û bigîni guhên xelkên din, ta çîroka yêkê bibi ya kulyan. Va royana dayka pîr ku berê dev ji xwendinê nahate ser hev, xef li kunca xênê rûdini û wi hesret dibêji : "nika ji kes deng wernakeviyî! "

Nika koç û rêkoça mînaberê tune, ku li biharê bînen kurmanc wi hezar xeml û refşê malan hilînin, devan bixemilînin û keçikên wi refşê kurmanc wi cil û lewasê sûr û zer û boz wi pêşiya qeterdevan bikevin û serê heft qeter nêr û meya ji nav gul û giyan, bikişînin û ro li çîyan herin, ta caylek wi dil, wi hesret û erman yara xwe biwîni ku tev li koçê tere û ji dil da bixwîni: .

"Sîsebozê xwe niqîşand, Serê  
meya boz dikişand, Min wi  
dûra erman kişand."

Gulê Şadkam



1

Alîkele, Alîkele,  
Pezê gulê lê mexele,  
Dilê min jêra metele.

2

Alîkele, Alîkele,  
Pezê gulê lê mexele,  
Yarek xwe dî, kirme ye.

3

Alîkelê we derwende,  
Lê hatiye, kirîye kende,  
Dilê min le yarê bende.

4

Aram herim we te gînim,  
Sifarişan biwem, bînim,  
Extelatan we bîr bînim.

5

Arê malan kalê lêne,  
Ser sîngê te xalê lêne,  
Ew xalikana nîşanene.

6

Arê min û te bû çîya,  
Baran barî, herd bû gîya,  
Temê min û te bizdiya.

7

Arê min û te bû çîya,  
Qamîş kişiya, bûye gîya,  
Meger temê me bizdiya.

8

Arê min û te kemere,  
Ava fekê te şekere,  
Jê vedexwem, rûnê zere.

9

Arê min û te kemer e,  
Kêmer bişkên, virda were,  
Te biwînîm, hînga here.

10

Arê min û te rexne wi,  
Fekê min we şiklê te wi,  
Kuştinê min sewa te wi.

11

Arê min û te rexneye,  
Keçik çavê min le teye,  
Nefrînê min we dû teye.

12

Asman dûr û zemîn sexte,  
Xwîn le dilê me bû lexe,  
Kesê aşiq çî xuşbexte.

26

13

Aşê xeraw, aşê xeraw,  
Degerandin camek şeraw,  
Dil sa tera bûye kewaw.

14

Aşiq bûme le çavê te,  
Bûme dêxanê bavê te,  
Sed sal here ez yarê te.

15

Ava çirîyê, ava çirîyê,  
Keceg kirîyi kûna birîyê,  
Dilê min bir rû wi xurîyê.

16

Ava fekê te şekere,  
Şalê serê te mermere,  
Qêzê gûbêv rûnê zere.

17

Ava tere ser de şêwe,  
Cûlga Manê bûye Xêwe,  
Mêran biwîn, jinan bide.

18

Avek bide, ez vexwerim,  
Le canê te du'a kerim,  
Xudahafiz, ezê terim.

19

Ava çîyan wi mirûr tê,  
Çere caylek wi qurûr tê,  
Sewa keçka didanhûr tê.

20

Avek tere ser we şêwe,  
Mala yarê min le zêwe,  
Bûme kundê ser xirêwe.

21

Avê tere ser we şêwe,  
Cûlgê Manê kirîye Xêwe,  
Zalim dê û kafer bave.

22

Avê tere ser we şêwe,  
Qoçan le me bûye Xêwe,  
Va xelkê me we ecêwe.

23

Avîkaro, dêmekaro,  
Destê bîlê qelemkaro,  
Mêrê bê jin gunekaro.

24

Avîkaro, dêmekaro,  
Destê merê te xudkaro,  
Mêrê du jin gunekaro.

28

25

Av rewane, av rewane,

Av girêdan li dêmane,

Xwedî keçik wi tema ne.

26

Av rewan e, av rewane,

Av le toqan girêdane,

We destgirtî çî ermane.

27

Babemane, Babemane,

Rêyê tere yana-yane,

Têye degnê ha şivane.

28

Bajo henî Deregezê,

Dîdar maye le merkezê,

Le ba Xwedê henî erzê.

29

Bajo henî Sevziwarê,

Sa te gep kem derdê yarê,

Têr newûme ji dîdarê.

30

Bajo henî welatnini,

Şûnê kesê xerîbnini,

Me dilbîşek xwe tunîni.

31

Babilindî şemalgaye,  
Gênim têda tekya daye,  
Ereqçînê yarê maye.

32

Balabilind, balabilind,  
Çardorê me kulla gulin,  
Hevalê me kuda birin.

33

Balabilind, balabilind,  
Çardorê me tiji gulin,  
Çekan bişîn bixemilim.

34

Balabilind, balabilind,  
Yarê qeşeng kuda birin,  
Çekan meşîn, jêra birin.

35

Balabilind qêza kêye,  
Paş xanyê me kirîye rêye,  
Ban dekeme, çima nêye.

36

Balabilind qêza kêye,  
We ber mera tere, têye,  
Meger dengê min nabêye.

30

37

Balaxane du derçeye,  
Berê derçan urinçeye,  
Keçkê Tûpan çi qunçeye.

38

Balaxane du derçeyi,  
Dêrçe veke şemalgayi,  
Yara qunçe li urtêyi.

39

Balaxane du derîye,  
Şîlvarsûrê li derîye,  
Nîşana me li sêrîye.

40

Balaxane du derîye,  
Qulfê dêri hyederîye,  
Yara kûtî naçarîye.

41

Balaxane du derîye,  
Rûniştine du perîye,  
Rencê dilê me birîye.

42

Balaxane le hewaye,  
Dêrçe veke şemalgaye,  
Şûnê min û te vira ye.

43

Balaxane li hewayi,  
Dêrçe veke şemalgayi,  
Rûniştîyi Rezaşahi.

44

Balaxane le hewaye,  
Dêrçe veke şemalgaye,  
Te we mera qolek daye.

45

Balaxane li hewayi,  
Yarê têda tekya dayî,  
Erman dilê meda mayi.

46

Balaxane pirr bilinde,  
Ereqçînê xwe wi mînde,  
Yadigarî tiştêk rinde.

47

Balaxane xişt û nîme,  
Fekê yarê kanîya Cîme,  
Avek bide, ezê tîme.

48

Balûn tere le hewa ye,  
Le nav Memed Reza-şaye,  
Va şahekê we befa ye.

32



49

Balûn tere li hewayi,  
Kurmênc têda tekya dayi,  
Aqa damad bêhemtayi.

50

Ban dikeme keçkê ezew,  
Xwedê le me girtiye qezew,  
Ne te dil ma, ne min kezew.

51

Ban dikeme we navê te,  
Awareme le redê te,  
Dilê min bir cemalê te.

52

Ban ekeme wi navê te,  
Heya tune li çavê te,  
Îman tune li bavê te.

53

Ban ekeme we navê te,  
Aşiq bûme le çavê te,  
Îman negê ser bavê te.

54

Ban ekerim, nawî cewab,  
Te dilê min kirîyi kewab,  
Çima carê nakî sewab.

55

Baran barî çilke-çilke,  
Caylo, rawi hespê cil ke,  
Yarê naşî kuda dil ke.

56

Baran barî çilke-çilke,  
Yarê, rawi dêve cil ke,  
Cilê qiçik li nêrçe ke.

57

Baran barî herd bû lûşe,  
Kewin gewra we qelûşe,  
Le serê min tune hûşe.

58

Baran barî, herdê kesk kir,  
Xelk zevicî, me hewes kir,  
Me li canê xwe wi lez kir.

59

Barilaha, min dil tune,  
Li nav gulan min gul tune,  
Bêçarenî, min mal tune.

60

Barilaha, min dil tune,  
Le nav gulan min gul tune,  
Sa bêçaran hasil tune.

34

61

Barilaha tuwetexsîr,  
Hêşin deke çol û cizîr,  
We dû yarê bûme hêsîr.

62

Barilaha, tuwetexsîr,  
Le min teng bû çol û cizîr,  
Yarê minê kirine hêsîr.

63

Bariş barî, daran gul da,  
Memê keçkan kiras hilda,  
Te je kuda dil we min da.

64

Baxê gwîzan, baxê gwîzan,  
Têye dengê du ezîzan,  
Xelko, meden bêdil qîzan.

65

Bar ke, bar ke je kelê me,  
Bêxewerî je halê me,  
Çi exwazî je canê me.

66

Bar Xudaya, çima ha wû,  
Razê dilê me bena wû,  
Dûst û duşmen le me şa wû.

67

Bask û pîlê min girêden,  
Min wi arê cennemê den,  
Xewerê min wi yarê den.

68

Baskû pîlê min girêden,  
Vî kotela we demê den,  
Xewerê min we yarê den.

69

Bask û pîlê min girêden,  
We wer zawê Layînê den,  
Xewerê min we yarê den.

70

Baxê alû, baxê alû,  
Ketme baxek we zerdalû,  
Min yêk şkand, dene tal wû.

71

Baxê meyman, baxê meyman,  
Yar egeri le nav dêman,  
Ez aşiqê her du meman.

72

Baxê tiji, baxê tiji,  
Kevran tavê, gul deriji,  
Va derdê te min dekuji.

36

73

Baxê tiji, baxê tiji,  
Kêvir mavê gul diriği,  
Xwedî bax tê, me dikuji.

74

Baxê tirê, baxê tirî,  
Reş dikene çav û biri,  
Şikil sirar, rû wi xuri.

75

Bazar miştin, bazar miştin,  
Kexuda hatin, rûniştin,  
Ji nav xelkê gep ibîstin.

76

Bazar miştin, bazar miştin,  
Qacar hatin, rûneniştin,  
Xan û begê me wan kuştin.

77

Baznê destê te sisêne,  
Le lîstikê xicaw têne,  
Wenda nekî, yê xelkêne.

78

Baznê destê xwe we şeş ke,  
We çirêkê şevê reş ke,  
Xwedê rûyê duşmen reş ke.

79

Bedrê avê we mane ke,  
Tu dest hilîn bane me ke,  
We çavê xwe eşare ke.

80

Bejna bilind ez wi ku kem,  
Aram - aram wi bin çi kem,  
Baskê rastê wi balgê kem.

81

Bejn kişiya bûyê mûyi,  
Kiras je ser meman çûyê,  
Hînim çavê min we dûyê.

82

Bejnê te ku elîf, lam e,  
Je xusan bûme temame,  
Çere bikem yar bedname.

83

Bejnê yarê dara bîyê,  
Hêşin dike li hewliyê,  
Qismet biwi hernî siyê.

84

Bejnê yarê dara bîyê,  
Rûniştîme li wer siyê,  
Kînga rûnim li palîyê.

38

85

Bejnê yarê darê gwîzê,  
Dilê min bir te ezîzê,  
Ez qurwane te temîzê.

86

Bejnê yarê dara merxê,  
Ez wi dorê ketme çerxê,  
Nalê miya çav li berxê.

87

Bejnê yarê dara merxê,  
Wi dorê da ketme çerxê,  
Natê gurê dada berxê.

88

Bejnûbalê te yê xilfe,  
We ser rûyan berda zilfe,  
Destê mede ew hîn tilfe.

89

Berê kwînê we kutele,  
Kirasê te we gulbûte,  
Je biharê ketme dû te.

90

Berfek barî daye navê,  
Va qelindê navziravê,  
Bigirî çavê dê û bavê.

91

Berfendîla berê yanê,  
Yar guleke li demanê,  
Ezê terim wi ermanê.

92

Berfendîla serê rême,  
Ez kanîya bin berfême,  
Hûrik, hûrik vedelime.

93

Berfendîla serê rême,  
Hûrik, hûrik vedelime,  
Dager were çav le rême.

94

Berfendîlê serê rême,  
Hûrik, hûrik vedelime,  
Ez minê qismeta kême.

95

Berfendîla serê rêye,  
Yar kanîya bin berfêye,  
Hûrik, hûrik diheliye.

96

Berfendîlê serê rêye,  
Yar kanîya bin berfêye,  
Sed sal here ew yê meye.

40



97

Berxê wi dû te wi zenge,  
Karê me xiylek wi denge,  
Ji vî ret mewî, ew ulenge.

98

Bêdil pirrin, bêdil pirrin,  
Her yek aliyek min bigirin,  
Ez hêsîrim, min bikirrin.

99

Bêdemaxim, bêdemaxim,  
Ez aşiqê keçkê çaqim,  
Nerevînim qurumsaqim.

100

Bêdilî ku derdek nini,  
Hêsîreke, ekişîni,  
We bêdilî eşewtîni.

101

Bêdilî ku halek nini,  
Karê ro û salek nîni,  
Çîya biwi ar hiltîni.

102

Bêlek keçikê qeremanan,  
Ew rijiyane nav xermanan,  
Cayl terin wi ermanan.

103

Bê pezê teyê sîr û qere,  
Gurek tîrkî mere bere,  
Te canê xwe daye sere.

104

Biçin, biçin xallek ceyi,  
Li pişta te kemañçeyi,  
Kemañçeka me wi xweyi.

105

Bigrin destê min girêden,  
Bişewtînin we wer bê den,  
Xewerê min we yarê den.

106

Bilind firrîm, ez pest ketim,  
Je qîsmetê te werketim,  
Quse mexwe, selamet im.

107

Bilind firrîm, pîrr pest ketim,  
Ez qêmet wûm, erzan ketim,  
Wi dest kesek nakes ketim.

108

Bindarîka ser me refe,  
Tirmîn girtiye çarterefe,  
Zivistan hat girtiye berfe.

42

109

Bindarîkê me wi refe,  
Keçkan girtiye çarterefe,  
Tu şîr bixe ezê kefe.

110

Bindarokê ser me refe,  
Keçkan girtiye çarterefe,  
Dukmê yaxê wê sedefe.

111

Binê baman we kulêş ke  
Nêr û meyan fişke- fişke  
Mêrê dujin qel yan kêş ke

112

Binê birîê xwe hilanî,  
Ser li mêrê xwe dananî,  
Mêr kûtî wû, dil hilnanî.

113

Birrek nêrî kîrî û aske,  
Şax li sêrî bûne baske,  
Qêlind bide min xelas ke.

114

Bînan danî berve heve,  
Terme dora xwe wi şeve,  
Qênd dikenê feka heve.

115

Birin birin, Durne birin,  
Ji zawê Xîn da ret kirin,  
Kuncê çavan wi hêstirin.

116

Bîçinçîyo, bîçin meke,  
Medgîr destê te kul eke,  
Damarrîye, derman nake.

117

Bîçinçîyo, le derawê,  
Bîçin ekir le serawê,  
Aram hilîn engerawê.

118

Bînedarê, çav, biri kevan,  
Buxend danî wi çarçevan,  
Kete pîşyê qeter devan.

119

Bîvilberan, bîvilberan,  
Arê mûrîan tiji qeran,  
Min ji para dayi beran.

120

Bûka kêye, qêza kêye,  
Li nav bînan dêw dikêye,  
Bîna gulan ji wê têye.

44

121

Bûkek birin, bûkek birin,  
Ji çeylaxanda ret kirin,  
Gar Ji rûyan vedikirin.

122

Bûme arê binê sîlê,  
Jî dil şewtîm, hatme kelê,  
Bedşansî bednav kirim li nav êlê.

123

Bûme berfê Aledaxê,  
Çere mest wûm li wê çaxê,  
Îsal ketme ji demaxê.

124

Bûme bulbul, ez exwînim,  
Bûme qumrî, elorînim,  
Xewerekê we wê gînim.

125

Bûme bulbul, ez dexwînim,  
Ez degerim, te nawînim,  
Hesretê te pîrr ekşînim.

126

Bûme çîyay ser wi dûman,  
Li serê min bûyi tûfan,  
Li dîlkê min mayi erman.

127

Bûme çîyay ser we dûman,  
Sa derdê min tune derman,  
Derdê le min bûne xerman.

128

Bûme dola demê bîrê,  
Girêdame wi zincîrê,  
Tîme, avek natiye gîrê.

129

Bûme kevrê şûnê waran,  
Igirîme xwîn û baran,  
Şewti mala sebebkaran.

130

Bûme kuçkê dora êre,  
Reng li rûyê min bû swîre,  
Ji umrê xwe nedî xêre.

131

Bûme masî, ketme golê,  
Av hişk bûye, mam le çolê,  
Dilê min bir şîlvarqolê.

132

Bûme serê qeregûnan,  
Xwe igirim li tutûnan,  
Qayîl nawim li tu dînan.

46

133

Cecoxane, Cecoxane,  
Duşmen je te herasane,  
Xanê xanan Cecoxane.

134

Canemergê çiqe reşe,  
Ew reşekê pîrr we refşe,  
Sewa caylan ew nexweşe.

135

Caylo, here pay fermanê,  
Pe te henî Qizilqanê,  
Duşmen here we ermanê.

136

Cenazê min hûn hilînî,  
Le nav malan bigerînî,  
Le ber malê yarê daynî.

137

Cergelane, Cergelane,  
Li ser kurmênc bû tûfane,  
Ne hesp ma, ne pez, ne mayne.

138

Cergelanê we cengele,  
Koç terine we lengere,  
Va gula je kullan sere.

139

Cewanîya min xelkê dîwû,  
Axirîya min çi kûtî wû,  
Me'lûm dewî bêdilî wû.

140

Cewanî çû, nika kalim,  
Çi şîrîn wûm, nika talim,  
Her wext bêwî, ez le malim.

141

Cewanî çû, nika kalim,  
Le cem yarê nika talim,  
We vî derda ez denalim.

142

Cewanî çû, nika kalim,  
Şîrînî çu, nika talim,  
Ez le halê xwe enalim.

143

Cewir kirin le halê min,  
Nikûli bû le talê min,  
Kuda birin hevalê min.

144

Cilisqê te bûstek nîve,  
Aliyek çîk û aliyek hîve,  
Hewlî kîrîn wi dirêve.

48



145

Cîgerxwînim, dilbirînim,  
Xem û qusê te dekşînim,  
Mida dekim te biwînim.

146

Cîger we ar, ez le virame,  
Şevarayê sa te pame,  
Le vî yurda xerîw mame.

147

Çarçevê te çarxaneyi,  
Xalê şikil nîşaneyi,  
Ew nîşanê min û teyî.

148

Çadirçerxî, çadirçerxî,  
Li paş xanî yê me ikuxî,  
Hatme rûyan, rû wi surxî.

149

Çadirçînî, çadirçînî,  
Je bin çadirê ser dekşînî,  
Belkim carê min biwînî.

150

Çadirê serê te bibirrim,  
We qanat kim pê bifirrim,  
Qismet biwi te hilgirim.

151

Çadirê te bûte-bûte,  
Je xizantî ketime dû te,  
Qismet newû bêwme rûy te.

152

Cadirê serê te we kwîn kim,  
We meske wî we nav nîn kim,  
Tu we qend wî, te şîrîn kim.

153

Çardorê me kullê kemer,  
Biri reşe, şikil qemer,  
Te ez kirime xwîn cîger.

154

Çardorê me kullê refin,  
Va mûsima çîya xefin,  
Ramîsanê keçkan nefin.

155

Çarxê lingê te yê xame,  
Li te girêda min dad bêkame,  
Here mesekin, ezê dame.

156

Çarixlêyo, çarixlêyo,  
Çarîxan bêxin, were ciyo,  
Baskê min sa te balgiyo.

50

157

Çav, biri reş mîna kewê,  
Didanê boz mîna şewê,  
We palyêda ketme xewê.

158

Çavêne reş çavê maran,  
Rûniştiye li bin daran,  
Memêne boz nalê naran.

159

Çavê reşin çavê maran,  
Rû swîr ike denê naran,  
Ew serdarê kullê yaran.

160

Çavêne reş, çavê maran,  
Sifildarê le nav daran,  
Way le halê me bêçaran.

161

Çavêne reş kanî-kanî,  
Du çavreşan av hilanî,  
Yêk ya min wû, min nizanî.

162

Çavêne reş kanî-kanî,  
Malan bar kir li ser danî,  
Du çavreşan av hilanî.

163

Çavêne reş kanî-kanî,  
Min kildanek jêra hanî,  
Çav pîrr reş wûn, kil hilnanî.

164

Çavê le te çavê zaxan,  
Werkevinî le suraxan,  
Le dilê me dameyn daxan.

165

Çavêne te çavê maran, Rû  
gulgeze, denê naran,  
Wedestgirti, çav le yaran.

166

Çavêne te xuşê tiri,  
Çi we refşin çav û biri,  
Nifir dekim, dê bemiri.

167

Çavê reşin, birîyê kokan,  
Gulbûtenka dorê gogan,  
We cînar bûy tu çend rokan.

168

Çavê reşin, birîyê mîzan,  
Sifildarê nav dargwîzan,  
Dilê me ket qerteqîzan.

52

169

Çavê reşin, biri mîzan,  
Sifildarê tew le gwîzan,  
Yarê bigirim je nav qêzan.

170

Çavê reşin, çavê maran,  
Sifildarê telwe daran,  
Tu serwerê kulla yaran.

171

Çavê reşin kanî- kanî,  
Çarde malan li ser danî,  
Çavê reş wûn, kil hilnanî.

172

Çavê reşin, kanî keske,  
Wê anî ber me nan û meske,  
Çavan bigir, meman gez ke.

173

Çavê reşin tu kil meke,  
Min we xwera işqî meke,  
İşqî dekî, terkê meke.

174

Çavreş dagere çêlaxê,  
Parê mest wûm le wê çaxê,  
Îsal ketme je damaxê.

175

Çavreş, çavê xwe kil meke,  
Aşiqê xwe bêdil meke,  
Je xem çavê min şil meke.

176

Çavreşê min berve min hat,  
Herdu çavan bidim xelat,  
Yêkê negot, yarê te hat.

177

Çavmîşînî, çavmîşînî,  
Şikil kirîye qurîya çînî,  
Bigirî belan, li xwe xini.

178

Çavmîşînî, çavmîşînî,  
Tu we qedê we çend minî,  
Bigirî belan, le xwe xinî.

179

Çavşor pîrrin, seresa wi,  
Urzelingê serê rê wi,  
Biken, bira derd bila wi.

180

Çav û birîyan hewale ke,  
Carê virda temaşe ke,  
Bira dilê min perr veke.

54

181

Çav û birîyan hewale ke,  
Carê virda temaşe ke,  
Min wi arê memê xwe ke.

182

Çav û biriyân hewale ke,  
Carê virda temaşe ke,  
Tu we gepê xelkê meke.

183

Çavreş, were birevinî,  
Le welatek dûr kevinî,  
Kes nizani em je kunî.

184

Çavê reş û birîyê mîzan,  
Sifidarê tewle gwîzan,  
Keçik rindin sa hemîzan.

185

Çeperasta te tirmani,  
Işqa te mala me danî,  
Hêfa te ku hîn xizanî.

186

Çere çavin, biri, henî,  
Çima ji min dûr rûdinî,  
Min çi gotiye, tu nakenî?

187

Çere bikem, je dast talê,  
Nata Bîjen kirme çalê,  
Min têt nexwar je cemalê.

188

Çere bikem, je dest yarê,  
Kirime berxê nav bazarê,  
Mîna Yûsif kirme çalê.

189

Çere bikem, je min dûrî,  
Qismet biwi min hilgirî,  
Le xwe meke daman tûrî.

190

Çere bikim, te nadene,  
Sêri li min tav didene,  
Îro, suwe te diwene.

191

Çere bikem, te wi yar kem,  
Arê meman wi xiyar kem,  
Wi rojime, pê fitar kem.

192

Çere bikem, je dest yarê,  
Kirime berxê nav bazarê,  
Bêwme cem te we çi manê?

56



193

Çere bikem, yar qiçike,  
Extelatan nika bike,  
Hêfa yarê, ew qiçike.

194

Çere bikim, yar qiçike,  
Nika karê malê bike,  
Çavan bixwem, hîn hindike.

195

Çere çavin, çavê maran,  
Keçek kirîye taqê kalan,  
Cayîl terin wi ermanan.

196

Çima çavê xwe kil nadî,  
Çima biskê xwe ba nadî,  
N atê berê ciwab nadî?

197

Çere çavin min le te dîn,  
Le hîç bendeyê Xwedê nedîn,  
Bi qêrez te min yar nedîn.

198

Çere bikim, şev nispe wû,  
Dukmê yaxê yar venewû,  
Va qismetê henyê me wû.

199

Çere keme je dest bavê,  
Şewtandim, dame tavê,  
Havêtime hoza avê.

200

Çere keme je dest dêyê,  
Kirme pûfê, dame sêyê,  
Dame we malê dunêyê.

201

Çima çavê reş kil nadî,  
Zulfan wi ser xwe bernadî,  
Şîlvarê boz tu tav nadî?

202

Çima çavê reş kil nayî,  
Çima biskê xwe tav nayî,  
Nata berê cewab nayî?

203

Çima gûliyê reş ba nayî,  
We ser xweda tu bernayî,  
Ban dekime, cewab nayî?

204

Çima ha wû, çima ha wû,  
Xerman kutan, kulla ka wû,  
Qerarê te kulla va wû?

58

205

Çinarane, Çinarane,  
Çi bazar û çî dûkane,  
Suxrê çavê xwe kil dane.

206

Çiraxmûşî, çiraxmûşî,  
Tu çî kewek qereqaşî,  
Je işqê te bûme bexşî.

207

Çirax tûrî, çirax tûrî,  
Nala meya ser wi porî,  
Şevê aram, royê tûrî.

208

Çi şîrîne, nala nîne,  
Xalek reşe, le dunîne,  
Xapandime we zimîne.

209

Çi tûtîyêk we zimanî,  
Tu ku le xwe we gumanî,  
Hêfa te ku je Boanî.

210

Çîkê asmîn ihêjmirim,  
We derdê wê ez imirim,  
Nesîw biwi wê hilgirim.

211

Çîkê asmîn dehêjmirim,  
Zar û zerûr defikirim,  
We vî derda ez demirim.

212

Çîkê asmîn dene-dene,  
Yê ha terin, îlçîyê mene,  
Îlçî nînin, mefsedene.

213

Çîkê asmîn çel û çarin,  
Memê keçikan sêv û narin,  
Ji şîrînî nêne xwarin.

214

Çîkê asmîn çel û nene,  
Ya ha terin, îlçîyê mene,  
Îlçî nînin, mefsedene.

215

Çîkê asmîn sayî-sayî,  
Çima ji min tu cudayî,  
Erman dilê minda mayî.

216

Çîkê asmîn qûşe-qûşe,  
Memê keçkan dane xûşe,  
Kûyê caylan haniye coşe.

60

217

Çîkê asmîn wele-wele,  
Şkandine qendê kelle,  
Keçik dane lawkê melle.

218

Çîkê pegê bira rawi,  
Xelk je dorê me bila wi,  
Yar we memê gulor şa wi.

219

Çîya bilind rê we serra,  
Hanî sa min hekim, cerrah,  
Min derman ke sewa xwera.

220

Çîya dûzin, cûlge dûzin,  
Berankivî lê ilîzin,  
Mîdê dilan law û qîzin.

221

Çîya sare, cûlge germe,  
Baran barî nerme-nerme,  
Kwîyê yarê daye ser me.

222

Çîya sarin, cûlge germin,  
Kwiyê yarê da serê min,  
Wê xwe daye hemberê min.

223

Çîya sarin, kele germin,  
Kiya yarê da serê min,  
Xewer newû je yara min.

224

Çîya sarin, we delavin,  
Durne terin, zax le navin,  
Refşa yarê biri, çavin.

225

Çîyay ser me Erzirûme,  
Kew û kefter bûne kome,  
Em tezegî bûnî qome.

226

Çîyay ser me Şahcihane,  
Ew serverê kullê çîyane,  
Gul û gîya ferêwane.

227

Çîyay ser me çere berke,  
Kewnê serê te heşt terke,  
Sed sal here, nakim terke.

228

Çîyay ser me gulmazîyi,  
Were henî cem Xwedêyi,  
Minê Xwedê çi gotiyi.

62

229

Çîyay ser me kemer tune,  
Her polatê cûher tune,  
Kes je dilan xewer tune.

230

Çîyay ser me kunê Bî ye,  
Wefe henî cem Xwedêye,  
Minê Xwedê çi gotiye.

231

Çîyay ser me kullê refe,  
Dûmîn girtiye çar terefe,  
Bulbul nake le vî xefe.

232

Çîyay ser me pirr we çîme,  
Ezê têda egirîme,  
Avnê bide, ezê tîme.

233

Çîyay ser me pirr bilinde,  
Gul, gîyay çîyan rinde,  
Dilê yêkê dewi zinde.

234

Çîyay ser me ser li jûre,  
Êşix dike tiji nûre,  
Geman dikim çiyay Tûre.

235

Çîyay ser me we dûmane,  
Dûmîn girtiye ser malane,  
Me rê newir ser malane.

236

Çîyay ser me we kemaye,  
Kes le dorê me nemaye,  
Yarê je min we temaye.

237

Çîyay ser me pîrr we merxe,  
Bask û pîlan meke wer xwe,  
Daye dawê Xwedê ser xwe.

238

Çîyay ser me pîrr we merxe,  
Kirme cêran dame wer xwe,  
Ban dekime Xwedê ser xwe.

239

Çîyay ser me pîrr wi merxe,  
Du tirmanan dame wer xwe,  
Dest tavême Xwedê ser xwe.

240

Çîtê serê te hilteynim,  
Le ser çavê xwe dateynim,  
Le xerîwiyê we bîr tînim.

64



241

Çîyay ser me pîrr wi merxe,  
Wi dorêda ketime çerxe,  
Nata gurê çav li berxe.

242

Çîyay ser me refe-refe,  
Dûmîn girtiye çar terefe,  
Bûme bulbul, nakim xefe.

243

Çîyay ser me ser we rêye,  
Yêkê tere, yêkê têye,  
Dadresê me Xwedêye.

244

Çîyay ser me we Kerkezawe,  
Kes le dorê me nemaye,  
Dadresê me Ellaye.

245

Çîyay ser me tiji berfe,  
Dûmîn girtiye çar terefe,  
Kirime cêran, dame wer xwe.

246

Çîyay ser me we kemaye,  
Kullê çûne kes nemaye,  
Şilvargewrê we temaye.

247

Çîyay ser me we zînete,  
Xaniyê paşiyê xelwete,  
We destgirti çi ni'mete.

248

Çîyay ser we gulgeze,  
Dîsa hatiye sala teze,  
Debariji sexil peze.

249

Çîyay ser me we kengere,  
Devan bajo we lengere,  
Barê devan rûnê zere.

250

Çîyay ser me wi pîvaze,  
Keçik, li men meke naze,  
Tu kesê din te naxwaze.

251

Çûme baxê wi zerdalû,  
Min şkênand, dene tal wû,  
Ji hevalê kemeqbal wû.

252

Çûme baxê wi zerdalû,  
Min şkandiye, dene tal wû,  
Çi yarekê we erman wû.

66

253

Çûme çerê berê waran,  
Yar digirîya xwîn û baran,  
Way li halê me bêçaran.

254

Çûme çîyan, çîyan sar kir,  
Hatme malan, malan bar kir,  
Xerîwiyê wi min kar kir.

255

Çûme çîyan, çîyan sar kir,  
Hatme cûlgê, malan bar kir,  
Dîsa yarê ji me qar kir.

256

Çûme çîyê ser we dûman,  
Le serê min bûye tûfan,  
Le dilkê min maye erman.

257

Çûme çîyan, çîyan sar kir,  
Kanî hişk wûn, malan bar kir,  
Derdê yerê li min kar kir.

258

Çûme şîydan, bûme nêçîr,  
Le nav çîyan bûme hêsîr,  
Hekayata newî je bîr.

259

Çû we rêda, çû we rêda,  
We rê kirîye ber kelêda,  
Hêl û mîxek we cûyêda.

260

Daegerim je Berwarê,  
Ermankêşim sewa yarê,  
Demek rûnim le bin darê.

261

Damanê te bûte-bûte,  
We kûçêda dame dû te,  
Qîmîş nakim herme rûy te.

262

Damanê te, damanê te,  
Le min xistiye şemalê te,  
Ez qurwane cemalê te.

263

Damanê te xane-xane,  
Kûzê avê bike mane,  
We vî mana yar biwîne.

264

Damanê te, damanê te,  
Le min xistiye şemalê te,  
Kê bişînim le redê te.

68

265

Darê ê, darê bîyê,  
Du kevûtê çûne siyê,  
Ban dekeme, yar nabêyê.

266

Dara bîyê belk û baş da,  
Keçika esmer li ber yan da,  
Lawikê nafam jê ra can da.

267

Darê bîyê, darê bîyê,  
Rûniştiye le wer siyê,  
Şevaroyê tême rûyê.

268

Dara bîyê semer tune,  
Dil je dilan qerar tune,  
Bê yarê me kuda birne?

269

Darê bîyê şaxebal da,  
Yarê qiçik le wer yan da,  
Te je kuda dil we min da.

270

Darê badem, darê badem,  
Were rûni mîna adem,  
Ez mar ninim we te dadem.

271

Dara kiştê, dara kiştê,  
Hêşin dike li vê piştê,  
Salê carê têye riştê.

272

Darê merxê, darê merxê,  
Içêrîye mî pe berxê,  
We dorêda ketme çerxê.

273

Darê gwîzê, darê gwîzê,  
Çav deşkênim le baldûzê,  
Derevînim şîlvarbozê.

274

Darê gwîzê, darê gwîzê,  
Rûniştine dê pe qîzê,  
Derevînim şalê qîzê.

275

Darê merxê çi gulore,  
Sîngê yarê ji bulûre,  
Hêfa wê ku ji min dûre.

276

Derê hewliyê kişya vewû,  
Carê kewek berve me wû,  
Me nas nekir, yar we xwe wû.

70

277

Dara gwîzê, dara gwîzê,  
Ez je dê dê(m(dibêjim), tu je qîzê,  
Gaşe henî nav hemîzê.

278

Dengê minê ketiye, nêye,  
Ketiye kevrê serê rêye,  
Kêvir bişkên bira bêye.

279

Derdê bêdil bêdermane,  
Em şewitînî yane-yane,  
Va derdê min bêdermane.

280

Derdê dilan, derdê dilan,  
Qunçegulê nav hasilan,  
Xwedê bide miday dilan.

281

Derdê dilan, derdê dilan,  
Xwedê dide miday dilan,  
Ez hilgirim te îşallan.

282

Derdê le me bûne hezar,  
Kûçe le me bûne bazar,  
Xwedê yêk û bende hezar.

283

Derdê le min melivînin,  
Her der terin min bişînin,  
Xewerê wî we min gînin.

284

Derdê dilê minê çendin,  
Le tu mellan nêye xwendin,  
Ew mellana je Dêwendin.

285

Derdê dilê min karîye,  
Qusan canê min xwarîye,  
Yarê kûtî naçarî ye.

286

Derdê dilan melivînin,  
Kevran le me mebarînin,  
Bêçarenî, me nastînin.

287

Derdê dilê min karîyi,  
Qusan canê min xwarîyi,  
Navê rindê min Sarîyi.

288

Derdê dilê min karîye,  
Qusan canê min xwarîye,  
Cewrê dunyê we min bûye.

72



289

Derdê dilê minê pirre,  
Aliyêk dilê minê kule,  
Bi qêre te me yar tune.

290

Derdê dilê minê pirre,  
Hêstira min gurre-gurre,  
Li rûy dunyi bêdil pirre.

291

Derdê dilê minê pirrin,  
Hêstirê min gurre-gurrin,  
Ezîzmiran we min kirin.

292

Derdê dilê minê pirrin,  
Her yêk alîyêk min bigirin,  
Hevalê min kuda birin.

293

Derdê dilan ne wi yêke,  
Were rûni zulfan çê ke,  
Xwedê derdê me dewa ke.

294

Derdê dilê min beref kin,  
We desmalê gulçexer kin,  
Le ber keçkê bêdil vekin.

295

Derdê dilan gune-gune,  
Deşewtîni çare tune,  
Je bêdilî kezewxwîne.

296

Derdê dilê xwe çere kem,  
We desmalê gulçequer kem,  
Je vî yurda ez sefer kem.

297

Derdê karî, derdê karî,  
Ro le ser min bûye tarî,  
Min çi gotiye tu we qarî?

298

Derdê kûtî ez pîr kirim,  
Je quwetê junyan kirim,  
Ez je nûrê çavan kirim.

299

Derdê min dî, gur biwînin,  
Kevrê çîyan ar hiltînin,  
Sedemê min kes newînin.

300

Derdê min ê bêdewaye,  
Kes le dorê me nemaye,  
Efkirim rû le Ellaye.

74

301

Derdê dilkê me hezarin,  
Kûçe le lne bû bazarin,  
Xuraga me bû azarin.

302

Derdê minê bêhed pirrin,  
Hêstirê min gurre-gurrin,  
Vî derdê min gur newînin.

303

Derdê zalim, derdê zalim,  
Hem ewêjim, hem enalim,  
Her wext bêwî, ez le malim.

304

Derdê mine le ser derdan,  
Girê ketiye wi nav destan,  
Hatme gîrê, natme fekan.

305

Derdê zalim, derdê zalim,  
Le min ketiye, ez enalim,  
Hem exwînim, hem enalim.

306

Derdê zalim, derdê zalim,  
Hem egîrim, hem enalim,  
Ecel hatîye, bêmecalim.

307

Derdê zalim le min çi kir,  
Balgî danî, ser min cil kir,  
Te dî yarê le min çi kir?

308

Derdê minê le ser derdan,  
Girê kete dest namerdan,  
Tême kuştin, nême berdan.

309

Derê kelê le min megir,  
Seferîme, min damegir,  
Ez kûtîme, min hilmegir.

310

Derê hewliyê hewaleye,  
Denivîsin qewaleye,  
Ew qewala min û teye.

311

Desmalşamî, desmalşamî,  
Paçesûrê we nezamî,  
Le rindiya xwe tamamî.

312

Desmalê ku te şand, gul wû,  
We paşila minda şil wû,  
Miday min û te hasil wû.

76

313

Desmalka te, desmalka te,  
Le me xistiye şemalka te,  
Me ku nedî cemala te.

314

Destê te ku wî bazine,  
Dagir li ser dilê mine,  
Destê qêza xalê mine.

315

Destê yarê hena kirin,  
Şîraniyê wê bela kirin,  
Le nav xelkê we yar kirin.

316

Devedaran je vira bar kir,  
Mejmêk tiji sêv û nar kir,  
Yarê çere je min qar kir.

317

Devedaro, devedaro,  
Barê devan sêv û naro,  
Yêkê bide yadigar.

318

Devedara wi devanra,  
Çere nêrî wi meyanra,  
Hengan bibirr wi zenganra.

319

Devedaro devan hiy ke,  
Nêrê qemer we pêşiyê ke,  
Şûna yarê le ser çê ke.

320

Deve şeşo, deve şeşo,  
Barê dêve şalê reşo,  
Yêkê negot, zulmê reşo.

321

Devedaro, devedaro,  
Qefsîng tiji sêv û naro,  
Were je min meke qaro.

322

Devedaro, we devanra,  
Hengan bibirr we zanganra,  
Ecew lûke we meyanra.

323

Devedaro devedaro,  
Barê dêve sêv û naro,  
Kê jî ikir, kê ixwaro.

324

Devedaro, devedaro,  
Barê dêve sêv û naro,  
Ji yarê min çi nîşano?

78

325

Devenêro, devenêro,  
Ji serêvar çûme şêro,  
Li me xistin, dane mêro.

326

Devedara, devedara,  
Yarê je min kirîye qara,  
Malik le min kirîye ara.

327

Devedara, deveşeşa,  
Barê devê te merveşa,  
Ji yarê tê bîna xweşa.

328

Devedaro, wi devanra,  
Çere nêrî wi meyanra,  
Çi sewranî wi keçkanra.

329

Dewrîş nînim, qelenderim,  
Le sûraxê te egerim,  
Ta newînim, venagerim.

330

Dilbera min, dilbera min,  
Te ar berda cîgerê min,  
Kes newîni vî derdê min.

331

Dila rawi, dila rawi,  
Keşkûl hilîn we geda wi,  
We gedayê vî kela wi.

332

Dila rawi, dila rawi,  
Dade sersût we geda wi,  
Tu gedayê derê xwe wi.

333

Dila rawi, dila rawi,  
Min û yarê kirîye dawi,  
Ya min û wê haka nawi.

334

Dilkê minê çi we bare,  
Va doreke sikû sare,  
Welî le me haka nare.

335

Dilê mînê, dilê yarê,  
Carê were ser qerarê,  
Dilê min bir wê maldarê.

336

Dilê minê herde- herde,  
Dutarekê ziravperde,  
Ekuncînim, guh we serde.

80



337

Dilê tiji, dilê tiji,  
Pirr tijiye, egurmiji,  
Derdê dilê xwe dewêji.

338

Dilê minê nale-nale,  
Ge le der û ge le male,  
Uxetê min bê te tale.

339

Dilê min û te ba yêk wi,  
Bende hezar , Xwedê yêk wi,  
Duşmenê me ba kelêk wi.

340

Dilkevîrim, dilkevîrim,  
Nikam navê te bigîrim,  
Çere bikem, te hîgîrim.

341

Dilkevîrim, dilkevîrim,  
Nikan navê te bigîrim,  
We vî derda ez emîrim.

342

Dilkevîrim, dilkevîrim,  
Wi sitem û wi cewîrim,  
Nikam navê te bigîrim.

343

Dilê minê sûye-sûyî,  
Yara minê wenda bûyi,  
Were biwînin kuda çûyi.

344

Dilê mino, dilê mino,  
Biwîn çîye gunê mino,  
Sa çi nadî ce wê mino?

345

Dilê minê pîrr le teye,  
Le arê me gepek heye,  
Zerûrî ku manê meye.

346

Dilê mino, dilê mino,  
Zelîl bûye rengê mino,  
Kes hilnanî hengê mino.

347

Dilê mino, dilê mino,  
Te ar berda canê mino,  
Te hilnanî henga mino.

348

Dilê mino, dilê mino,  
Bîroşeke ar le bîno,  
Le vîya tune gunê mino.

82

349

Dilê mino, dilê mino,  
Tu bêj çîye gunê mino,  
Le vira tune gunê mino.

350

Dilê minê hatiye coşê,  
Natê arê bin biroşê,  
Bifikir le min solkeloşê.

351

Dilê minê hatiye coşê,  
Nalê kelê ser biroşê,  
Ez qurwane te serxuşê.

352

Dilê minê eke tengê,  
Were henî Derferengê,  
Le te bêjim le çî hengê.

353

Dilê minê pîrr melûle,  
Yara min çû rêya dûre,  
Va karê me pîrr we tûle.

354

Dilê minê pîrr le teye,  
Bavê te ki apê meye,  
Derê em lê, xelk çî heye?

355

Dilê minê tirke-tirke,  
Mergî bê wi duşmen qir ke,  
Xwedê umrê dostan pîrr ke.

356

Dilê minê pîrr melûle,  
Perî birne je Resûle,  
Karê Perîyê pîrr we tûle.

357

Dilê minê nale-nale,  
Daye henî xwe desmale,  
Ruxset bide bême male.

358

Dilkê minê nale-nale,  
Te da heniyê xwe desmale,  
Şêker dexwem we min tale.

359

Dilê min bir navziravê,  
Berfek barî daye navê,  
Bere newen dê û bavê.

360

Dilê minê tê bela wi,  
Ba le çîyêk şemalga wi,  
Ba le yarê ew aga wi.

84

361

Dilê minê pîrr we derde,  
Dutareke rûye perde,  
Were rûni gu we serde.

362

Dilê minê pîrr we jane,  
Derdê xerîwî girane,  
Azîza min bêdil dane.

363

Dilê minê têr û tiji,  
Natê ewran degurmiji,  
Hêstir tune ew biriji.

364

Dilê minû te ba yêk wi,  
Duşmenê me ba kelêk wi,  
Kelêk newi, sed û yêk wi.

365

Dilê min û te ba yêk wi,  
Duşmenê me ba kelêk wi,  
Çavê duşmen ba we hêk wi.

366

Dilê min û xwe we yêk ke,  
Vî welata we destêk ke,  
Duşmenê me tu we sê ke.

367

Dil je dilan xewer tune,  
Bi qêrez te min yar tune,  
Le vî kela min mal tune.

368

Dil je dilan xewer tune,  
Gepkirinê pîrr semer tune,  
Qêrez Xwedê me yar tune.

369

Dil ji dilan xewer tune,  
Zehmetê pîrr, semer tune,  
Dişewitim, çare tune.

370

Dil we daxim, dil we daxim,  
Ez aşiqê keçka çaqim,  
Te newînim, bêdemaxim.

371

Dilkê minê çi we derde,  
Natê xanê rû we perde,  
Velî le vî dora kesek tune gu we serde.

372

Dil tiji û dest we talim,  
Tu Şîrîn û ez Ferhadim,  
Je derdê te ez denalim.

86

373

Dil we daxim, dil we daxim,  
Ez muştaqê keçkê çaqim,  
Nedane min, bêdemaxim.

374

Dilxemgînim, dilxemgînim,  
Ezê hîngan degerînim,  
Sîgarê tal nakişînim.

375

Dilgirtime, dilgirtime,  
Je hevalan dagirtime,  
Mîna kwîndek vegirtime.

376

Dişewitîm bûme are,  
Bûme çîka serê dêre,  
Li xerîwiyê dame mêre.

377

Dişewitim, bûme mere,  
Werkev henî çola fere,  
Ne te xêr dî, ne min bere.

378

Dîtмам, pismam çûne qirşan,  
Dîtмам rûnişt xwe niqîşand,  
Pismam rûnişt hesret kişand,

379

Dore le min girtiye xeman,  
Derdê le min bûne xerman,  
Derdê le min newî derman.

380

Du çavreşan hevdu girtin,  
Du cayîlan pîşê girtin,  
Du ravîsan jê hilgirtin.

381

Du keçikin xengê hevin,  
Le dalanê radekevin,  
Belê herduyan le min kevin.

382

Du maşînçî berve hev wûn,  
Keçik lawik tev li hev wûn,  
Yêkê wi dil çav li hev wûn.

383

Duşmenê me pîrr kafere,  
Ew me ike der we dere,  
Dereng meke, zûtir were.

384

Dutarê min, dutarê min,  
Sîmê te zulfê yarê min,  
Dûr ketiye nigarê min.

88



385

Dutarê min sedefnişîn,  
Wi wer bendê xwe hilkişîn,  
Sifarişan tikî bişîno

386

Dutara min şîye-şîye,  
Rind dinali nam ji çîye,  
Va bexş iya Gilyanîye.

387

Dutarê min yazdeperde,  
Va dilê min tiji derde,  
Her çi dewêm gu we serde.

388

Dutarê min yazde perde,  
Va dilê min tiji we derde,  
Derdê cûdayî pirr sexte.

389

Hela destan hena mekin,  
H ûn we dar vî tewna mekin,  
Te'bîrê vî xewna mekin.

390

Dutarwano, dutarwano,  
Dutar daye ser junyano,  
Ji yarê min çi nîşano?

391

Dutarwano, dutarwano,  
Dutar daniyi ser junyano,  
Heng ebirri we bîçîyano.

392

Dutarê xwe ez deşkênim,  
Rize- rîze vereşkênim,  
Xatirê yarê xwe naşkênim.

393

Dutarvano, dutarvano,  
Rawi were nav malano,  
Carê li min wi mêvano.

394

Dutarwano, dutarwano,  
Dutar dayi ser junyano, Li  
karê xwe mam hêrano.

395

Dutarê xwe eçingînim,  
Le ser junyê xwe datînim,  
Ne emirim, ne emînim.

396

Dutarê min şîye-şîye,  
Rind dexwîne, nam je çîye,  
Dilê min ku te birîye.

90

397

Dutarê te çîye-çîye,  
Tar bizdiye nam je çîye,  
Me'lûm dewi bêdilîye.

398

Du utaxin, dalaneke,  
Girêdane hêlaneke,  
Refşê malê qundaqeke.

399

Ela lawikê çînî-mînî,  
Tu pîvazê wer mîvînî,  
Va çî moqe tu bêjînî.

400

Ela lawikê je rê keta, We  
dû jinê we mêr keta, Belê  
min û wê lê keta.

401

Ela xana, la Xan cana,  
Kumê xwe danî li yana,  
Pez berdayî nav malana.

402

Elê delalê, gerden we xalê,  
Gerden we xalê, we mêrê kalê,  
Wî mêrê kalê vêrxin je malê.

403

Elo gulo, caylê xelkê,  
Rûniştiye li merekê,  
Sed sal here nakem terkê.

404

Elê gulê, gulê xilfan,  
Were rûni li merekan, Te  
bigirim ji nav xelkan.

405

Elê gulê, gula baxî,  
Le nav gulan tu ya taqî,  
We bayse te bûme yaxî.

406

Elê gulê, gulê gênim,  
Pê le te kim, te bişkênim,  
N avê yarê xwe le kê nim.

407

Elê gulê, gulê baxî,  
Li nav keçkan tu ya taxî,  
Ji min bedtir dil wi daxî.

408

Elê gulê, gula zîrê,  
Pirr şîrînî mîna şîrê,  
Te we kuda bînime gîrê.

92

409

Elê gulê, gul xeleme,  
Çavê reş û rûdeleme, Ji  
can û dil yarê teme.

410

Elê gulê, wi terame,  
Wi ser çavê reş geryame,  
Li reda te awareme.

411

Elê gulê) gula xi1fan,  
Qaçî meke serê zulfan, Tu  
rehm bikî le me tilfan.

412

Elê gulê, we zêwçeda,  
Te bibirrim je nispeda,  
Te çimanê hasil neda.

413

Elê keçkê, qeremanî, Me  
we havra ve' de danî, Te  
ku qol da berêvarî.

414

Elê keçkê, çardesale,  
Derê kwînê reş demale,  
We bijan gan rê demale.

415

Elê keçkê, ji malmestan,  
Şîrre-şîrra baznê destan, Bû  
qismeta Xwedêxwestan.

416

Elê keçkê, tezetiran,  
Je te têye bînê gulan, Tu  
qismetê me îşallan.

417

Elê keçkê, Kêşanekî,  
Le qarşê min xwe çê ekî,  
Ez ezanim tu mêr ekî.

418

Elê keçkê, gulê baxî,  
Tu je dUda sa min daxî,  
Me'lûm dewi bêdemaxÎ.

419

Elê keçkê, hemwelatî,  
Min xewer şand, çima natî?  
Melûm dikem bêqeyretî.

420

Elê keçkê, li cemalan,  
Li te dame xet û xalan,  
Here nemîn ji hevalan.

94

421

Elê keçkê, çardesali,  
Dorê kwînê reş demali,  
Ser denali, dil dekali.

422

Elê keçkê çardesali,  
Derê kwînê reş dimali,  
Fek dikenî, dil dinali.

423

Elê keçkê, şilvar çînî,  
Serê meya boz ekişînî,  
Tu je hîvê bac estînî.

424

Elê keçkê, çadir nişîn,  
Je wan gulan yêkê bişîn,  
Te ro le me kirîyi pîşîn.

425

Elê perîyê li nav perîyan,  
Berindîra nav kerîyan,  
Keçek rijand nav birîyan.

426

Elê yarê, we terame,  
We ser çavê reş geryame,  
Bi xêre te we kêrame.

427

Elê yarê, tu naznazî, Berê  
royê, tu kaxazî, Min çi  
bûye, tu naxwazî?

428

Elê zerîyê, le nav zerîyan,  
Keçek rijand nav biryane,  
Bêdil hiştim le wer deryan.

429

Elê zerê, tewle zerîyan, Xam  
berindîr tewle keryan, Wi  
destgirti, çav li deryan.

430

Ella ewre, Xwedê ewre,  
Paçesûrê kiras gewre,  
Xwedê li me kire cewre.

431

Ella baran, Xwedê baran,  
Bêwî sewa zeratkaran,  
Bigê dadê bînedaran.

432

Ella baran, Xwedê baran,  
Xwedê dayi genimdaran,  
Xwedê neda me bêçaran.

96



433

Ella bira, Xwedê bira,  
Ji vî huli, were vira,  
Min canê xwe qurwan kira.

434

Ella dilê we sewira,  
Neqeliştî bûy kevira,  
Bar ke, je wî were vira.

435

Ella, Xwedê, şukur, şukur,  
Min le dergê Xwedê çi kir,  
Dil birrîye, kezew kul kir.

436

Ella, Xwedê, bendê teme,  
We kunde û zincîrême, Ne  
kuştîme, ne berdame.

437

Ella, Xwedê, tu we teksîr,  
Yarê kûtî kirime hêsîr,  
Bifilitim, bikim je bîr.

438

Ella, Xwedê, tu we teksîr,  
Hêşîn diki çol û cizîr,  
Li reda wê bûme hêsîr.

439

Ella, Xwedê, tu le jû.rî,  
Tu le halê me bifkirî,  
Tu we destê me bigirî.

440

Ella, Xwedê, tu li jûrî,  
Tu wi qulp û wi zincîrî,  
Destê minê, tu bigirî.

441

Ella, Xwedê, va çi kare,  
Le vî çîya bûmi aware,  
Derdê yarê kirme xare.

442

Elîbilax ava sar lê,  
Maliyanê qûşe dar lê, We  
qurwane derê yar lê.

443

Elîbilax we ternawe,  
Kewan le ser qawe-qawe,  
Her çi terim hûrezawe.

444

Elîbilax wi qewaxe,  
Em cuft wûnî, bûnî daxe, Keş  
ku bikem duşmen daxe.

98

445

Elo caylê yaxe vala,  
Keçkan wi dû ella, biHa,  
Mala carê bata vira.

446

Elo, gedê şehricatî,  
Min fam nekir je ku hatî,  
Xwedê tu sa minra şandî.

447

Elo, lawikê kirashîşîn,  
Çav le rême tayne pîşîn,  
Kaxazekê sa min bişîno

448

Elo, lawikê mitirzero,  
Were henî Pêxembero,  
Je dostê me çi xewero.

449

Elo, lawikê tere- mere,  
U rxan je ser biskan tere,  
Ro pişîn bû, huli here.

450

Em we hevra du guncînî,  
Du kevûte kurmancînî, Le  
xerîwîyê em zevcînî.

451

Enareki, Enarekî, ..  
Le guvendê serdarekî,  
Bûyî mergan, nîçîr ekî.

452

Enguşterê te heqîqe,  
Min sa tera kire dîXe,  
Nivîsîne exd û sîxe.

453

Enguşterê te telaye,  
Gepkirinê te selaye,  
We derdê te mubtelaye.

454

Eşqawatê we gîyaye,  
Arê min û te çiyaye,  
Em je hev kirinê sêwaye.

455

Eşqewatê we gîyaye,  
Arê min û te çiyaye,  
Te umrê min we bê daye.

456

Eşqewatê milîyan, milîyan,  
Dest tavême çarde gulîyan,  
Qîmîş nawme herme rûyan.

-----  
457

Ewra vîye, say le nave,  
Icbarî çûn tawe-tawe,  
Hêstirê min xwîn le nave

458

Ewra vîyi, say li nave,  
Li kanîyan pûng li nave,  
Refşa şikil biri, çave.

459

Ewrê asmîn degurmijin,  
Kerîyê berxan debarijin,  
Hemdil hevdu qet navêjin.

460

Ewrê asmîn tîke-tike,  
Keçik deşe lêwik nake,  
Ew guneka ya lêwike.

461

Ewrê asmîn texte-texte,  
Sûlê lingê te kumixte,  
Mêrê dujin çi bedbexte.

462

Ew yar nîni, ew hîve,  
Zengilek zêr û zîve,  
Nê kîrrîn we dirêve.

463

Ez aşiqim nikam kar kim,  
Je vî kela gerê bar kim, Rû  
we kuda ez ferar kim.

464

Ez aşiq im, nikam kar kim,  
Devan werîn, gerê bar kim,  
Ji vî yûrda ez ferar kim.

465

Ez aşiqim li Liylîyê,  
Xalê reş wû li gewrîyê,  
Liyî birine xerîwîyê.

466

Ez berxek wûm le nav kêri,  
Ekalim têm dema dêrî,  
Mizgîn bide şala sêri.

467

Ez bêdilim, tu wedilî,  
Gepan je min tu nagirî,  
Şevan je min vêdeşirî.

468

Ez bulbulê baxê teya,  
Le min meke nazê xweya,  
Esil nakim terkê teya.

102

469

Ez caylek je Layînanim,  
îşev le yarê mêvanim,  
Mûşterîyê lêv xendanim.

470

Ez bulbulê bîyabanim,  
Muştaqê gulê baxanim,  
Sewa yarê sergizdanim.

471

Ez bulbulê çing we xwînim,  
Le nav baxê te exwînim,  
Sa dîdarê tera dînim.

472

Ez demirim we vî derda,  
Min medene vî namerda,  
Min ekuji we vî derda.

473

Ez çûçikê qanatzerim,  
Je asmîn da daegerim,  
Ez we dorê te egerim.

474

Ez dexwînim elîfbîyan,  
Ez degerim serê rêyan,  
Keçik tînin we cadûyan.

475

Ez dexwazim we aqa wim,  
We baxbanê vî baRa wim,  
Salê carê we zava wim.

476

Ez du mîyan ji ku bînim,  
Kulavekê wi hev gînim, Te  
hilînim birevînim.

477

Ez çûçika perperîme,  
Je welatê xwe firrîme,  
Meger Xwedê ez nedîme.

478

Ez çûçikê qanatzerim, Je  
asmînda daegerim, Berve  
gulê xwe efkirim.

479

Ez dexwazim te bixwazim,  
Dê û bavê te nasazin, Qelind  
je me pîrr exwazin.

480

Ez emirim, tu we şîn ke,  
Lêxin rûyê xwe birîn ke,  
Derman meke, bira sîm ke.

104



481

Ez çe ra kem, axirşeve,  
Çave min û yar li heve,  
Em newûnî yarê heve.

482

Ez çûçika nikilxwînim,  
Li ser dara xanlerxînim,  
Melle nînim ez bixwînim.

483

Ez çûçikê nikil xwînim, Le  
nav baxê Xanlerxînim, Je  
işqê te ez exwînim.

484

Ez çûçika pencereşim,  
Li ser salan vedireşim,  
Ez aşîqa pencekreşim.

485

Ez çûçikê wi penceme,  
Li ser darê wi goceme,  
Li ser yarê wi lenceme.

486

Ez çûçikê çing we xwînim,  
Le ser darê Hacîxînim,  
Ruxset biden ez bixwînim.

487

Ez çûçika we perîme,  
Je nav xwedîyê xwe firrîme,  
Çîyayî xerîw ez kirrîme.

488

Ez çûçika qanat sîsim,  
Were vira enivîsim,  
Ez qismetê keras sîsim.

489

Ez çûçika qanat reşim  
Ji asmînda dadiweşim  
Li cem Xwedê ez rûreşim

490

Ez çûçika qanat zerinl,  
Ji asmîn da dadigerim,  
Ji dû yarê venagerim.

491

Ez çûme je welayetê,  
Xerîw ketme le qurbetê,  
Dîdar maye qiyametê.

492

Ez dayka te Gulistanim, Le  
nav çîyan sergizdaniID, Te  
nawînim, dil we j.anim.

106

493

Ez bulbulê per-perîme,  
Je welatê xwe firrîme, Le  
qurbetê kê kîrrîme.

494

Ez demirim we vî derda,  
Min dedene vî namerda,  
Min hilînin le vî herda.

495

Ezê îro pîrr xemgînim,  
Hatim carê te biwînim,  
Xwe je kuda we te gînim.

496

Ezê îsev pîrr xemgînim,  
Çav le bînan egerînim,  
Nîşan je te nawînim.

497

Ezê daxim, daxê teme,  
Ez bilbilê baxê teme, Ez  
aşiqê çavê teme.

498

Ezê le te pîrr we dilim,  
Çekan bişîn bixemilim,  
Je oladê te rindtirim.

499

Ezê qêza mam.ê kalim, Wi  
kulleyê nal wi nalim, Ez  
xwediya hefsid malim.

500

Ezê taqim, ezê taqim, Ez  
aşiqê keçkê çaqilTI, N  
erevînim bêdemaxirn.

501

Ezê terim we ser virda,  
Welat nema me ku tev da,  
Derdê yarê bû serhevda.

502

Ezê terim wi ser virda,  
Welat nema me ku tev da,  
Me bikujin le cem hevda.

503

Ezê tême je Berderê,  
Têcan ketiye je ser kerê,  
Şame gurrê mêrê Zerê.

504

Ezê tême je Berwarê,  
Avêm pîlê xwe dutarê,  
Exwînim le vesfê yarê.

108

505

Ezê tême ji Bêwarê,  
Daye ser min siya êvarê,  
Dereng terim, yar diqarê.

506

Ezê tême je Firîzê,  
Ço tavême darê gwîzê,  
Derevînim şalê qîzê.

507

Ezê tême ji guncîkan,  
Xir dewûme nav keçikan,  
Ez qurwane berqîçikan.

508

Ezê tême ji Meşetê, Sêva  
sûre li sepetê, Nîşan  
dikem qêza metê.

509

Ezê tême je Miyandeştê,  
Hîrre- hîrrê hespê reş tê,  
Gepê yarê le min xweş tê.

510

Ezê tême ji Miyandeştê,  
Gurre-gurra ewrê reş tê,  
Dengê yarê li min xweş tê.

511

Ezê tême je Rûyînê,  
Yar egerî le nav bînê,  
Jêra terime qendkîrrînê.

512

Ezê tême je Şarûtê,  
Deve barin je barûtê,  
Ez aşiqê xwengê Tûtê.

513

Ezê tême ji Şarûtê,  
Kîse kemer ji barûtê, Canê  
me xwar wê serqotê.

514

Ezê tême ji Şendîzê, Ço  
tavême dara gwîzê,  
Direvînim şala qîzê.

515

Ezê tême je welatan,  
Berfê girtiye ser qanatan,  
Keçkan hilgir we menatan.

516

Ezê tême ji wan deran,  
Bexê bavê bûne beran,  
Ramîsanê yêk wi qeran.

110

517

Ez gerîyam sayî!, bayîr,  
Wexta minra qir wûn cayî!,  
Hinek mane nawim qayîl.

518

Ez gulekim, gulbûteme,  
Le kinarê baxê teme, Sed  
sal here, ez ya teme.

519

Ez gulek wûm, dame teya,  
Li min meke nazê xweya,  
Carê were palya meya.

520

Ez gulek wûm, dame teo,  
Le min meke nazê xweo,  
Axir ekim terkê teo.

521

Ez hatime Xorasanê, Kumê  
xwe daynime yanê, Ez  
aşiqê Fatme canê.

522

Ez hatim ji Zîlantîzê, Ço  
davême dara gwîzê,  
Derevînim şala qîzê.

523

Ez hemîşe cayîl nawim,  
Li ber derîyan sayî! nawim,  
Wi her yarê qayîl nawim.

524

Ez hemîşe cayîl nawim,  
Le wer derîyan sayî! nawim,  
We vî emra qayîl nawim.

525

Ez hemîşe nême vira,  
Dilkê min bû va kevira,  
We min rakir va cewira.

526

Ez hemîşe nême vira,  
We min mekin vî cewira,  
Axir dekim terkê vira.

527

Ez işqîme nikam kar kem,  
Devan bişîn, ji vir bar kem,  
Wi vî tora mîdar nakem.

528

Ez je çîyê daegerim,  
Ez le yarê xwe egerim,  
Ta newînîm venagerim,

112



529

Ez kanîya dêzê karê,  
Keçik têne salê carê, Ji  
wan têye bîna yare.

530

Ez kanîka fekê karê,  
Kefter têne salê carê,  
Têr nawime je dîdarê.

531

Ez kefterê binê çalan, Ez  
kewekim, serê nalan, Te  
ez kirim je hevalan.

532

Ez kevira şûnê waran,  
Yar degirîya xwîn û baran,  
Way le halê me bêçaran.

533

Ez kewekim le vî nala,  
Çîne ekim le vî sala,  
Şukur ekim le vî hala.

534

Ez ku çûma, pirrtir çÛIna,  
Tewle tîpa tirmîn bûma,  
Tirman kwîr wû, ez nedîma.

535

Ez ku dewêm ji sermestî,  
Goşt rijîya, maye hesti,  
Way li kesê dilşkesti.

536

Ez ki mestim, mestê teme,  
Bazû wendê destê teme,  
Duşmen ninim, dûstê teme.

537

Ez ku mestim, mestê teme,  
Bazûwendê destê teme,  
Quse mexe, yarê teme.

538

Ez ki mestim natê lûkan,  
Yar serkerdê qêz û bûkan,  
Je işqê te ketime kûkan.

539

Ez ku mirim min hilînin,  
Wi têwût ken, bigerînin,  
Li ber kwînê wê dayînin.

540

Ez ku mirim, min hilînin,  
Li welatan bigerînin,  
Xewerê min wi yar gînin.

114

541

Ez ku terim tu dimînî,  
Kes li reda min neşînî,  
Qeregûnan pirr diwînî.

542

Ez ku têrê nav dûmînîm,  
Şevanero le asmînîm,  
Nêçîr tune, ez biwînîm.

543

Ez ku terim, tu demînî, Le  
sal germê delerzînî, Her  
dem yarê we bîr tînî,

544

Ez kuwêtek je ku bînim,  
Berfê çîyan bihelînîm,  
Çalê kayê vegeerînîm

545

Ez ku terim, tu dimînî,  
We dû minra dilerzînî,  
Extelatan wi bîr tînî.

546

Ez ku we te pirr wedilim,  
Çekan bişîn bixemilim,  
We derdê te ez demirim.

547

Ez le çolê, tu le malan,  
Le ser avê kanîyê salan,  
Xewer bigir je bêhalan.

548

Ez le çiyê, tu le cûlge,  
Ban dekerim tu xwe tûl ke,  
We kenîzî min qewûl ke.

549

Ez le çiyêkê, tu le çiyêkê,  
Her yêk berxê ber miyêkê,  
Dew bikênî le sêpiyêkê.

550

Ez li çiyek, tu li çiyek,  
Her yêk ji me gula gîyek,  
Ser dayninî li balgîyek.

551

Ez li vira, tu li kûçê,  
Mar li lingê te bipêçê,  
Zehmetê me çû li hêçê

552

Ez marek wûm le Erefçê,  
Kîşyam ketim wer kemerçê,  
Keçkê meştî terne serçê.

116

553

Ez merîzek le haletim,  
Çîya bilind, firrîm ketim,  
Li cem yara xwe daketim.

554

Ez mûrîkek denerîzim, Le  
ser sîngê boz delîzim, Le  
cem yarê xwe azîzim.

555

Ez nevçêk wûm we zêwçêda,  
Hatî ret bûyî, te av neda,  
Bihar hat çû, min gul neda.

556

Ez nevçîk wûm wi zêwçêda,  
Ez qir kirim ji nispêda,  
Ji bêdilî bişkû neda.

557

Ez palûzê serê rême,  
Şemal têye zû digême,  
Amanetê dest xelkême.

558

Ez palûzê serê rême,  
Tu bêliwi ez bigême,  
Konan werîn bixemilme.

559

Ez xerîwê binê waran,  
A wareme li dîyaran,  
Egirîme XWÎnûbaran.

560

Ez û yarê xwe deçûnî,  
Le rê pêre hev debûnî,  
We bejnê hev şa dewûnî.

561

Ez qêzika mamê exim, Wi  
kulleyê nex wi nexim, Ez  
xwediya hezar berxim.

562

Ez û yarê xwe diçû nî,  
Le rê pêre hev debûnî,  
Kes nizani em je kunî.

563

Ez qiçik wûm, min xwar bazî,  
Li vî kara nawim razî,  
Beref bûne melle, qazî.

564

Ez qiçik wûm, çûme qirşan,  
Te keçekê xwe niqîşand,  
Hilnagirim mirûstirşan.

118

565

Ez qumrîyê şaxey darê,  
Ez exwînim we dutarê,  
Dilê min bir wê dildarê.

566

Ez qurwane bejna gulê,  
Tere avê we satilê,  
Şikil kirîye bergê gulê.

567

Ez qurwane dudyê wi dil,  
Satê ji hev nawin qafil,  
Behra dunyê wan herduyan bir.

568

Ez qurwane bejn û balê,  
Gul igerîya li nav malê,  
Me têr nexwar ji cemalê.

569

Ez qurwane bejn û balê,  
Li xwe çê kir xet û xalê,  
Ez qurwane wê cemalê.

570

Ez qurwane dev, didanan,  
Şikil şûnê ramîsan,an,  
Dayne tu şûnê mîvanan.

571

Ez qurwane te senemê,  
Birî kişand wi qelemê,  
Xatirê te wi alemê.

572

Ez qurwane te we xweme,  
Le dora xwe taw dexweme,  
Kes nizani yarê teme.

573

Ez qurwane te wi xweme,  
Wi dorê te taw dixweme,  
Çav wi hêstir sewa teme.

574

Ez qurwane te we tenê,  
Kiras nema le bedenê,  
Ez rawîsim xalê çenê.

575

Ez qurwane te we tenê,  
Sî û sê xal le bedenê,  
Dîn kirime xalê çenê.

576

Ez qurwane qûşe garan,  
Rûniştiye le bin daran,  
Cewab neda me je qaran.

120



577

Ez qurwane te Şerwanî,  
Malik le min çere danî,  
Dax le dilê min te danî.

578

Ez qurwane vê fekê te,  
Ez şerîka vê gepê te, Ser  
daynime le redê te.

579

Ez şewitîm, bûme are,  
Bûme çîkê serê dêre, Li  
xeriwî dame mêre.

580

Ez şivanê bavê teme,  
Diçêrînim, av nademe, Ez  
metelê wextê xweme.

581

Ez şivanê kavir, berxen,  
Mexel ikem li bin merxan,  
Av dideme li ser selxan.

582

Ez şivanê kavir, gîskan,  
Diçêrînim dora nîskan, Sa  
te tînim hengulûskan.

583

Ez şivanê kerîyê mîyan,  
Berdedeme serê çîyan,  
Eçêrînim gul û gîyan.

584

Ez şivanê pezê qiçik,  
Terne bîryê giştî keçik, N  
adene min xangê qiçik.

585

Ez şivanê pîremîyan,  
Diçêrînim dêzê cûyan,  
Ez aşiqêjinebîyan.

586

Ez şivanê pîremîyan,  
Içêrînim piştê cûyan,  
Ez te naterkînim jinyan.

587

Ez û tenî, du bacînî,  
Du kef tere kurmancînî,  
Li qerîwîyê em zevcînî.

588

Ez û tenî, du gurcînî, Du  
kevûte kurmancînî, Li  
bê gan an em zevcînî.

122

589

Ez Ê pe te ha newûnî, We  
bejnê hev şa dewûnÎ, Em  
qismetê hev newûnî.

590

Ez û yarê le bin merxê,  
We dorêda ketme çerxê,  
Mîna miya çav le berxê.

591

Ez û te ku ha newûnî,  
Wi bejna hev şa dibûni,  
Çere ji hev cida bûnÎ.

592

Ez û tunî, ez û tunî, Le  
utaxan bigerinî, Kes  
nizani em je kunî.

593

Ez û yarê xwe içûnî,  
Tewle tîpa tirmîn bûnî,  
Tirman kwîr wû, em nedînî.

594

Ez we dil wûm, bêdil kirim,  
Perûbalê min jî kirin,  
N atê daran guli kirim.

595

Ez widil wûm, bêdil kirim,  
Dame tirmîn, hêsîr kirim,  
Ji nav xelkê beref kirim.

596

Ez wedil wûm, bêdil kirin,  
Dame meHan, cadû kirin,  
Per û balê min jî kirin.

597

Ez we teva hemeqîde, Ez  
zindeme we bînê te, Tu  
min meke naumîde.

598

Ez we rêda, gul we rêda,  
Gulê baxan we cûyêda,  
Gul vedewin we suwêda.

599

Ez we tera we dilekê,  
Werkevinî le alîyekê, Ser  
dayninî le balgîyekê.

600

Ez xerîwê binê waran,  
Awareme li diyaran, Peyda  
nakem redê malan.

124

601

Ez xerîwê şûnê waran,  
A wareme li diyaran,  
Igirîme xwîn û baran.

602

Ez xerîwê vî yurdame,  
Gunekarê vî derdame, Ne  
kuştîme, ne berdame.

603

Ez xerîwê vî yûrdame, Ne  
kuştîme, ne berdame,  
Amanetê dest xelkême.

604

Ez xerîwê xwe terime, Le  
wer dilê xwe dedime,  
Gula min bê, ez terime.

605

Ez xizan wûm, min xwar bazî,  
We vî. kara nawûm razî,  
Ba ar biwi mala qazî.

606

Ez yarek wûm li ber refê, Li  
min barî çaxûn berfê, Min  
wenda kir serê kelefê.

607

Êvar bûyi, melê man gan,  
Kew dixwînin li zimangan,  
Ez aşiqê qûşe xangan.

608

Fîrûze pîrr we sefaye,  
Pîrr we gul û we gîyaye,  
Fîrûze çardor çîyaye.

609

Genimê çîyan qawirîne,  
Çûçik le ser hêwirîne,  
Hevalê me zevicîne.

610

Genimgînî, genimgînî,  
Tu ji jêrda virnîyan tînî,  
Manê virnîyan min biwînî.

611

Gi1yanê me dorê refe,  
Dûmîn girtiye çarterefe,  
Bexşî le vî nake xefe.

612

Gulê keçikê je mal mestan,  
Şîrre-şîrra bazinê destan,  
Birin dane X wedêxwestan.

126

613

Gulê baxan, gulê baxan,  
Werketime le suraxan,  
Bînim daynim le utaqan.

614

Gula rawe, gula rawe,  
Dade şivê we geda we,  
We gedayê vî kela we.

615

Gula baxî, gula baxî,  
Tu hem kefter û hem zaxî,  
Sa dilê min tu wedaxl.

616

Gula gênim, gula gênim,  
Şaxebalê te bişkênim,  
Navê yarê le kê nim?

617

Gula gênim, gula gênim,  
Pê le tekim, te bişkênim,  
Ez emirim, te nawînim.

618

Gulê baxî, gulê baxî,  
Min çi gotiye bêdemaxî,  
Dostê-hev ku nawin yaxî.

619

Gula pûngê, gula pûngê,  
Gepa min û te ya hîngê,  
Bisekinim ez ta kîngê.

620

Gula gînîyan, gula gînîyan,  
Were rûni le ser j unîyan,  
Mala carê bêwime rûyan.

621

Gula gînîyê, gula gînîyê,  
Were runi le ser junyê,  
Satê je bîr ke tu dunyê.

622

Gula qêrpûz, gula qêrpûz,  
Min ku tune kesê dilsûz,  
Sewa min ra bikşî efsûz.

623

Gulê qêrpûz, gulê qêrpûz,  
Ez şewitîm bûme nîmsûz,  
Kesek sa min newû dilsûz.

624

Gula teme, gula teme,  
Ez desmalê destê teme,  
Ez nokerê yarê xweme.

128



625

Gula mine hemewexte,  
Mêwi mere le bê wexte,  
Bêdilî ku we min sexte.

626

Gula biharê, gula biharê,  
Werdekevi salê carê,  
Te biwerim sewa yarê.

627

Gula teme, gulan megir, Je  
bêganan tu yar meger, Bi  
qêrez min kes hilmegir.

628

Gulê kaşan, gulê kaşan,  
Hêşîn dike li berrojan,  
Ez qurwane qereqaşan.

629

Gula kalan, gula kalan,  
Ez hilgirim te îşallan,  
Tawek bixwe li nav malan.

630

Gula kalan, gula kalan,  
Razî kinî dilê xalan,  
Ez hilgirim te îşallan.

631

Gul xeleme, gul xeleme,  
Sîseboza rû deleme,  
Ez aşiqê çavê teme.

632

Gulxeleme, gulxeleme,  
Sîsebozê rûdeleme,  
Her der herî, yarê teme.

633

Gula zîrê, gula ûrê,  
Hêşin deke le cezîrê,  
Yarê nadanbînime gîrê.

634

Gula ûrê, gula zîrê,  
Pirr şîrîne mîna şîrê, Her  
çi dekim, nêye gîrê.

635

Gulbûteke dorê baxan,  
Te sîyar kem mîna aqan,  
Biwem daynim li ser taqan.

636

Gulbûteka dorê baxan,  
Yar siyar wû mîna aqan,  
Were rûni le ûtaqan.

130

637

Gulbûte me, gulbûteme,  
Li kinarê baxê teme,  
Her wext bêwî, ez ya teme.

638

Gulbûteme, gulbûteme,  
Le kinarê eksê teme,  
Ez nokerê yarê xweme.

639

Gulbûteke yêke gulim, Ez  
le yarê xwe we dilim,  
Qismet biwi wê hilgirim.

640

Gulbûteme, gulbûteme,  
Li kinarê kewnê teme,  
Sed sal here, yarê teme.

641

Gulbûteme, gulbûteme,  
Le kinarê kewnê teme,  
Şevanero le cem teme.

642

Gulê min çû berfê bîni,  
Henekê sa min bişîni,  
We manê min biwîni.

643

Gulê min çû, çima nata,  
Min kaxazek jêra şanda,  
Kaxaza min vegeran da.

644

Gulê teme, gulan megir,  
Serê rêyan le min megir,  
Seferîme, min damegir.

645

Gulê te dîlkê min kul kir,  
Dûşeg danî ser min cil kir,  
Hêstirê min balgî şil kir.

646

Gulgerdîne, gulgerdîne,  
Bêlgî le min megerîne,  
Min we zimîn mexapîne.

647

Gulgerdîno, gulgerdîno,  
Sêrê le min megerîno,  
Degerînî, birevîno.

648

Gulhevalê, carê were,  
Te dilê min şeftand çere,  
Tu nawînî xêr û behre.

132

649

Gulgerdîno, gulgerdîno,  
Sêrê li min megerîno, Te  
ro li min kir pişîno.

650

Gulgerdîno, gulgerdîno,  
Sêrê le min megerîno,  
Min meke êr, meşeftîno.

651

Gulî pirrin, gulîyan berde,  
Serê gulîyê te we gerde, Her  
çi dewêm gu we serde.

652

Gulîl xeraw pîrr wi merxe, Du  
namerdan dame wer xwe, Ban  
ikeme Xwedê ser xwe.

653

Gul şîrîne, nalê nîne,  
Xalek werket le dunîne,  
Maçek bikem je dunîne.

654

Gulmexmele damanê te,  
Çi şîrîne zimanête,  
Bijnûrt bûye mekanê te.

655

Gul wi rêda, gul wi rêda,  
Gulê baxan wi cûyêda,  
Bêwime kuştin wi paliyêda.

656

Gul wi rêda, gul wi rêda,  
Gul wi rêya ber kelêda,  
Hêl û mîxek wi cûyêda.

657

Gune, gunê me her duyan,  
Le ustiyê dayk û bavan, Em  
şewitînî jeniyan.

658

Gul wi rêda, gul wi rêda,  
Gulê baxî wi cûyêda,  
Nedaye min, bir wi kêda.

659

Hacî, rawi, hespê zîn ke,  
Mayna mele wi pîşyê ke,  
Şûna bûkê li ser çê ke.

660

Hatim carê te biwînim,  
Kewnê serê te hilînim,  
Xwe ji kuda we te gînim?

134

661

Hatiye malê pelverîyan,  
Keçik ketne kûderîyan, Dilê  
me bir wan her duyan.

662

Hatme mala we we şeve,  
Qênd bikenî fekê heve,  
Yar we tenê ranakeve.

663

Hela destan hena mekin,  
H ûn we dar vî tewna mekin,  
Te'bîrê vî xewna mekin.

664

Hemberê min Zekeryaye,  
Binê rastê qedemgaye,  
Dadresê me Ellaye.

665

Her car, her car dil xwaş nawi,  
Le her derê sayîl nawi,  
Jin ku rind wi, mêr kal nawi.

666

Her çavek te piyalêke,  
Rawi gîwê xwe we pê ke,  
We du çavan bane me ke,

667

Her çi dewêm le bejnê te,  
Ferarîme le reda te,  
Kes nawînîm we rindiya te.

668

Heray le min, heray le min, We  
mal bar ke were cem min, Te ar  
berda kezewê min.

669

Here avê wi mane ke,  
Tu dest hilîn, bane min ke,  
Wi çavê xwe eşare ke.

670

Her çend caran te dewînîm,  
Ne emirim ne emînîm,  
Ermanê te ez ekşînîm.

671

Her çend şûnê te bilinde, Tu  
desmalê xwe wi minde,  
Yadigarî tiştêk rinde.

672

Here, here, tu leng mewî,  
Bira dilê min teng mewîJ  
Hesretê min we dû te wi.

136



673

Here, memîn ji hevalan, Li  
xwe dam eyn xetûxalan,  
Meke dilê me xiyalan.

674

Here, meke derd û hale,  
Dilê minê nale-nale,  
U xetê min meke tale.

675

Her çi diwêm ji pay dilda,  
Bariş barî, daran gul da,  
Memê keçikan kiras hilda.

676

Her çi dewêm teva nawi,  
Arê dilan xeva na wi,  
We vî tera midar nawi.

677

Her çi dewêm ji bêdilî,  
Kulla karan Xwedê nêli,  
Xwedê têli, bende nêli.

678

Her çi ku çav degerînim, Ez  
hemserê xwe nawînim,  
We xewêda xwe pê gînim.

679

Her çî dewê m sa xwe û te,  
A wareme ez wi dû te,  
Dilkê min bir cema lê te.

680

Her çî dewê m saxwe û te,  
Min kes nedî we rindiya te,  
A wareme we redate.

681

Her çî dewê m sa xwe û te,  
Ez degerrim le reda te,  
Kes nawînî m we rindiya te.

682

Her çî dewê m je tey dilda,  
Bariş barî, daran gulda,  
Axir yarê kuda dilda.

683

Her çî min go, teva newû,  
Arê dilan xeva newû,  
Yar we kesra heval newû.

684

Her çî min got, teva newû,  
Arê dilan xeva newû,  
Kes mîna me wi dil newû.

138

685

Her çî min got, teva newû,  
Arê dilan xeva nebû,  
Dil ji dilan cida nebû.

686

Her çî te got, min sewr kir,  
Porê reş wû, min gewir kir,  
Xwedê li halê me cewr kir.

687

Her çîyayê hasil tune,  
Her mêt, her mêt xêret tune,  
Wi xêrez te me yar tune.

688

Here, here, tu leng mewî,  
Bira dilê te teng newÎ,  
Nifirê min we dû te wi.

689

Here, here, tu leng mewî,  
Bira dilê te teng newî,  
Here, sa te direng newî.

690

Here, here, bigîn malan,  
Meke dilê min xîyalan,  
Here, memîn ji hevalan.

691

Herin gulê wegerînin, Sa  
yarêra ez ku dîn im, Je  
işqê wê ez dexwînim.

692

Herin gulê wegerînin,  
Xewerê min we wê gînin,  
Hûn ku zanin sa wê dînim.

693

Her kes yarekê rind hewi,  
Şîv der şîvê xwe tunewi,  
Hêsîr biwi, bêdil newi.

694

Her ku yarê xwe dewînim,  
Ne demirim, ne demînim,  
Fikrek sa min bikişînin.

695

Her ku carê te diwînim,  
Ah û nalan dikişînim,  
Te nawînim, ez dimirim.

696

Her ku carê te dewînim, Ne  
demirim, ne demînim, We  
vî derda ez namînim.

140

697

Her ku carê te diwînim,  
Ne dimirim, ne dimînim,  
Kû û fikrê te dikşînim.

698

Her ku carê te dewînim,  
Ne emirim, ne emîn im,  
Şevê retwû, we bîr tînim.

699

Her ku carê we bîr tînim,  
Ne emirim, ne emînim,  
Ez efsûsê te ekşînim.

700

Her kes du dilan je hev bike,  
Qûşe-qûşe meytan bar ke, Xwedê  
derdê wan derman neke.

701

Her kes du dilan we hev gîni,  
Qûşe-qûşe lawan bînî,  
Du gulên je baxê bihiştê  
bibizdîni.

702

Her kes yarê min hilgiri,  
Marek wi ser dil bigirî,  
Derman meken, ba bemiri.

703

Her kes yarek xweyê rind hewi,  
Bêçare wi, mal tunewi,  
We şivanyê rûzigar dewi.

704

Her kes yarek xweyê rind hewo,  
Şîv der şevê xwe tunewo, Bêçare  
wi, mal tunewo.

705

Hezar çişme kanî-kanî,  
Çarde malan li ser danî,  
Kê vedixwar, kê hiltanî.

706

Her kes yarek xweyê rind hewi,  
Bira şîvê der şev tunewi,  
We vî şertê bêdil newi.

707

Heray, terim, venagerim,  
Nikam navê te bigirim, We  
derdê te ez demirim.

708

Her kes yarê we min gîni,  
Dest we zirîyê Aqê gîni,  
Xêr û berê ew biwîni.

142

709

Herîyê bişo, herîyê rêxin,  
XelkêX wedê şarê dêxin,  
Bismilla ke, dûman vêxin.

710

Hesenatî, Hesenatî,  
Hem nuxul û hem newatî,  
Min kaxaz şand tu nehatî.

711

Hespê reşê hîrrehîrre,  
Wi dest duşmen ew hêsîre,  
Va derda nawi ji bîre.

712

Here bêjin wi yarêra,  
Terkê min kir wi carêra,  
Me yar nedî sa satêra.

713

Hezarmeçît pelle pelle,  
Keçik terin gdle geHe,  
Ez guiwane yara melle.

714

Hespê bavê te meleye,  
Dil sa te ra dekelîye,  
Zulfê te sa min celewye.

715

Hespê yarê min canîye,  
Cilê ser wî tirmanîye,  
Dê ku nîni, damarrîye.

716

Hespê yarê min hêşine,  
Tere le tîpa pîşine,  
Bira çavê xwê bêşine.

717

Hewa dolan, hewa doln,  
Were malan tu wi solan,  
Solan bêxî were cilan.

718

Hewa saf e, hewa safe,  
Lewas nika çepelbafê,  
Yê vî dora kullim lafe.

719

Hewa ewr e, hewa ewre,  
Paçesra bilîz gewre,  
We halê me bûye cewre.

720

Hewa ewr e, hewa ewre,  
Me baydaye şîlvargewre,  
Le halê min bûye cewre.

144



721

Hewa ewr e, dibarîyi,  
Qusan canê min xwarîyi,  
Serbazî ku icbarîyi.

722

Hewa ewr e, hewa ewre,  
Li xwe meke çekê gewre,  
Ne te dil ma ne min sewre.

723

Hewa ewr e, hewa ewre,  
Çavê reşê çawirgewre,  
Me canê xwe daye sere.

724

Hewa ewr e, hewa ewre,  
Şal belek û kêşa gewre,  
Xwedê li me kire cewre.

725

Hewa ewr e, hewa ewre,  
Damen tûr e, bilîz gewre,  
Le halê min kirîye cewre.

726

Hewayê dil ewr e delal,  
Me fam nekir çere delal,  
Axirîyê me qewr e delal.

727

Hewayî me, hewayîme,  
Nexweş ninim du'ayîme,  
Ji işqê te ferarîme.

728

Hewa sar e, hewa sare,  
Le ber dêri bûme dare,  
Dêrî veke bêwme male.

729

Hewa sar e, hewa sare,  
Berx û karan barre-barre,  
Şeva Xwedê li wan nare.

730

Hewa germ e, hewa germe,  
Kûyê yarê dayi serme,  
Ji me dûr e, çere keme.

731

Hewê rwîn da, hewê rwîn da,  
Arê dayi wi bin kwîn da,  
U stixar im, dil bîşûn da.

732

Hewlîyê me we şatûte,  
Çûçikan têda fîrtefirte,  
Caylo huli wexta cûte.

146

733

Heylê, heylê Gulşervanî,  
N az Ê xemzê sed tûmanî,  
Işqê te malê me danî.

734

Hêl gulaw î, hêl gulawî,  
Li xwe meke çekê awî,  
Ji ser xanan me'lûm nawî.

735

Hilgerandim, dagerandim,  
Wi dû karê xwe da şandim,  
Li axirê ez xapandim.

736

Hilkişime Şapûranê, Melûm  
dikem cûlga manê, Itirsime  
ji zemanê.

737

Hilmegirin jinê kûtî,  
U mrek gerê bişewitî,  
Carê jî ku biwî xanewar, esil  
nafilitî.

738

Hîllî danî xwe niqîşand,  
Serê meya boz ikişand, Min  
wi dû ra hesret kişand.

739

Hîvek werket je çarde da,  
Yara me çû nat we mera,  
Emê manî we dest xwe da.

740

Hîvê çûye berêvarî,  
Te xwe kirîye kewek marî,  
Çere bikem je min qarî.

741

Hîvek rabû, hîva çende,  
Dorê hîvê helqebende, Refşa  
lawikan kemerbende,

742

Hîvê rawi, hîva çende,  
Dorê hîvê helqebenede,  
Lêv şirîna ziman qende.

743

Hîvê rawi hîva pêwir,  
Şerqê havîtiyi kela giwir,  
Tu Îmam wi, ez micêwir.

744

Hîverwîn e, hîverwîne,  
Rûnayî daye hişîya kwîne,  
Te dilê min kirîye xwîne.

148

745

Hîverwîn e, hîverwîe,  
Şerqê daye derê kwîne,  
Ji işqa te bûme dîne.

746

Rîverwîn e, hîverwîne,  
Dêri veke bêwme kwîne,  
Min mexapîn wi zimîne.

747

Rîverwîne we tarîyê da,  
Rûnê zer ewe badiyê da,  
Satê rûnim we paliyê da.

748

Hîv rabûye, hîv rabûye,  
Cûtek meya wenda bûye,  
Le vî kela peyda bûye.

749

RuH huli, siwê rwîn da,  
Arek daye tu we kwîn da,  
Ustixar e, dil bişûn da.

750

Ruli rawi, siwê rwîn da,  
Arek dayi we bin kwînda,  
Va çi dil wû te we min da.

751

Hustê çavan bir û henî,  
Çima ji min dûr rûdenî,  
Me'lûm dekim tu bême'nî.

752

Îmam lenger, îmam lenger,  
Kewek firrî kete cêngel,  
Nedane min qêza zêrger.

753

Îmamlenger, Îmamlenger,  
Kewek firrî çûyî eên gel,  
Yarê kûtî bûyi engel.

754

Îmamquliyani ecew şûne,  
Keçik têda kelle bûne,  
Min yarê rind li vî dîne.

755

Îmamreza berve milke,  
Du narincan virda qirke,  
Miday dilê me hasil ke.

756

Îmamreza dadikevim, Li  
guldestan badikevim,  
Wi dest yarê namerd ketim.

757

îmamreza du derîye,  
Qulfê dêrî hyderîye,  
Dil je dilê me birîye.

150

-----  
-----  
758

Imamreza du derîyi,  
Qulfê dêri hiyderîyi,  
Birê qiçik seferîyi.

759

Imamreza li hêrîyi,  
Cuftek beran li dêrîyi,  
Nîşana wî li sêrîyi.

760

Imamreza wi guldeste,  
Zevan terin deste-deste,  
Kesê tê da X wedêxweste.

761

Imamreza wi guldeste,  
Zevan têtê dest wi deste,  
Caylê pêşyê kemerbeste.

762

Imamreza, qurwane te, Ez  
ku hatime pabûsê te, Min  
xwestîye miday je te.

763

Imamreza ûne-ûne, Zevar  
terin dest wi sîne, Navê  
yara min Seklne.

764

Îro kulyan deng le hev kir,  
Dorê kulyê paşe hev kir,  
Je vî dora me tişt fam nekir.

765

Îro malê me bar diken,  
Bask û pîlê me şel diken,  
Yarê ji me cida diken.

766

Îro nûwa me devane,  
Deve çûne texta pane, Gêlle  
taw xwar meya mane.

767

Îro nûwa me devane,  
Deve birne texta pane,  
Mekanê me Şahîcane.

768

Îro roye, siwe roye,  
Şerqê daye Zîrekûhe,  
Ziman nan û xezî tûye.

152



769

Îşev sare, av rewane,  
Av le dêman girêdane,  
Ce wa yarê teze dane.

770

Îşev sare, îşev sare,  
Le wer dêri bûme dare,  
Dêrê veke bêwme male.

771

Îşev bêwi avê meye,  
Kiras qemîs zavê meye,  
Ew dildarê dilê meye.

772

Îşev sar e, avê me ye,  
Kirasgewir zavê meye,  
Ew mîvanê bavê meye.

773

Îşev sare, ava meye,  
Dêxan çûye, salar maye,  
Va dunyêke bêvefaye.

774

Îro şeve, şevê tarî,  
Baran le ser me ebarî,  
Serbaz ebirine icbarî.

775

Îşev şeva paş baranê,  
Sîyare çû Çinaranê,  
Ez qantûza ber lîwanê.

776

Îşev şevê paş baranê,  
Sîyare çûye T êranê,  
Beydax rakir le Êranê.

777

Je asmînda we nezer wi, Le  
fekê zêw kanîyêk derwi, Ta  
ez herim, yar le ser wi.

778

Je asmînda bêwî neda,  
Telwe hev bûn şah û geda,  
Min tu dixwest, Xwedê neda.

779

Je canê xwe bûme têra,  
N alê çîkê serê êra,  
Dil we daxim, daxim jêra.

780

Je çîyanda daeketim, Le  
nav baxan raeketim, Je  
qismetê te werketim.

154

781

Je vira ta vî çiqe rêye,  
Kaxazê te dereng têye,  
Hela çavê min le rêye.

782

Je ku bînim ez canîyêkê,  
Te wêrxinim le alîyêkê,  
Ser dayninî le balgîyêkê.

783

Je me vê da kelê Axan,  
Keçik çûne seyla baxan,  
Ravîsanê le çêlaxan.

784

Je hezarê yêkê sere,  
Jê rabûme derbidere, Ez  
canê xwe deme sere.

785

Ji hezarê miyê qere, Te  
canê xwe deyi sere,  
Çere bûnî derwidere.

786

Je Êrdûxê viya Bîre,  
Şalê serê keçkê swîre,  
Le redê te bûm hêsîre.

787

Je vê da tê, me got, kîyi,  
Wi çadurê erebîyi, Keçik  
ninî, jinebîyi.

788

Je êvarda dekim nale,  
Ez cayî! wûm, bûme kale,  
Uxetê min bûye tale.

789

Je êvarda hatim çûma, Je  
tillîyê lingan bûma, Tay  
we tera aşne bûma.

790

Ji çîya da daigerim,  
Ez le malê xwe igerim, Ta  
newînim, venagerim.

791

Je vêda hat, xwe le ba kir,  
Lêxist dilê min bila kir,  
Ez xizan wûm, min fam nekir.

792

Je çîyada avek sar tê,  
Je cûlgêda sêv û nar tê,  
Çav le rême, tayne yar tê.

156

793

Je vêda tê, alan, salan,  
Keceg kirîye taqê kalan,  
Te hilgirim ez îşallan.

794

Je êvar da şewtî çira,  
Rûniştine xang û bira,  
Ban dekerim, were vira.

795

Je êvarda hatim, çûma, Je  
nînikê tilyan bûma, Je  
quwetê junyan bûma.

796

Je Îmamreza werdeketim,  
Le gul destan vebaketim,  
Je bêdilî pirr daketim.

797

Je vêda tê, kîye- kîye,  
We çadurê kûderîye,  
Keçik nini, ew hûrîye.

798

Je vêda tê dilbera min,  
Çere ketiye nezera min,  
Kûtî werket je gîra min.

799

Je vêda tê sane-sane,  
Ro hev ketin le zirdikane,  
Le min girte dîsa mane.

800

Je karê da daeketim,  
Bilind firrîm, pest daketim, We  
dest yarek namerd ketim.

801

Je kunêda fikirî, çû, Mîna  
gulan pirzilî, çû, We ken  
hat û we girî çû.

802

Je kunêda defikirim, Çarde  
gulîyan dehjimirim, Qismet  
biwi, te hilgirim.

803

Je kutelê swîr werketim,  
Le ser çîyê boz daketim,  
We xwe hesyam, daneketim.

804

Je me vêda Ellayane,  
Darûberan lê gul dane,  
Keçik çûne nav baxane.

158

805

Je te t ye b na etir A iq  
b me d wanetir,  
Va  i kar W , te we min kir?

806

Je siw da ekim nale,  
Ez cay l w m, b me kale,  
Terkkirin  te mehale.

807

Je vir mere,  av li r me,  
Tu dest dagir, ez j  t me,  
Avek bide, ez  t me.

808

Je te t ye b n  etir,  
 av ne te dil  me bir,  
B dil biw  je min bedtir.

809

Je te t ye b n  gulan, Sefer  
ekim je nav kullan, Way le  
ser  me b dilan.

810

Je xer wan  i n şane,  
Kunc   avan h stir dane,  
H fa w  ku b dil dane.

811

Ji asmînda wi nezer wi,  
Li fe ka zêw kanîyek der wi,  
Ta ez herim, yar li ser wi.

812

Ji bin malan kevra kune,  
Bêlek merar kişiya bine,  
Ser wi qeran yara mine.

813

Ji bin meda malê kêne, Du  
çavreşin, dêw dikêne, Nas  
nekirim, qêz û dêne.

814

Ji çîyanda ava sar tê,  
Ji cûlgê da sêv û nar tê,  
Çav li rême kînga yar tê.

815

ji çîyanda ava sar tê,  
Ji xerrîkan dene nar tê,  
Ji xa-biratiyê bîna xweş tê.

816

Ji êvarda çiraxane, Va  
daweta birakane, Qulix  
kenî wi çavane.

160



817

Ji êvarda, ji êvarda,  
Min tûmanek wi xîyar da,  
Sewa yara kemxurag da.

818

Ji êvarda şewtî çira,  
Rûniştine xang û bira,  
Bira dayîk bêwi vira.

819

Ji êvarda yalla-yalla,  
Kirasgewrê yaxevala  
Dest hiltînim dergayê Ella.

820

Ji karêda bizin dêxin,  
Tu merganî, kewan lêxin,  
Konepencek ji xwe bêxin.

821

Ji kûçêda hatim, çûmo, Ji  
nînikê lingan bûmo, Ta  
wi rindê aşne bûmo.

822

Ji kulûtê sîr daketim,  
Geh rûniştim, geh raket im, Ji  
qismetê te werketinl.

823

Ji me vê da malê Xellan, Du  
çavreşan rûn veheland, Torte  
mayi serê çellan.

824

Ji kulûtê sîr daketim,  
Hem rûniştim, hem raketim,  
We dora xwe we taw ketim.

825

Ji me haya malê Aqan,  
Keçik çûne seyiê baxan,  
Çav ku reşin nala zax an.

826

Ji ser virda tere aye, Dene-  
dene pûng li nave, Rindîya  
keçikan birî, çave.

827

Ji ulengê rabû toze,  
Mayna sîre, canî boze,  
Dê nuxil û qêz firûze.

828

Ji va lawikê kurmancanî,  
Kafer ninî, musulmanî,  
Tu ku weqes namerd ninî.

162

829

Ji vêda hat, xwe li ba kir,  
Lêxist dilê min bila kir,  
Duşmenê me li me şa kir.

830

Ji vêda tê alan-salan,  
Ji te têye bînê gulan,  
Bêdil newî tu îşallan.

831

Ji vêda tê salan-salan,  
Keçek kirîye kûnê kalan,  
Ez hilgirim te îşallan.

832

Ji vêda tê hîle-hîle,  
Wi ser xweda berda tHe,  
Hewa te ku hewa mêle.

833

Je vêda tê, min nizanî,  
Lerzê canê min hılanî, Min  
ji bîr kir, sûzan hanî.

834

Ji vêda tê, kîye-kîye,  
Wi çadirê kûderîye,  
Rencê dilê me birîye.

835

Ji X wedêda wi nezer wi,  
Kanîyêk li nav malan der wi,  
Her ku herim, yar li ser wi.

836

Kalîmanî, Kalîmanî,  
Kes xewerê me hilnanî,  
Mîyan malê xwedîyan danî.

837

Kanî keske, kanî keske,  
Hanî ber me nan û meske,  
Ji cemalê me kir heze.

838

Kecegê te qurim-qurim,  
Le dîdarê te bimirim, Her  
ku herî, ez hazirim.

839

Kecegê te m ûzirain,  
Hêstirê te xwîn le navin,  
Refşê keç kan biri, çavin.

840

Kecegê te pîrr ziravin,  
Hêstirê te durr le navin,  
Refşê keç kan biri, çavin.

164

841

Kecegê te teberzme,  
Sewa tera bûme dîne,  
Cîgera me bûye xwîne.

842

Keçekê te xurim - xurim,  
Li ser sîngê te bimirim,  
Qismet biwi, te hilgirim.

843

Keçkan bêdil mezevcînin,  
Mekene êr meşewtînin, We  
şalê swîr mexapînin.

844

Keçek li rûyan, perrê têran,  
Te ikişand serê nêran,  
Ez aşiqê keçekdaran.

845

Keçik çûne ser karîzê,  
N alê durnan ketine rîzê,  
Ewê rindin sa hemîzê.

846

Keçkan qûş kir, çûne avê,  
Taw xwarine kû çebaxê,  
Lawik çûne le suraxê.

847

Keçik çavê te cadûne, Serê  
memê te rawûne, Dest  
tavême hîn newûne.

848

Keçkê bînê, keçkê bînê,  
Le tu yurdan nêne dîne,  
Têne dînê, nê kîrînê.

849

Keçkê esmer mege tatin,  
Çav we hêstir, rû we xalin,  
Ew qîsmetê mêrikê kalin.

850

Keçkê esmer çi şîrînin,  
Bavê caylan dişewtînin,  
Caylan bêdil mezevcînin.

851

Keçik, navê te Delale,  
Avê kûzê te zelale,  
Ramîsanê te helale.

852

Keçik, navê te nizanîm,  
Derdê dilê te izanîm,  
Xiyal meke ez xizanîm.

166

853

Keçik were te biwînim,  
Kewnê serê te hilînim,  
Xwe je kuda we te gînim.

854

Keçik were te we yar kim,  
Arê meman we xîyar kim,  
Salê carê pê midar kim.

855

Keçika xerîw le wer tavê,  
Hêstir derêt mîna avê,  
Dil dexwazi mala bavê.

856

Keçika xerîw li ber tavê,  
Kûz dane pişt şandin avê,  
Hêstir derêt mîna avê.

857

Keçik, dilê min bela wû, Dost  
û duşmen le me şa wû, Hatim  
ba te, diya te pa wû.

858

Keçik çûne seyLê çîyan,  
Beref diken gul û gîyan, Ka  
para me meskê mîyan?

859

Keçik giştî we xal nawin,  
We her kesra heval nawin,  
Heval biwin, ce da nawin.

860

Keçkê kelê me siltanin,  
Xalek le nav memê wanin,  
Ew dermanê cayîlanin.

861

Keçik rindin birevînî,  
Çîya, çîya bigerînî,  
Qesasê xwe jê hilînî.

862

Keçik, navê te pirs ekem,  
Qûşe memê te dest ekem,  
Ez cayîlim, hewes ekem.

863

Keçkê kelê me hêjmirtin,  
Kirine xêni dore girtin,  
Gulan ji nav qunçan girtin.

864

Keçikê xalan çi şîrînin,  
Natê meskê day ser nînin,  
Esil mecûn, daqultînin.

168



865

Keçik, mere wer dîfalan,  
Meke dilê xwe xi yaJan,  
Here memîn ji hevalan.

866

Keçik, navê te nizanim,  
Xîyal meke ez xizanim,  
Qedrê gulan rind dizanim.

867

Keçik îro çûne çolê,  
Bûne rîgê binê golê,  
Dilê min bir şîlvarqolê.

868

Keçkê kelê me hêjmirtin,  
Kirine hewliyan deri girtin,  
Rind û kûtîyan je hev girtin.

869

Keçik te dilê min kul kir,  
Hêstirê min kaxaz şil kir,  
Umrê minê te tamam kir.

870

Keçikna, lawikna,  
Hûn werine dora mina,  
Derman kerin derdê mina.

871

Keçik were sela kenî,  
Şîranî xwe bela kenî,  
Je vî yûrda ferar kenî.

872

Kef ter here za wê Telo,  
Çend sa'tan lê metelo, Je  
yarê min we xewero.

873

Kerneweyê we tîkane,  
Tîkîn biçin, bide yane,  
Serê tîkîn we mircane.

874

Kelat xeraw we meqbere,  
Sal û meh çûn, carê were,  
Me sa tera şand xewere.

875

Kelê Dolê ecew şûne,  
Keçik têda kelle bûne,  
Rindika me kuda çûne?

876

Kele gewra li demanê,  
Bêwme cem te wi çi manê,  
Ditirsime ji zemanê.

170

877

Kelê Memê kanî-kanî, Çarde  
malan li ser danî, Çav ku reş  
wûn, kil hilnanî.

878

Kelê yarê berve mil ke,  
Bariş barî çilke-çilke,  
Xwedê miday me hasil ke.

879

Kerasqemîs, kerasqemîs,  
Palya xwe da palya reyîs,  
Me fam nekir we xwe reyîs.

880

Kerasqemîs yaxe zera.  
Mîn canê xwe daye sera.  
Te ez kirim xwîn cîgera.

881

Kerîmawat, Hacîawat.  
Kesek negot yarê te hat.  
Şalê serê min lê xelat.

882

Kerîyê mîyê sûr û çequer. Ji  
beranê qer û qemer. Dayim  
cûftek şivan li wer.

883

Kerîyê pezê swîr û qere,  
Her çi dewê m mere were,  
Te canê xwe dayi sere.

884

Kerneweye, Kerneweye,  
Sifarişê min le teye,  
Were meke terkê meye.

885

Kesê aşiq sîneçake,  
Ne wî xurde, ne xurake,  
Ji kuştinê xwe bêbake.

886

Kesê bêdil ezê wi xwe,  
Kirime çira, dame wer xwe,  
Dest tavê me Xwedê ser xwe.

887

Kesê bêdil ba tunewi,  
Je dê bavan emel newi,  
Emel dewî, bêdil newi.

888

Kesê bêdil ustixare,  
Hedûr tune, bêqerare, D  
işewtîni, çare tune.

172

889

Kesê eşqî ba tune wi,  
Wi gîya wi, hêşin newî,  
Wi xaşxaş wi, beref newi.

890

Keş ku gulê min melle wi,  
Serqelemê wî nuqre wi,  
Bira xweş wi, bêgane wi.

891

Keş ku nata, me nediya,  
Dereng bata, zû neçûya,  
Dliê minê hîn we dûya.

892

Keş ku na ta me nediya,  
Direng hatiye zû neçûya,  
Çavê min ku hîn wi dûya.

893

Kewa marî, kewa marî,  
Hate mala me êvarî,  
Le mala me nekir narî.

894

Kew hatiyê dêzê cûyê,  
Çîne dike şerjêbûyê,  
Çavê caylan cûyê dûyê.

895

Kewê nêrim, kewê nêrim,  
Le qudixê şah eçêrim,  
Her kes kumek da serê xwe,  
got ez mêrim .

896

Kewingewra desmal şamî,  
Şîlvarqola we nizamî,  
Le rindîyê xwe tamamî.

897

Kewnê je ser xwe we yan de,  
Çav û birîyê reş nîşan de, Bira  
dilê caylan jan de.

898

Kewingewran pîrr ewînîm,  
Le yarê xwe eşîrînîm,  
Ermana wê ekişînîm.

899

Kewnê serê te dudine,  
Yêk li sere, yêk li bine,  
Ew taliya heniya mine.

900

Kewnê gewre, li te datê,  
Hilîn tey ke sa dawetê,  
Tay dawetê min û te tê.

174

901

Kewnê gewrê li xwe meke,  
Caylê xelkê işqî meke,  
İşqî ikî, terkê meke.

902

Kewengewrê sexil kûz kir,  
Dûkme firrî, meman boz kir, Li  
serê me têr û naz kir.

903

Kewnê serê te dudine,  
Yêk ya sere, yêk ya bine,  
Ya ha tere, yara mine.

904

Kewnê serê te gul keske, Aniyi  
ber min nan û meske, Zendan  
bigir, meman gez ke.

905

Kewnê serê xwe wi yan de,  
Sîng û berê xwe nîşan de,  
Bira dilê caylan jan de.

906

Kewnê serê te bazarî,  
Tu le refşê kewê marî,  
Vadê min û te êvarî.

907

Kewngewrê, kevin li panîyê,  
Sexel berda dora kanîyê, Bira  
hatîye mêvaniyê.

908

Kewna gewre mavê ser xwe,  
Bask û pîlan meke ber xwe,  
Gepê xelkê meyne ser xwe.

909

Kewingulî, kewingulî, Ez  
çera kim tu bêdilî, Konan  
bişînim bixemilî.

910

Kewingulî, kewingulî,  
Me'lûm dewî tu bêdilî,  
Qismet biwi min hilgirî.

911

Kewingewra desmal şamî,  
Li rêçûna xwe tamamî,  
Ez çera kem, nav bednamî.

912

Kewingewrê, kewin li panîyê,  
Kardî berdayî dora kanîyê,  
Hate mala min mêvaniyê.

176



913

Kewnê serê te awîyi,  
Caylan li ser te dawêyi,  
Minê bexta kê rabûyi.

914

Kewnê serê te bazarî,  
Te xwe kirîye kewa marî,  
Qet je fikra min tu narî.

915

Kewnê serê te çerqete,  
Bejnê min û te hemqede,  
Satê rûni, qenîmete.

916

Kewnê serê te dudine, Yêk  
li sere, yêk li bine, Hesaw  
dikem sewa mine.

917

Kewnê serê te gulgeze, Mere  
malan lehze-lehze, Gepkirinê  
te pîrr we meze.

918

Kewnê serê te gulgeze,  
Were meke leze-leze,  
Xelkê dorê we qereze.

919

Kewnê serê te gulkeske,  
Hanyi ber me nan û meske,  
Meman bigir, rûyan gez ke.

920

Kewnê serê te gulgulî,  
Têm rûyê te, çima nêlî,  
Melûm diwi tu bêdilî.

921

Kewnê serê te heştterke,  
Dest wi hev de, çîya berke,  
Sed sal here nakim terke.

922

Kewnê sêri kewnê gewir,  
Le te taqet, le min sewir,  
Le halê min meke cewir.

923

Kewnê serê te hêşine,  
Çav û birîyê te mêşine,  
Sa tera pêz didoşine.

924

Kewnê ser te hilteynim, Le  
ser çavê xwe dateynim, Le  
xerîwiyê we bîr tînim.

178

925

Kewnê serê te mermere,

Ava fekê te şekere,

Şeker nini, rûnê zere.

926

Kewnê serê te hiltînim,

Li ser çavê xwe datînim,

Te hilînin1, birevînim.

927

Kewnê serê te mermere,

Li ser ava Pêxembere,

Cewanya xwe me da sere.

928

Kewnê serê te mermere,

Li ser ava Pêxembere,

Ziyaret ke, rawi were.

929

Kewnê serê te tezeye,

Gepkirinê te we mezeye,

Dilê minê le ba teye.

930

Kewnêsûrê gulşeftalî, Ez

tême mal, çima nêlî?

Nata le min tu bêdilî.

931

Kilîderê we dargwîze,  
GuHan têda vîze-  
Vîze, Xatirê te pîrr  
ezîze.

932

Kirasê te ez bibirrim,  
We qanat kem, pê bifirrim,  
Qismet biwi, te hilgirim.

933

Kirasgewrê le bin darê,  
Caylo were bavê narê,  
Te biwînim salê carê.

934

Kirasgewrê le derawê,  
Engeraw da ser engera wê,  
Ez qurwane te ser awê.

935

Kirasqemîs le derawê,  
Yawaş hilî engerawê, Ez  
qurwane yê ser awê.

936

Kewnê gewrê mavê ser xwe,  
Zendê qalind meke wer xwe,  
Navê caylan mede ser xwe.

180

937

Kirasê te we pêkame,  
Şewitîme, tişt nemame, Le  
ser yara çavreş mame.

938

Kirasgewran pîrr dewînîm,  
Le yarê xwe deşirînîm, Nika  
yarê xwe nawînîm.

939

Kirasê te postê narê,  
Dişewiti, elaw nawi,  
Nifira te min ber nayî.

940

Kirasqemîs yaxezera, Min  
canê xwe daye sera, Te ez  
kirim der wi dera.

941

Kirasqemîs yaxesera, Min  
canê xwe daye sera, Sa wî  
bûme der wi dera.

942

Kî we rêda, kî we rêda,  
Werê kirîye paş kelêda,  
Hêl û mîxek we cûyêda.

943

Kulley le te sîrkecîne,  
Çûne we dû zevicîne,  
Me fam nekir kî û kîne.

944

Kîye dilê min biwîni,  
Xewerê te sa mîn bînî,  
Derdê le me gur newîni.

945

Kurkê lingan sîrspîke, Le  
te bipiçi xispîke, Gede  
navê min je bîr ke.

946

Kumkulavo, kumkulavo,  
Le hemberê te bûm avo,  
Ew çi baxe tu le navo?

947

Kumpaçîno, kumpaçîno,  
Ji dû koçê xwe memîno,  
Xelkê jin kir, tu le mizgîno.

948

Kuda terî, dager were,  
Te dilê min şewtand çere,  
Ta newînîm xêr û bere.

182

949

Kullê keçik wi xal nawin,  
Wi her caylê heval nawin,  
Dil ji dilan cuda nawin.

950

Kulley li te nex Ê peşim,  
Ji işqê te ez nexweşim,  
Her çi te go, min go, çêşim.

951

Kulley le te nexa, peşim,  
Te her çi go, min go, çêşim,  
Sewa tera ez nexweşim.

952

Kulley mexmel ba le te wi,  
Ba le yaqê bejnê te wi,  
Hesretê min we dû te wi.

953

Kulley mexmelle te datê,  
Hilîn tey ke sa dawetê, Na  
dawetê min û te tê.

954

Kulley morî, kulley morî,  
Mîna meya ser we porî,  
Şevê aram, royê torî.

955

Kulley le te bost û nîve,  
Aliyêk zêr û aliyêk zîve,  
Je derdê te nakem şîve.

956

Kulley le te postê narê,  
Vaku doxta Sevziwaraê,  
Daegerim sewa yarê.

957

Kulley le te postê narê,  
Va dirûna Sewziwarê, Yar  
kelle wû, ew naqarê.

958

Kulleyê peşm ba le te wi,  
Here, dilê te teng newi,  
Nifrînê min we dû te wi.

959

Kuttek danîn le ser şeme, Vî  
derdê te çere keme, Qewûl  
nakî rast gep keme.

960

Kurkê lingê te we çîn kem,  
Je ebrîşem gulrengî kem,  
Neqşê yarê le ser çê kem.

184



961

Kutşelvarê te rav-rave,  
Te dilê min kirye ave,  
Çi caylekê navzirave.

962

Kumkulava, kumkulava,  
Je işqê te bûme ava,  
Me wêrxistiye deng û nava.

963

Kûnê çavê te xumare,  
Çima te kirîye îngare,  
Meger je me te kir qare.

964

Kwînek birin dûr vegirtin,  
Guliyê keçkan hûr vegirtin,  
Du lawikan pîşê girtin.

965

Kwînê bavê te meydane,  
Şerqe-şerqa wan qendane,  
Va dawetê birakane.

966

Kwînê bavê min meydane,  
Paşê, pîşê lê hildane, Şerqe-  
şerqa wan qendane.

967

Kwînê bavê te meydane,  
Şerqe-şerqa qendşkane,  
Qendê keçik, lawikane.

968

Lalezarê berêvarî,  
Gulê çolê, kewê marî,  
Hêstir we ser min da barî.

969

Lalezare, lalezare,  
Sîngê yarê sêv û nare, Hem  
dûkane, hem bazare.

970

Lalezare, Lalezare,  
Singê yarê sêv û nare,  
Kê jê ikif, kê ixware.

971

Lalezarê kela Hecî,  
Hem tu rûn û hem birincî,  
Tu xuregê me kurmîncî.

972

Lalezarê zarî -zarî,  
Royê çûye berêvarî,  
Je hêstiran xwîn debarî.

186

973

La rêwiya rê ekuti,  
Bençarixê te efliti,  
Yar biwîni, dil ekuti.

974

La lawika ne ji meya,  
Hatiyê textê malê meya,  
N adenê te keçikê xweya.

975

La şivana, pezê kêyi,  
Mexel meke serê rêyi,  
Aram bajo, yarê têyî.

976

Le ba meke herdu zendan,  
Zînet meke we destbendan,  
Gulê baxê te we çendan.

977

Le barfan û le çaxûnan,  
Bême serê qeregûnan,  
Xwe bigirim le tutûnan.

978

Layînkone ku lla refe,  
Dûmîn girtiye çarterefe,  
Bûme bulbul, nawim xefe.

979

Le bêdilan gune-gune,  
Evel hatiye serê mine,  
Nêwi serê bendêk dine.

980

Le bêdilan gune-gune,  
Derdê wan jî mîna mine,  
Eşewtîni, çare tune.

981

Le bin daran, le bin daran,  
Le te berfe, le min baran,  
We destgirtî, çav le yaran.

982

Le ber merzê, le ber merzê,  
Cûfteke keçik lê eberzi,  
Ber le sîngê wan elerzi.

983

Le bin bîyan, le bin bîyan,  
Têye dengê du qirqiyan,  
Qirqî ninin je işqiyan.

984

Le bin daran, le bin daran,  
Sewlet kişand, bûye baran,  
We destgirtî, çav le yaran.

188

985

Le bin daran, le bin daran  
We destgirtî, çav le yaran,  
Nav dane ser me bêçaran.

986

Le bin bîyan, le bin bîyan,  
Têye dengê du qirqîyan,  
We qurwane wan herduyan.

987

Le bin darê duqistanê,  
Daye berxê zivistanê,  
Keçik rinde sa misdaynê.

988

Le bin daran, le bin daran,  
Şîrre-şîrre nalê suran, Mere  
malê der, Cînarane.

989

Le bîrîyê sexil koz kir,  
Şemal rawû, kêrî toz kir,  
Dukme firrî, meman boz kir.

990

Le cewanî pîrr şîrînî,  
Mîna gulan tu we bînî,  
Mexteyî cewan namînî.

991

Le çarbaxê, le çarbaxê,  
Keceg kirîye perrê zaxê,  
Te êxistim je demaxê.

992

Le çerê min çêkir xanî,  
Işqî kirim we xizanî,  
Derdê dilan kes nizanî.

993

Le çerey min mesekino,  
Kulan meke dilê mino, Tu  
ku nebûy, yêkê dino.

994

Le dalanê, le dalanê, Av  
hiltanî we leganê, Ez  
qurwane te nadanê.

995

Le dalanê rûniştiye,  
Dest û dewrûyê xwe şuştîye,  
Sewa minra xwe kuştiye.

996

Le dalanê kurik dekir, Dest  
hilanî, bane min kir,  
Ez xizan wûm, min fam nekir.

190

997

Le demanê, le demanê, Sûn  
exweme we Qûranê, Bêwme  
cem te we çi mane.

998

Le demanê, le demanê,  
Yar xwastine je dîwanê,  
Te biwînim we çi manê.

999

Le du tîxan, le du tîxan,  
Beref deke qermîxan, Sa  
bayê ra bûme dîxan.

1000

Le felekê, le felekê,  
Şalê mermer le wer fekê,  
Dilê min bir te melekê.

1001

Le gulbûtan gul nemaye,  
Le dilê min hal nemaye,  
Va dunyêkê bêbefaye.

1002

Le hemberê malan dakev,  
Satê rûni, satê rakev  
Le ser qolê xwe we taw kev.

1003

Le kerê xwe haşe-haşe,  
Barê kerê belk û başe,  
Keçkê serê qereqaşe.

1004

Le felekê, le felekê,  
Kewnê mermer le wer fekê,  
Satê rûnim le kêlegê.

1005

Le felekê, le felekê,  
Ser daniye le kelegê,  
Heray je dest gepê xelkê.

1006

Le kelê me yarek heye,  
Piştê solê we tesmeye,  
Melûm bûye yarê meye.

1007

Le mayînê, le mayînê,  
Mayîn hatiye ser kanîyê,  
Sa te terinî şivanîyê.

1008

Le min ba kir berfê çîyan, Sa  
derdê mîn tune derman,  
Bêdil zevcîm ez jeniyan.

192



1009

Le mayînê, le mayinê,  
Mayîn hatiye ser kanîyê,  
Ez q urwane te marî yê.

1010

Le nav bînê tu salarî, We  
cehanê beraberî, Alem  
kulla bû muşterî.

1011

Le Kernewê, le Kernewê,  
Sêva swîre urta cewê,  
Sifarişê min we te wi.

1012

Le nav keçkan tu serdarî,  
We dunyê ra beraberî,  
Alem giştî bû muşterî.

1013

Le min barî berfê hûre, Xem  
û qusan kirime dore, Va  
derdê min derdek zore.

1014

Le nav daran, le nav daran,  
Yar egirîya xwîn û baran, We  
destgirtî, çav le yaran.

1015

Le nav malan, le nav malan,  
Tê xicawê du xezalan,  
Le ser avê kanîyê salan.

1016

Le nav pêlûz, le nav pêlûz,  
Rûniştine bûk û baldûz,  
Navê yarê min Gulefrûz.

1017

Le qarşê min satê bise,  
Bira herin xem û quse,  
Melûm, dilê te we tirse.

1018

Le ser avê dilbera min,  
Ecew hatiye nezera min,  
Kê daye te xewera min.

1019

Le ser avê rûn iş ti ye,  
Dest û dewrîyê xwe şuştîye,  
Caylan sa wê xwe kuştîye.

1020

Le ser avê dilbera min, We  
şev hatiye nezera min, Te  
negirtîye xewera min.

194

1021

Le ser çerxê, le ser çerxê,  
Va çerxa je dara merxê,  
Mîna pezê çav le berxê.

1022

Le ser avê, le ser avê,  
Av hiltanî je delavê, Dilê  
min bir bejziravê.

1023

Le ser avê, le ser avê,  
Ez qurwane navziravê, Ez  
dezanim ew min navê.

1024

Le ser avê, le ser avê,  
Têye dengê navziravê,  
Bûme dêxan sewa bavê.

1025

Le ser çiyê we mendikim,  
Le bin darê talden dikim,  
Le nav caylan bexthindikim.

1026

Le serê te du çengene,  
Îşev tene îlçiyê tene,  
Îlçî nînin, mexserene.

1027

Le serê te şala nerme,  
Nîşana te heya, şerme, Te  
canê xwe daye ser me.

1028

Le serê te şalê zaxî,  
Le palya te gulê baxî, Tu  
je dilda sa min daxî.

1029

Le ser henê, le ser henê,  
Bê hilaî kuçika kewnê,  
Mala îşev bêwime xewnê.

1030

Le ser kanîyê qalî ferşe,  
Xewer hanîn yar nexweşe,  
Dermanê wê gul, benefşe.

1031

Le ser pirê, le ser pirê,  
Deşewiti mîna çirê, Dilê  
min bir tirmînbirê.

1032

Le ser pêlûz, le ser pêlûz,  
Rûniştine bûk û baldûz,  
Dexwarine nan û qerpûz.

196

1033

Le ser tewnê, le ser tewnê,

Ba hiltanî guçê kewnê,

Raekevim, têye xewnê.

1034

Le ser xanyê bilind bise,

Bira here xem û quse,

Ne te şerme, ne min tirse.

1035

Le ser xanyê bilind rakev,

Dest hilteynim were dakev,

Cil dateynim were rakev.

1036

Le ser xaniyê bilind rakev,

Çav eşkênim, were dakev,

We hemêzê yarê xwe kev.

1037

Le ûtaqê we pencere,

Sêv hilanî hate dere,

Raewîsim, hînge here.

1038

Le xwe meke vê damanê,

Were rûni Je dalanê,

We tenême, xewa min nê.

1039

Le ser xanyê bilind bise,  
Ba newînîm xem û quse,  
Va derdê te sa min bese.

1040

Le vî alî, le wî alî,  
Ban dekime nawî halî,  
Derdê dilan bikim xalî.

1041

Le wer yanê, le wer yanê,  
Ban dekeme, delal kanê,  
Ez biwînîm wê dîsanê.

1042

Le vî alî, le wî alî,  
We ahekê kûr denalî,  
Je dilê xwe nekir xalî.

1043

Le vî alî, le wî alî,  
We desmalê gulşeftalî,  
We eşarê kirime halî.

1044

Leyla, ez ku yarê teme, Hem  
cism û hem canê teme, Terkê  
yarê xwe nakime.

198

1045

Leyla, le te ez mêvan im,  
Je va lawikê Keyîkanîm,  
Kafir ninim, muselmanim.

1046

Lê çavzaxê, lê çavzaxê,  
Le nav êlê Laynê taqê,  
Werketime le suraxê.

1047

Li bin mangê, li bin mangê,  
Çav dişkênim wi bijangê,  
Min mekujin wi tifangê.

1048

Li bêdilan gune-gune,  
Evel hate serê mine,  
Kesê bêdil cîgerkune.

1049

Li çiyar pirre dara kirkawê,  
Herim bişkênim, bînim sa çayê,  
Yar ji min dûre, çay meze nayê.

1050

Li Cizîrê, li Cizîrê,  
Mergan şigar haniye gîrê,  
Ew girêda wi zincîrê.

1051

Li dalanê kefter qaşin,  
Du kefte rê qereqaşin,  
Yêkê ji wan bifiroşin.

1052

Li maynê alek sîrnê,  
Qamçî bavê alê bê,  
Here şûna ku yar lê.

1053

Li mitirê , li mitirê,  
Xişexîşa vê çadurê,  
Xicaw çûye Nişawirê.

1054

Li ser pirê, li ser pirê,  
Dişewitî nala çirê,  
Xewer çûye Nişawirê.

1055

Li serê te şalê nerme,  
Aram here, hewa germe,  
Kîya yarê da serê me.

1056

Li serê te şal tunîni,  
Li henê me mal tunîni,  
Bi xêr ez te yar tunîni.

1057

Li ser xênî xanê çê kir,  
Dest hilanê bane min kir,  
Ez xizan wûm, min fam nakir.

200



-----  
-----  
1058

Li dalanê, li dalanê, -----  
-----

Rûniştiyî kewn dixani, --

Te bîwînim wi çi manê. -----  
-----

1059

Li hemberê malan dakev,

Satê rûni, satê rakev, Tu

li halê min vebakev.

1060

Li sar avê, li ser avê,

Sîseboza navziravê,

Canê min kirîye giravê.

1061

Li ser avê dilbera min,

Were hate nezera min,

Kûtî werket ji gîra min.

1062

Li serê te şalê nerme,

Rîşan berde, hewa germe, Ya

min û te, Xwedê ser me.

1063

Li ser xênê kurik ekir,  
Dest hilañê bane min kir,  
Ez xizan wûm, min fam nekir.

1064

Li ser tepê bilind bise,  
Bira herin xem û quse,  
Ne te bake, ne min tirse.

1065

Li ser xanyê bilind rakev,  
Kêvir tavêm were dakev,  
Tu li halê min vebakev.

1066

Lîla zarê Elîawatî,  
Tu hem rûn û hem newatî,  
çavreşekê xuş extelatî.

1067

Li ser xêni, li ser xênî,  
Didûrîya eila cêni,  
Ban dikirim were xêni.

1068

Le heyatê, le heyatê,  
Mêre lêxin avê sar tê,  
Deyqêk bise, yar we xwe tê.

202

1069

Li keçekan çi kirîyi,  
Renca dilê min birîyi,  
Dilê caylan kul kirîyi.

1070

Li kewîrê kemer tune,  
Gepkirinê pîrr semer tune,  
Her pûlatê coher tune.

1071

Li xwe meke du şîlvaran,  
Mere malê wan Cînarane,  
Meke dilê me xîyalan.

1072

Li bin darê zerdalûyê,  
Tu şê hilîn, ez hîlîyê,  
Ez aşiqe wê tîlîyê.

1073

Li ulengê, li ulengê,  
Tekya dayi li tifangê,  
Çav dişkêni wi bijangê.

1074

Li serê te şalê nerme, Rîşan  
berde, hewa germe,  
Cewanîyê xwe dayi ser me.

1075

Lo cayîlo, cayîlê êlê,  
Çû dakete germesîlê, Her  
nas dikem wi simîlê.

1076

Lo şivanê kerîyê mîyan,  
Te pez berdaye hêrîyan,  
Mexel dikî li ber çîyan.

1077

Li şîlvarê çi kirîye, Dore  
tiji gul kirîye, Renc ji  
dilê min birîye.

1078

Lo cayîlê Deregezî,  
Mexmel birrî, bîçi tezî,  
Tu xwediyê hefsid pezî.

1079

Lo ke, lo ke, dudyan lo ke,  
Bane lawikê devedar ke,  
Bira bêwi satê lo ke.

1080

Lo gedekê Çinaranî,  
Bendê piştê Xorasanî,  
Canemergê xewer nanî.

204

1081

Lo lawiko, lo lawiko,  
N ata zerikê li nav hêko,  
Wi xwe rinde, mal hindiko.

1082

Lo lawiko, tu çîyê minî,  
Gulê baxê me diçinî, Min  
mexapîn, tu wi jinî.

1083

Lo lawiko, je Şadiyan,  
Tu beranê nav kerîyan, Terkê  
me kir, çû xwediyan.

1084

Lorik cano tu le ba wi,  
Le şûnekê şemalga wi,  
Şemal bêwi, tu le ba wi.

1085

Lor dekime, tu lor nawî,  
Le merzekê şemalga wî,  
Eşare ekim, cewab nayî.

1086

Lo Xwedêyo, dêve rake,  
Dê bavê me tu xuşhal ke,  
Bira je vira em bar ke.

1087

Lo Xwedêyo, fikrek bikşîn,  
Zûtir kuwêtekê bişîn, Tune  
dîn le dorê tîrnîn.

1088

Lo şivano, qûye-qûye,  
Serê pezê te le kuye,  
Şivê bavê gur we dûye.

1089

Lo şivanê pezê merrî,  
Here pezê xwe dagerî,  
Tu li vir li çi digerrî?

1090

Lo şivanê pezê kêye,  
Mexel meke serê rêye,  
Nîrî bikişî, tirman têye.

1091

Lo şivanê pezê merî,  
Lo dikeme meger kerî,  
Ji halê me bêxewerî.

1092

Lo şivanê pezê merî,  
Ban dikeme meger kerî,  
Ji biçiktîya dil bêferî.

206

1093

Lo şivanê pezê kêye,  
Bide nîrî, bira bêye,  
Dengê yarê ji vî têye.

1094

Lo şivanê pezê merî,  
Ban dekerim. tuyê kerî,  
Tu ku herî, venegerrî.

1095

Lo şivano, Xwedê qewtê,  
Danê êvar yar wi xwe tê,  
Siwe pişîn nan û dew tê.

1096

Lo şivano, wi xwe gire,  
Biskan tavde wi bin guhe,  
Tu xanga xwe wi biray min de.

1097

Lo merganê Deregezî,  
Keçikê bînê me dixwazî,  
Dê, bavê wê nawin razî.

1098

Lo merganê Deregezî, We  
dû nêçîran dewezî, Tifang  
girane, pîlê te tezî.

1099

Lo cûtkaro, tu cût meke,  
Medgîr destê te kul deke,  
Damarrîye, derman nake.

1100

Lo çuxsûro, çux li kawê,  
Min ji para dada dawê,  
Delîl bide tu cewabê.

1101

Lo şivanê pezê qiçik,  
Têne bîrîyê kulla keçik,  
Tu aşiqê xanga qiçik.

1102

Lo şivano, pêz ser av ke,  
Nîrî bifiroş, we dirav ke,  
We qelindê navzirav ke.

1103

Lo şivano, qûye-qûye,  
Serê pezê te li kuye,  
Seresa wi, gur wi dûye.

1104

Mala bavê te we deve,  
Firarê wan çûn we şeve,  
Ya min û te bûyî reve.

208



1105

Mala bavê min xeraw wû,  
Malê, malê pareva wû, Dê  
ku newû, damarrî wû.

1106

Mala îro bimirama, We  
tawûtê reş kirama, Je  
cem yarê ret kirama.

1107

Mala ku ez bimirama, We  
şalê reş kefen kirama, We  
hêstiran qusl kirama.

1108

Mala me jî, mala we jî,  
Keçik çûne qoma Hed,  
Ez jî jêra bûme rejî.

1109

Mala me jî, mala we jî,  
Malan danî tev li hev jî,  
Keçik çûne bûka Bed.

1110

Maldar yarê devan hiy ke,  
Barê lokê le ser çê ke, Lokê  
qemer wi pîşyê ke.

1111

Mala meyî le Delûçê,  
Yar tunîni le vê kûçê,  
Zehmetê me çû le hêçê.

1112

Delûç eg çîyayek, Malan  
bar kir bîne-bîne,  
Bînedarê da wer sîne,  
Çav wi dûme hîne-hîne.

1113

Malan bar kir bîne-bîne,  
Bînê yarê da wer sîne,  
Çav li rême hîne-hîne.

1114

Malan bar kir bîne-bîne,  
  
Kewingewran da wer sîne,  
Min ji yarê kire kîne.

1115

Malan bar kir bîne-bîne,  
  
Sa min xeweran meşîne,  
Were vira min biwîne.

1116

Malan bar kir bîne-bîne,  
Şilvargewrê da wer sîne,  
Ez sekinîm dest wi sîne.

210

1117

Malan bar kir bîne-bîne,  
Şîlvarbozê da wer sîne, N  
avê yara min Sekîne.

1118

Malan bar kir bîne-bîne,  
Şîlvargewrê da wer sîne,  
Dilê caylan kirîyi xwîne.

1119

Malan bar kir bîne-bîne,  
U rzelinga derê kwîne,  
Destê medin, dil biriîne.

1120

Malan bar kir bîne-bîne,  
  
Xewerê min we wan gîne,  
Tayfey keçkan dil we kîne.

1121

Malan bar kir, çûne çîyan,  
Pez berdane gul û gîyan,  
Berx dilîzin li wer diyan.

1122

Malan bar kir, çûne çîyan,  
Seyît kirin, vegerîyan,  
Ka para me meskê mîyan?

1123

Malan bar kir, çûne çîyan,  
Seyîl kirin, dagerîyan,  
Çavreş kete kiya mîyan.

1124

Malan bar kir, li ser danî,  
Du çavreşan av hiltanî,  
Y êka min ku tişt nizanî.

1125

Malan bar kir) koç wi rê ket,  
Qêz xemilî, wi dû dê ket, Min  
çav şkand, veba neket.

1126

Malan bar kir, koç wi rê ket,  
Qêz xemilî wi pîşiyê ket, Ya  
min û wê wi Xwedê ket.

1127

Malan bar kir, malan bar kir,  
Dîsa yarê je me qar kir,  
Wê ku cîgerê min ar kir.

1128

Malan bar kir wi ser zêwda,  
Meya gewre wi bin bêrda,  
Gula sîre wi hêfsîrda.

212

1129

Malan danî li hêrîyan,  
Deve çûne giraniyan,  
Berfê girt ye serê çîyan.

1130

Malan danî li hêrîyan,  
Sêpiyê çê ke li derîyan,  
Carê bêwime ber derîyan.

1131

Malan danî wi têngelda, Kewan  
dixwand wi cêngelda, Yar  
xemilî wi mêxmelda.

1132

Malêne me le demanê,  
Were bide tu fermanê,  
Ez sîn dexwim we Quranê.

1133

Mame, mame, le çê mame,  
Tu sa minra meşîn name,  
Umrê min bûye temame.

1134

Maraweyi, Maraweyi,  
Qazî nini, Şaraweyi,  
Ya ha têyi yara meyi.

1135

Maraweyê wi şivişke,  
N êr û meyan fişke- fişke,  
Qelindê yarê çel mirîşke.

1136

Mar ku xeraw we, qewaxe,  
Em cuft wûnî, kirinî taxe,  
Le dilê me danîn daxe.

1137

Me dilbêşek xwe tunîni,  
Sifarişan biwe, bîni,  
Xewerê me we hev gîni.

1138

Mede henî xwe desmalan,  
Meke dilê min xîyalan, Her  
cay mere dercînarên.

1139

Mede henî xwe desmale,  
Meke dilê min xiyale,  
Sa te nekim ah û nale.

1140

Me erzê xwe we Xwedê kir)  
Te dî Xwedê le me çi kir?  
Giştî cewrê xwe we me kir.

214

1141

Me nizanî befa haye, Çi  
dunyêkê bêbefaye, Me  
na ekir karek haye.

1142

Me ji vira temaşe kir,  
Kanya Bawê hêşin ikir,  
Fatme canê xwe çê ikir.

1143

Merar terine rû le çîyan,  
Y êkê bigirim ya ku dudyan,  
Yar qiçike, narime rûyan.

1144

Mere avê, kanî laye,  
Baznê destê te tilaye,  
Desmalê te li vir maye.

1145

Mere avê, kanî laye,  
Baznê destê te tilaye, Je  
vê royê le vira maye.

1146

Mere avê, kanî laye,  
Bazinê destê te tilaye,  
Te we minra wade daye.

1147

Mere avê, avê laye,  
Derê malê te valaye,  
Zû wager le lingê xweye.

1148

Mergan mekuj, mekuj, heray,  
Kîvîyan meke le xelkê pay,  
Te dî we dûra tu nemay.

1149

Merxê çiyê Serhedême,  
Berindîrê dûr je dême,  
Ez umrek e çav le rême.

1150

Merza Terxê, qeretikan,  
Şîlvarzerê nata bûkan,  
Werkev henî moqê dîkan.

1151

Meya zerî, igurmijî,  
Here zêw, bexê bimijî,  
Makê mewe, berx ikujî.

1152

Meya kokan, meya kokan,  
Meya kirine pîşya lokan,  
Tu aşiqê cuftê bûkan.

216



1153

Min berê xwe berve çê kir,  
Min dengê xwe tel we bê kir,  
Min erzê xwe we Xwedê kir.

1154

Min bîstiyi, te bîstiyi,  
Gul yarekê xwe xwastiyi,  
Dilê minê şkestiyi.

1155

Min dengê xwe tewle bê kir,  
Min erzê xwe we Xwedê kir,  
Bêgane wû befa nekir.

1156

Min dil hewû te we yar kim,  
Ser sîngê boz we xiyar kim,  
Le rojiyê pê fitar kim.

1157

Min dil heye te bixwazim,  
Dê û bavê te nasazin,  
Qêlind je min pirr exwazin.

1158

Min dilsozek xwe tunîni,  
Sifarişan biwe, bîni,  
Min û yarê wi hev gîni.

1159

Min dilsozek xwe tunîni,  
Sifarişan sa te bîni,  
Xew erê min wi te gîni.

1160

Min dilsozek xwe tunîni,  
Sifarişan we te gîni,  
Desmalê min sa te gîni.

1161

Min dil tune, ez biwêjim,  
Hêstir tune, ez birijim,  
Sewa tera xwe dekujim.

1162

Min dil tune ez biwêjim,  
Hêstir tune ez birêjim,  
Sed sal here te navêjin.

1163

Min dî yarê sexil kûz kir,  
Bexê kurre qaş hem êz kir,  
Ustî tiji gulqantûz kir.

1164

Min her çi got, teva newû,  
Arê dilan xeva newû,  
Mîdê dilan hasil newû.

218

1165

Min deng tune, dengan deng  
kem,  
Rengrez ninim, rengan reng kem  
Kurkê lingê te qeşeng kem.

1166

Min got, elîf, te got, nûne,  
Cewrê Xwedê li me bûne,  
Koçê yarê ji vir çûne.

1167

Min got terim, te got, mere,  
Zehmetê me hêçe tere,  
Ta newînim xêr û bere.

1168

Min kaxaz şand, le rê gol kir,  
Bariş barî, kaxaz şil kir,  
Destxetê min te nas nekir.

1169

Min ku hevîrê xwe ipat, Y  
êkê nego, birê te hat,  
Cûtek kurik bidem xelat.

1170

Min ji Xwedê çî bixwasta,  
Tîrê xanyê wan bişkesta,  
Bav bimira, min bixwasta.

1171

Min pez berda berê hêri,  
Aram girtiye rind eçêri, Tê  
xicawê zengê kêri.

1172

Min pez berda kûna hêri,  
Yar werketiye dema dêri,  
Ji işqê wê pez naçêri.

1173

Min nivîsî wi xwînê dil,  
Hêstirê min kaxaz kir şil,  
Ji dest wê da hêsîre dil.

1174

Min û berfê Aledaxê,  
Parê mest wûm li wê çaxê,  
Îsal ketme ji demaxê.

1175

Min nizanî befa haye,  
Min naekir va karaye,  
Karê işqî bêpayeye.

1176

Min û destê wi bazina,  
Daweşande serê mina,  
Kes nakevi tunê mina.

220

1177

Min Û destê wi bazine,  
Daweşande serê mine,  
Li ser qara şevê dine.

1178

Min û çîyê Aledaxê,  
Keçek danî perrê zaxê,  
Li çê mewî, mê uraxê.

1179

Min û keçkê Deregezî,  
Mexmel birrî, biçik tezî,  
Le mêrkinê çî we lezî.

1180

Min û te ku dil wi hevda,  
Welat nema me ku tevda,  
Me bikujin wi ser hevda.

1181

Min û şeva le dawetê,  
Şerqe-şerqa baznê te tê,  
Rawî henî, xewa me tê.

1182

Min we tera cane-cane,  
Ne te lefze, ne Îmane,  
Dê bavê te xamtemane.

1183

Min wi tera çi gotiyi,  
Çima qarê te hatiye?  
Min bavê te negotiyi.

1184

Min û yarê dildarî kir) Dostan  
le me guhdarî kir, Duşmen pîrr  
wû, letkarî kir.

1185

Min we tera çi gotiye,  
Çima qarê te hatiye,  
Melûm, dewi yar natiye.

1186

Min we tera danî sela,  
Dê, bavê te bûne bela,  
Werkev henî je vî kela.

1187

Min xewer şand, çima natî,  
Melûm dewi, bêxêretî,  
Je ahê min nafilitî.

1188

Min xewer şand, tu pêz bînî,  
Le eceran biçêrînî,  
We wê manê min biwînî.

222

1189

Mî xewer şand, tu pêz bînî, Li  
ecaran biçêrînî,  
Yarekê rind tu nawînî.

1190

Mizûrîyê xelkê ekî, Şevînê  
pêz mexel nekî, Vê nanê  
we xwe helal kî.

1191

Mîna ewran egurmijim,  
Avê fekê te emijim,  
Te newînim, xwe ekujim.

1192

Narime bîrîyê, ez şîr dirêjim, Li  
mal dimînim fetîr dipêjim, Wi çav  
û birîyan ez te dikujim.

1193

N am çi bûye, yar giriyaye,  
Reng le rûyê wê nemaye, Va  
dunyêkê bêwefaye.

1194

Nam newatî, ya şekerî,  
Şîrîn -şîrîn gep ekerî,  
Mîna kewan we rê terî.

1195

N arme bîrîyê, şîr dirijim,  
Le mal sekinim, teşyê irisim,  
Wi çav û birîyan caylan dikujim.

1196

N atê marê wi cewêda,  
Çavê reşin wi xewêda,  
Şîlvarê boz wi tawêda.

1197

Navê biray min Berate, Li  
Pîşqelê kir zerate, Cûtek  
kurik dam xelate.

1198

Navê biray min Husêne,  
Bazinê destê min sisêne,  
Destê mede, yê xelkêne.

1199

Navê biray min Remezan,  
Kewnek hanî wi du terzan,  
Urte qêmet, kinar erzan.

1200

Navê gula min Hacere,  
We dinyêra berabere,  
Ewê je kullîkan sere.

224



1201

N avê te ku ez nagirim,  
We derdê te ba bimirim,  
Qismet newû te hilgirim.

1202

N avê yarê xwe nizanim,  
Le wer dêrî sergizdanim,  
Sergizdanê du gepanim.

1203

N avê yarê min Berat Wû,  
Kurikê lingan da xelatû, Li  
keletan kir zeratû.

1204

N avê yara min Delale, A  
vê kûza wê zelale, Minra  
negot were male.

1205

N avê yarê min Ezîme,  
A vek bide, ezê tîme,  
Je dest te ez şewitîme.

1206

N avê yara min Fatmeye,  
Denenarê nav dêmeye,  
Wê mexwazin, ew ya meye.

1207

N avê yara min Sitare,  
Je êvarda dew le dare,  
Le bêdilî tune çare.

1208

N avê wî ku ez nagirim,  
Qismet newû wî hilgirim,  
Eger biwi, ez demirim.

1209

N avê yara min Ziynebe,  
Çavê min û te le heve,  
Min û te nadene heve.

1210

Necefawat, Necefawat,  
Y êkê negot, yarê te hat,  
Sed tûm anê bide m xelat.

1211

N exwaşekê le haletim,  
Kûçe teng wû, firrîm ketim,  
Quse mexwe, selametim.

1212

Nexweş ninim, ez işqîme,  
Je işqî te egirîme,  
Avek bide, ezê tîme.

226

1213

Nîrî pîşyê beliwaske, Şax  
kişiyane bûne baske, Çere  
mêrî, jinan nas ke.

1214

Paçesûrê derê aWI,  
Na çend rone bêllî nawî,  
Me'lûm bûye, bêvefayî.

1215

Paçey le te derabîyi,  
Kirasê te deravîyi,  
Xastkarê te kî û kîyi.

1216

Palûzane, Palûzane, Şûna  
bînê kurmancane, Gul û  
gîya firêwane.

1217

Paş xanî me kûçebaxe,  
Sîsebozek baldırçaqe,  
N atme rûyan, bêdemaxe.

1218

Paş xanî me were ban ke,  
Gulan biçîn, we xerman ke,  
Yar birîne, tu derman ke.

1219

Perîcane, Perîcane, GuIyê  
vegirti berdane, Dil we jan  
û we ermane.

1220

Pertan xeraw we urinçe, Tu  
le xwe ke teze nîm çe, Ez  
qurwane memê qunçe.

1221

Pezê bavê bizin ruxe,  
Gênci bide, çekê çuxe,  
Sa keçikê dikim qulixe.

1222

Pezê bavê minê pirre,  
Ji hêrîda gurre-gurre, Dirêv  
weyne, min bikirre.

1223

Pezê bavê te beleke,  
Li paş xanî me mexel ke, Li  
rakirinê, min xewer ke.

1224

Pezê bavê te mîşine,  
Li kulûtan idoşine,  
Bask û pîlê me êşine.

228

1225

Pezê bavê teyê kurre,  
Ji hêrîyanda gurre-gurre,  
Heqê şivîn mistek durre.

1226

Pezê bavê te hezare,  
Ji hezarê yêkê qere, Gurek  
berde, merre bere.

1227

Pez ku çûne keletane,  
Bîrîçî çûn wegerîyane,  
Nan ji min û şîr ji wane.

1228

Pêz vêrxine seylê çîyan,  
Biçêrîne gul û giyan,  
Dagerîne ser kanîyan.

1229

Qecerîyan we çenge ke,  
Berê avê we mane ke,  
We şev were, kes falTI neke.

1230

Qecerîyê te teberzîne,  
Arê memê te we çîne,  
Ramîstanê te şîrîne.

1231

Qelex xeta, qelex xeta,  
Ji welatê xwe werketa,  
Melûm newû kuda keta.

1232

Qerecengel tupek dar lê,  
Her der kanî, ava sar lê,  
Ez qurwane şûna yar lê.

1233

QermîXan zihalnada,  
Dîtman, pismam dil wi hev da,  
Xelkê namerd li piya meda.

1234

Qîzilqane, Qizilqane,  
Xeraw mayê we tîkane,  
Keçkan têda ber hildane.

1235

Qêza kêyî, bûka kêyî,  
Salar mest e, li rê têyi,  
Li reftarê mîna dêyî.

1236

Qîzê metê, lawê xalê, Ban  
dekeme we desmalê, Têr  
newûme je cemalê.

230

1237

Qêzê xalan, lawê metê,  
Hatîyi mala me dawetê,  
Hûn hulistin, xewa me tê.

1238

Qizilqûme, Qizilqûme, Du  
çavreşê ketine dû me, Yêk  
Zeraye, yêk MesÛille.

1239

Qûçan çole, Qûçan çole,  
Baran barî, av ku gole,  
Dilê lawikan şilvarqole.

1240

Qoçan miştin, Qoçan miştin,  
Qezzaq hatin rûneniştin, Xan û  
begê me wan kuştin.

1241

Qoçan xeraw mîlan-mîlan,  
Hoze hate Îmamqulyan, Dest  
tavême çarde gulyan.

1242

Qoçan xeraw wi deftere,  
Dolet bûyi der wi dere,  
Qenîmî hefsid seware.

1243

Qûşe kwînê, fekê karê, Du  
kefterin berê malê, Yêk ya  
xêzûr, yêk ya xalê.

1244

Ref Kelate, ref Kelate,  
Ref xiraw wi, bêwme ba te,  
Min kes nedî we rindiya te.

1245

Kelat eg bajarek li xorsana navîn  
Rawi tewnê xwe ji dar ke, Teqella  
ke, xwe bêkar ke,  
Wi lûşîyan gulyan par ke.

1246

Rexnê malê me sisêne,  
Ji her siyan da xasgar têne,  
Xasgar nini, mexserene.

1247

Rîya Meşet wi şivîşke, Nêr  
û meyan fişke-fişke, Aqê  
xerîw me keşîş ke.

1248

Royê dayi Bozdaxîyê,  
Keçik hatne bindarîyê,  
Ez qurwane te marîyê.



1249

Royê daye serê çingan,  
Keçik têne ji spingan,  
Wi qurwane tesiyê lingan.

1250

Royê çûye berêvarî,  
Keçik bûne kewê marî,  
Lawik çûne xastigarî.

1251

Rûyê çûye berêvarî,  
Te xwe kirîye kewek marî,  
Çe re bikim je min qarî.

1252

Royê çûyi li firrînê,  
Birê min çû pezkirrînê, Pez  
qêmet wû, nate dînê.

1253

Royê çûye le firrînê,  
Cayîl çûye berxbirrînê,  
Ezê terime qendkirrînê.

1254

Royê çûye li zerikan, Şivîn  
pezê xwe herikand, Darê  
xwe sa me terikand.

233

1255

Royê çûye le zerikan,  
Şivîn pezê xwe herikand,  
Şiv hilanî, nan terikand.

1256

Royê çûyi li firrînê,  
Yar birine pezkirrînê,  
Qirim ketê nêye dînê.

1257

Ro ku firrî li zerikan,  
Şivîn pezê xwe herikand,  
Dest paçe wû, yar terikand.

1258

Royê ronî, şevê tarî,  
Je suwê ta berêvarî, Dilê  
min bir kewa marî.

1259

Ro ku firrî, tarî daket, Kew  
le darê xwe vebaket, Bextê  
min ku çere raket.

1260

Ro wergerîya, tarî daket,  
Xelk li ciyê xwe vebaket,  
Kesê bêdil çere raket.

234

1261

Rûniştiye le felekê,  
Kewnê mermer le wer fekê,  
Hêstir le rûyê tere fekê.

1262

Sa çi zendê boz hilnayî,  
Sa çi çavê reş kil nayî,  
Mîna berê cewab nayî?

1263

Sed sal zindanê me berdan,  
Ketme gîrê wan namerdan,  
Derdê min ketne ser derdan.

1264

Selliela je cemalê,  
Je êqil û je kemalê,  
Nala Yûsif kirme çalê.

1265

Sendîfale, Sendîfale,  
Sifariş kem, lamehale,  
Gotin, gula te le male.

1266

Sendîfalê we derwende,  
Lê hatiye kirîye kende,  
Zîrpîrenî we serzende.

1267

Serê biskê te qaçî kim,  
We bin kum û ereqçîn kim,  
Te we gul wî, ez te bîn kim.

1268

Serê çîyan bê gul nawi,  
Kes mîna min bêdil na wi, Jin  
ku rind wi, mêr kal nawi.

1269

Serê çîyan kemer tune,  
Her polatî cûher tune,  
Her mêr, her mêr xêret tune.

1270

Serê çîyan li min megir,  
Ez rêwî me, min damegir,  
Ez xerîw im, min hilmegir.

1271

Serê çîyan wi dûmane,  
Mala yarê wi mêvane,  
Ta çûm hatim, yarê dane.

1272

Serê çîyan wi dûmane,  
Mala yarê wi mêvane,  
Aşiq bûme li çavane.

236

1273

Serê çîyan we dûmane,  
Mala rindê we mêvane,  
Hêfa rindê bêdil dane.

1274

Serê çîyan we dûmane,  
Mala yarê we mêvane,  
Xewer hatîye yarê dane.

1275

Serê çîyan we gulmerxe, Kirime  
merar, dame wer xwe, Efkirime  
Xwedê ser xwe.

1276

Serê çîyan wi çîzeyi,  
Inivîsine erîzeyi, Ew  
erîza m in û teyî.

1277

Serê çîyan we gul nawi,  
We gulekê bihar nawi, We  
şewnemê baran nawi.

1278

Serê çîyan we gîyaye, Le  
biharê vade daye, Meger  
resmê ve fa vaye.

1279

Serê rêyan li min megir, Ez  
xerîwim, min damegir,  
Icbarî me, min hilmegir.

1280

Serê çîyan wi narince,  
Deve bar bûn ji birince,  
Yarika rindê li kurmînce.

1281

Serê çîyan wi narince,  
Devan bar ke ji birince,  
Ser hewîyan wi qaxince.

1282

Serê çîyan we sefaye,  
Hem we gul û hem gîyaye,  
Kes le dorê me nemaye.

1283

Serê çîyan we sefane, Kulla  
gul û we gîyane, Meme keç  
kan nezergane.

1284

Serê çîyan we dûmane,  
Hevalê me le çî mane,  
Dagerinî nav malane.

238

1285

Serê çîyan we çîzeye,  
Gerdenê wê werîzeye,  
Şûna yarê Fîrûzeye.

1286

Serê çîyan wi çîzeye,  
Denivîsim erîzeye,  
Şûna me ku Fîrûzeye.

1287

Serê çîyan wi dûmane,  
Dûman rijya nav malane,  
Mala yarê wi mêvane.

1288

Serê devan dekişînim,  
Xewê le xwe degerînim,  
Qelindê te we hev gînim.

1289

Serê gulîyê xwe vereşand, Hîlî  
danî, xwe niqîşand, Caylan we  
dû erman kişand.

1290

Serê gulîyê xwe vereşand,  
Li nav malan xwe hilweşand,  
Caylan wi dû erman kişand.

1291

Serê gulîyê xwe we baX.

ke, Karek bike, xwe telaq

ke,

Tu min hilgir, duşmen dax ke.

Serê gulîyê te bibirrim,

We qanat kem, pê bifirrim,

Te newînîm, ez demirim.

1293

Serê keçkan we zînete,

Desmal le ser emanete,

Jinê kûtî qeramete.

1294

Serê karê, binê karê,

Içininîne wi hawarê, Ew

xuragê min û yarê.

1295

Serê rûyê te egirim,

Qismet newû te hilgirim,

We derdê te ez emirim.

1296

Serê minê va rûyaye,

Arê min û te çîyaye,

Kêmek kax.az tûtîyaye.

240



1297

Serê min û va rêyaye,  
Aralixê me çîyaye,  
Qamîş kişîya, bû gîyaye.

1298

Serê rêyan li min megir,  
Seferîme, min damegir,  
Ez aşiqim, min hilmegir.

1299

Serê rêya te bigirim,  
Li rêçûna te bifkirim,  
Qismet biwi, te hilgirim.

1300

Serê zawan, binê zawan,  
Av diriji ji ternawan, Tu  
xwedyê heft oladan.

1301

Serê zawan, binê zawan,  
Av efirri je ternawan, Yar  
kişmîşê ser pela wan.

1302

Serê zulfê te lêxinim,  
Kuştî meger te têxinim,  
Qerametê je ku bînim.

1303

Serê zulfê te bibirrim,  
We qanat kim ez bifirrim,  
Qismet biwi, te hilgirim.

1304

Serê zulfê te we çîne,  
Zulfan meke tewerzîne,  
Je işqê te bûme dîne.

1305

Serê zulfê xwe we bax ke,  
X we je mêrê xwe telaq ke,  
Dost xoşhal ke, duşmen dax  
ke.

1306

Ser Fîrûzê we dûmane,  
Şerqe-şerqa wan tûfane,  
Serdarê me Êwez-xane.

1307

Sergirdanim, sergir danim,  
Sergirdanê xalê rûyan im,  
Nedane min pişîmanim.

1308

Ser Gûlîlê wi dûmane,  
Rû wi rûyê Şahîcane,  
Gul û gîyayi wan dermane.

242

1309

Ser Gûlîlê wi dûmane,

Wi çîze û wi barane,

Ew îlaqa kurmancane.

1310

Ser hilînîm, herime Bavê,

Şîlvarqolê ketîye tawê,

Ez qurwane navziravê.

1311

Ser hilînîm, kuda herim,

Li çavreşa xwe digirim,

Ta newînîm, danagerim.

1312

Ser hilînîm, kuda herim,

Ez le reda te degerim, Ta

newînîm, danagerim.

1313

Ser hîlanîm li kewîran,

Çere bûme xane wêran,

Li vî kara bûme hêran.

1314

Ser hilînîm, terime çîyan,

Egerim le nav kîviyan, Te

na wînîm ez jeniyan.

1315

Ser kanîyê we mereye,  
N avê yarê Gulçereye,  
Le redê bûm awareye.

1316

Ser kanîyê we tal na wi,  
Kêvir tavêm, halî nawi,  
Halî biwi, dil ranawi.

1317

Ser kanîyê xalî nawi,  
Her çî ban kim, halî nawi,  
We vî tora midar nawi.

1318

Ser kanîyê xalî nawi,  
Ban dikeme halî nawi, Her  
kar bikem, razî nawi.

1319

Sar kanîyê salê carê,  
Tênî ba hev ez û yarê,  
Wi tema me ji cînarê.

1320

Ser kanîyê xalî nawi,  
Kêvir tavêm, halî nawi,  
Halî biwi, razî nawi.

244

1321

Ser serê me Zekeryaye,  
Xwedê daye me biraye,  
Dadiresanê me Ellaye.

1322

Ser sînga wê wi mircane,  
Şîlvarê qol li junîyane,  
Li nav bîna kurmancane.

1323

Ser we dirav, ser we dirav,  
Je işqê te bûme zirav,  
Min mal tune, can we girav.

1324

Ser we qer an qêza kêye,  
Paş xanîyê me kirye rêye,  
Ban dekeme, çima nêye?

1325

Ser we qeran, ser we qeran,  
Meya boze le qeteran,  
Razî nawi we tu teran.

1326

Ser wi qeran qêza kêye,  
Wi ber me tere, têye, Çav  
şkênim, çima nêye?

1327

Ser welatî, pay welatî,  
Min kaxaz şand, çima natî,  
Mixtey nanê bêminetî. 1328  
Ser wi qeran, ser wi qeran,  
Min ji parra dayî beran, Rû  
min taw xwar, da xeweran.

1329

Ser we şalê, ser we kûfi, Sa  
çi je min dekî xofi, Min lok  
daye Qulîyê sûfi.

1330

Simîl qere, simîl qere,  
Min canê xwe dayi sere,  
Me nediye xêr û bere.

1331

Sifildara le nav baxan,  
Gul siyar wû nata aqan,  
Were dakev le ûtaq an.

1332

Sifîdîyê siwê ser kir,  
Işqê yarê le min kar kir, Tu  
tebîb an derman nekir.

246

1333

Siwê rwin da wextê mangan,  
Kew dexwînin li zimangan,  
Tu aşiqê cuftê xangan.

1334

Siwê rwîn da, siwê rwîn da,  
Arek daye wi bin kwînda,  
Keçkê işqî dil bişûn da.

1335

Siwê rwîn da, wextê mangan,  
Kew dexwînin le zimangan,  
Sîyê ser me, yê biran gan .

1336

Sîsebozê balder tiji,  
Kûz le piştê egurmiji,  
Sewa minra xwe ekuji.

1337

Sîsebozê biri kevan,  
Li rêçûnê mîna kewan, Kal  
biwînin, diwin cewan.

1338

Sîsebozê bîvilberan,  
Mîn ji parra dayi beran, Ew  
nafam wû, da xeweran.

1339

Sîsebozê bîvilberan,  
Nav mûrîyan tiji qeran,  
Hatime rûyan, da xeweran.

1340

Sîsebozê çarşaneyi,  
Xalê rûyan nîşaneyi,  
Ew nîşanê min û teyi.

1341

Sîseboza Gulşervanî, Çav  
le sêri bûne kanî, Min  
guldanek jêra hanî.

1342

Sîsebozê hêkelnlende, Lêv  
tunik û ziman qende,  
Ereqçînê xwe we min de.

1343

Sîsebozê keçka xûşê,  
Mere avê we biroşê,  
Lawkê xelkê meyne coşê.

1344

Sîsebozê li dalanê,  
Serê xwe da ser Quranê,  
Herime cem wi çi manê.

248



1345

Sîsebozê le ser bestê,  
Le bedenê tune hestî, We  
dû mera ba biwesti.

1346

Sîsebozê li ser tewnê,  
Ba hiltîni kuça kewnê,  
Diyanze îmam ketne xewnê.

1347

Sîsebozê li ser tewnê,  
Ba hiltîni guçê kewnê, Ezê  
wi şev herime xewnê.

1348

Sîseboza mîna pêmbû,  
Ramîsanek je te kêmbû,  
Ramîsanê te we dên bû.

1349

Sîseboza nala mîyan,  
Keceg dane ser birîyan,  
Dilê min bir xalê rûyan.

1350

Sîseboza rûarmûtî,  
We te gerîya mêrê kûtî,  
Ta xelas bûy, nafilitî.

1351

Sîsebozê nala berfê,  
Şigarekî le ber refê,  
Ez merganê te we xefê.

1352

Sîsebozê nale-nale,  
Yê te derde, yê min hale,  
Je işqê te bûme kale.

1353

Sîsebozê nalê hegê,  
Hatîye malê me êlegê,  
Satê rûnim le kêlegê.

1354

Sîsebozê niqîşandi, Serê  
devan ekişandi, Xew li  
çavê me gerandi.

1355

Sîsebozê rû terterî, Li  
ser avê dişûşt herî, Tu  
ku terî, venagerî.

1356

Sîsebozê serê rêda,  
Gulê baxîn we mistêda,  
Dilkê minê hîn we pêda.

250

1357

Sîsebozê ser wi qeran,

Min ji parra dada beran,

Halî newû, da xeweran.

-----

-----

-----

1358

Sîsebozê sexil koz kir,

Dukme firrî, meman boz kir,

çûme rûyan, têr û naz kir

-----

1359

-----

-----

Sîsebozê tezegîştî,

Rind le dilê me rûniştî,

Sewka mera xwe dekuştî.

-----

-----

-----

1360

Sisebozê xwe niqîşand, Serê

meya boz ekişand, Min wi

pêra erman kişand.

1361

Sîsebozê yaxe vala,

Desmal kirîye dergê Ela,

Y ûrdê teyê mamê Xela.

1362

Sîsebozê xwe xemiland,

Serê meya boz ekişand,

Xew le çavê me hêrimand.

1363

Sîyê daran daketiyi,  
Kerasqemîs raketiyi,  
Bextê wî wi kê ketiyi.

1364

Sol, qundire, sol, qundire,  
Wefe rûni, şev ku pirre, Em  
bikini raz û dile.

1365

Sîseboza we nav mîyanda,  
Xo tere rê we ser rûyan da,  
Mîna nizmê tê we çîyan da.

1366

Şahcihanê ser li jûre,  
Yara minê ji me dûre,  
Dilê minê bêhedûre.

1367

Şalê serê te dudune,  
Yêk ya sere, yêk ya bine,  
Xwedê tu day sewa mine.

1368

Şalê serê te mekeme,  
Tayfey keçkan dil wi rehme,  
Xuragê me cuftek meme.

252

1369

Şalê serê te rîşîye, Çinla  
rengê te zerîye, Melûm  
dewi, bêdilîye.

1370

Şalê serê teyê swîre, Le  
redê te bûm hêsîre,  
Ferarîme, bêtexsîre.

1371

Şalê serê te wi kwîn kem,  
Tu gul biwî, ez te bîn kem, Wi  
penîr wî, wi nav nîn kem.

1372

Şevanero ez le çolê,  
Bûme masiyê binê golê,  
Dilê nlin bir şîlvarqolê.

1373

Şeva reşe wi tarîyêda,  
Rûnê zere wi badiyêda,  
Rakevime wi paliyêda.

1374

Şeva, royê le çîyanim,  
Berxê reşê kîvîyanim, We  
derdê te we gîyanim.

1375

Şevək bêwim wî mêvanî,  
Ez aşiqim, kes nizani, Ya  
min û te Xwedê zanî.

1376

Şevək hatim ji şevînê,  
Ezîz hate derê kunê,  
Xwedê neda malê dunê.

1377

Şevək hatim ji şevînê,  
Hîverwîne hevdu dînê,  
Bena danînî li revînê.

1378

Şevək hatim te biwînim,  
Xastigarê xwe bişînim,  
Eger nedan, birevînim.

1379

Şevək were mîna aqan,  
Sipîdarê derê baxan,  
Dayîn le dilê duşmen daxan.

1380

Şevê çûyi ji şevînê,  
Cînar hatiye li kemînê,  
Wi çî manê te biwîni.

254

1381

Şevê çûye melê dîkan, Min  
çav berda qûşa çîkan, Urxan  
le ser min bû tîkan.

1382

Şevê çûye raketenê,  
Dilber hatiye derê malê,  
Te biwînîm we çî manê.

1383

Şevê çûye raşkestinê,  
Çavreş hatîye derê kunê,  
Le me tune malê dunê.

1384

Şevê çûye raşkestinê,  
Hatîye wexta şevê dinê,  
Yar hatiye demê kunê.

1385

Şev kişîya mela dîkan,  
Urxan li ser min bû tîkan,  
Ahê li min çûyi çîkan.

1386

Şewitîme bûme rijî,  
Tu kes nika min bîkuji,  
Va derdê te min dikuji.

1387

Şivan, pezê te beleke,  
Li paş xanîyê me mexel ke,  
Li rakirinê min xewer ke.

1388

Şivan, pezê te beleke,  
Serê rêye, mexel meke,  
Mixel dikî, terkê meke.

1389

Şivan, pezê te ser çêre, Le  
eceran ew eçêre, Hewlîyê  
bavê min le jêre.

1390

Şivan, pezê teyê pirre,  
Direvîyi gurre-gurre,  
Li kulûtan duşmen pirre.

1391

Şivan, pezê teyê pirre, Ji  
hêri da gurre-gurre, Gur  
hilanî mîya kurre.

1392

Şilvar bozê, kiras awî,  
Du sê rone bêllî nawî,  
Ban ekime, halî na wî.

256



1393

Şîlvarê te çiqe ike, Terî  
avê, qere meke, Caylê  
xelkê işqî meke.

1394

Şîlvarê te ez we kwîn kim,  
Tu qend biwî, çay şîrîn kim, We  
meske wî, we nav nîn kim.

1395

Şîlvarê te çîtê sade,  
Deşewtîni, elaw nade,  
Ahê min ku te ber nade.

1396

Şîlvarê xwe çînê bide,  
Min dewînÎ tawê bide,  
We gulawê bînê bide.

1397

Şîlvarê xwe tawê bide, We  
gulawê bînê bide, Hemû  
yar hat, şûnê bide.

1398

Şîlvarê xwe we tawê ke,  
Were rexnê, bane min ke,  
Kal-bavê xwe tu razî ke.

1399

Şîlvar hêşin, şîlvar hêşin,  
Bajo henî xanyê paşin,  
Kulêv dayne, kêleg têşin.

1400

Şîlvargewrê, kirasgewrê,  
Li halê min te kir cewrê, Ne  
te dil ma, ne min sewrê.

1401

Şîlvarqola wi nezamî,  
Du sê rone, melûm nawî,  
Ban dike me halî nawî.

1402

Şîlvarsûrê, kirashêşîn,  
Tu dilê xwe je min mêşîn,  
Desmalê xwe sa min bişîno

1403

Şîrînziman nav Delale,  
Ava kûzê wê zelale,  
Je işqê wê bûme kale.

1404

Şîr li ser ucêx igurmiji,  
Le min xêre, ye wi dilê tiji,  
Kelê şîr hat, deme biriji.

258

1405

Şîrwan çole, Qûçan çole,  
Baran barî, av bû gole,  
Refşa caylan şllvarqole.

1406

Şîrwan çole, Qûçan çole,  
Zulfê yarê bûne lûle, Wi  
tifangê payeqole.

1407

Şîrwan xeraw, Qoçan awat,  
Y êkê negot, yara te hat,  
Vî desmala bidem xelat.

1408

Şûna me bû Necefawat, Je  
welatê me xewer nehat,  
Tiştekekê ez bedem xelat.

1409

Şûna me merzê çîyane, Gah  
Mirawe, gah Şaycane, Gul û  
gîya firêwane.

1410

Şûna yarê li ser çê ke,  
Gulan biçin wi fekê ke,  
Eger nexwar wi terkê ke.

1411

Te çî bûye, tu egîd, Te  
ez kirime kelagîrî, Je  
dilkê min bêxewerî.

1412

Te çî bûye, perîşanî,  
Sîsebozê çavcêranî,  
Le meydanê we çolanî.

1413

Te dewînim, deşewitim,  
Va çî are, nafilitim, Quse  
mexwe selametim.

1414

Te dî yarê le min çî kir?  
Balgî danî, ser min cil kir,  
Bîgane wû, terka min kir.

1415

Te dî bûye karek çere, Ew  
suweynda je vir tere,  
Beharê tê, bêj wegere.

1416

Te dî bûye karek çere,  
Ezîza min je vira tere, Ez  
dîx ekim dilber here.

260

1417

Te dî yarê li min çi kir?  
Balgî danî ser min cil kir,  
Hêstirê min balgî şil kir.

1418

Te dî yarê li min çi kir?  
Balgî danî ser min cil kir,  
Axirê kar terka me kir.

1419

Te dî yarê le me çi kir? We  
xewêda terkê me kir, Cewrê  
dune wê we me kir.

1420

Te got, elîf, min got, biye,  
Min nivîsî li nameye, Çima  
ji te pêxam nêye.

1421

Te got, elîf, mîn got, cezim,  
Te got, kîye, min got, ezim,  
Ez xatirê te exwazim.

1422

Te go, elîf, min go, cezim,  
Te go, kîye, min go, ezim,  
Pe yarê xwe rind elîzim.

1423

Te got, elîf, min got, mîme,  
Fekê keçikan kanîya dme,  
Avek vexwem, ezê tîme.

1424

Te got, bela, min got, cane,  
Le te ne dîn û îmane,  
Le vî dora qol neman.

1425

Te got, kîye, min got, ezim,  
Berve yarê we dewezim,  
Qismet biwi, te bixwazim

1426

Te got, lore, min got, lore,  
Serek reza, dudu zore,  
Li me ku tune hedûre.

1427

Te her çî got, min got, belê,  
Je şiklê te xu ekeli,  
Le hemerê te bûm xellê.

1428

Teher çî got, min sewir kir,  
Porê reş wû, min gewir kir,  
Te li halê min ce wir kir.

262

1429

T ekmerane, Tekmerane,  
Destê min çû ser berane,  
Wi destgirti çi ermane.

1430

Tekmeranî xêr meydana,  
Ew beydaxekê hespane,  
Va dorana me caylane.

1431

T ekmerane, Tekmerane,  
Têye dengê aşiqane, Bûk  
birine mala wane.

1432

Tekmerane, Tekmerane,  
Vira şûna rêkoçane,  
Va rêkoça kurmancane.

1433

Te kwîn çê kir li hêrîyê,  
Tekûz çê kir li dêrîyê, Şiv  
hilîn, here nav kêrîyê.

1434

Te ku egot, ez mêr nakim,  
Engulûskê xwe zêr nakim,  
Caylê xelkê bêdil nakim.

1435

Te ku egot, ez mêt nakim,  
Engulûskê xwe zêr nakim,  
Deşe lawikê bexşî nakim.

1436

Te ku degot, ez mêt nakim,  
Enguşterê xwe zêr nakim, Je  
vî kela ez bar nakim.

1437

Te pez berda serê çîyan,  
Dibarijin kerîyê mîyan,  
Berx dilîzin li wer mîyan.

1438

Temaş ekim çol û çîyan,  
Têye bînê gul û gîyan,  
Debariji kerîyê mîyan.

1439

Tere avê wi biroşê,  
Ji serê min birîye hûşê,  
Qerê min dî, hate çošê.

1440

Terew texte, terew texte,  
Me berdaye ga û rexe,  
Kesê bêdil pîrr bedbexte.

264



1441

Terkê min kir dilbra min,  
Daxek dayi cîgera min,  
Xewer newû je yara min.

1442

Textê malan pirrê pane,  
Sûr kirîye ji gulane,  
Parê ne pêrarê ezê dame.

1443

Te xwe daye hembera min,  
Te kul kirîye cîgera min, Çi  
dexwazî je canê min.

1444

Têran dûre, pirr ikşîni,  
Maşîn palya me êşîni,  
Xwedê fikra me ikşîni.

1445

T êran texte, T êran texte,  
Asman dûr û zemîn sexte,  
Kesê bêdil bû, bedbexte.

1446

Tê nesîmê serê çîyan, Tînî  
bînê gul û gîyan, Barre-  
barrê kerîyê mîyan.

1447

Tê nesîmê serê çîyan  
Tîni bînê gul û gîyan, Ji  
anix û dewdewîyan.

1448

Tifangê te we bazine,  
Dadresek te ku tune,  
Hêstirê te erijine.

1449

Tiriqîyi, tiriqîyê,  
Zewal hatiye sewa mîyê,  
Ne me bîn çû, ne kaçîyê.

1450

Tirman hatiye nav malane,  
Wan ar berdaye bînane, Ew  
rehm nakin li jinane.

1451

Tu destê xwe hemayîl ke,  
Li gerdenê min sayî] ke,  
Ezê kalim, min cayîl ke.

1452

Tu gul ninî, bibizdînim,  
Nuxul ninî, daqultînim,  
Kelle ninî, birevînim.

266

1453

Tu keçika xalê minî,  
Enguşterê bîçikê minî,  
Her ku herî, tu ya minî.

1454

Tu kefterê binê çalan, Ez  
kewekê binê nalan, Her  
du manî je hevalan.

1455

Tu kef terî, ya ku kewî,  
Çere bikim, yarê me wî,  
Kafir biwî, bêdil newî.

1456

Tu kewekê le qiracan, Tu  
guleke nav geniman, Te  
hilgirim ez je lecan.

1457

Tu ku terî, ez emînim,  
Efsûsê te ekişînim,  
Ez emirim, te newî nim.

1458

Tu ku terî, ez emînim,  
Hesretê te ekişînim, Weger,  
were, dil we şîm im.

1459

Tu ku terî, ez emînim,  
Hewa germe, elerzînim,  
Ermanê te ekişînim.

1460

Tu ku terî ,ez emînim,  
We dû tera kê bişînim,  
Yêkê natê te nawînim.

1461

Tu ku terî, min çer dekî,  
Le kê alyê sefer dekî,  
Kê we xwera heval dekî.

1462

Tu ku terî, min çer dekî, Min  
wi guçê kewnê xwe kê, Li  
cem her kes tu gep nekî.

1463

Tu ku terî, min çer dikî,  
Wi desmalê cûyê xwe kê,  
Her ku herî ji bîr nekî.

1464

Tu ku terî, min çer dikî, Ji  
vî kela sefer dikî,  
Efsûz ji min, min terk dikî.

268

1465

Tu qêzika apê Exî,  
Wi kulleyê nex wi nexî,  
Tu xwediya hefsid berxî.

1466

Tu ku terî, min tavêjî,  
Yê goştê cîgerê min erêjî,  
Le xerîwîyê min nekujî.

1467

Tuê ezew, ezê ezew,  
Ne te dil ma, ne min kezew,  
Xwedê li min girte xezew.

1468

Tu li bilind, ez li kûçê,  
Mar li lingê te bipêçê,  
Te zehmetê min kir hêçê.

1469

Tu le çîyê, ez le cûlgê,  
Ban dekirim) tu xwe tûl ke,  
We kenîzî min qewûl ke.

1470

Tu li çiyêk, ez li çiyêk,  
Her yêk ji me gula gîyêk,  
Qismet biwi cî balgîyêk.

1471

Tu le merzê, ez le nalê,  
Ban ekime we desmalê,  
Aşiq bûme le cemalê.

1472

Tu le merzê, ez le nalê,  
Ban ekime we desmalê,  
Xewerê min bigê yarê.

1473

Tu le merzê pirr bilindî,  
Tu şîrînî nalê qêndî,  
X we çê meke, tu ya rindî.

1474

Tu le tîxê, ez le nalê, Ban  
dekime we desmalê, Dilê  
min bir qêza xalê.

1475

Tu le wî yî, ez le vira,  
Tu pîsûzî, ez serçira,  
Min exwazî, were vira.

1476

Tu pîsûz û ez serçira, Dest  
hiltînim, were vira,  
Rûniştinî xang û bira.

270

1477

Tu sexel Û ez we dûme,  
Je işqê te je xwe çûme,  
Îsga nema ezê çûme.

1478

Tu serdarî li nav bînê,  
Maya bazî, nê kîrînê,  
Razî nawî li revînê.

1479

Tu we refşî, xwe çê meke,  
Caylê xelkê işqî meke, İşqî  
dekî, terkê meke.

1480

Tu we serê birê xwe kî,  
Êvar tême dêrê vekî,  
Min we arê memê xwe kî.

1481

Tu yêkê bê, dudyan ezo,  
Xeraw biwi Deregezo, Lê  
birîye ga û pezo.

1482

Ulengcîme, ulengcîme,  
Ji xwediyê xwe firrîme,  
Xerîwiyê ez kîrîme.

1483

Uris hatiye nav kwînane,  
Ekişînin ew bînane, Zîwe-  
zîwê wan jinane.

1484

Va Aşxane, va Aşxane, Min  
pirs kirîye, tu nedane, Te  
şewtandim yane-yane.

1485

Va baxana hêşin ekin, Va  
keçkana xwe çê ekin,  
Caylê xelkê işqî ekin.

1486

Va belane, va belane,  
Laşê mîyan bû xermane,  
Xwedî bûne sergizdane.

1487

Va bédiliya bûyî bela,  
Bûyi resmek le vî kela,  
Kes tunîni dayni sela.

1488

Va çîyay ha pîrr xopane,  
Birîna wî pîrr we jane, Le  
dilê wî ma ermane.

272



1489

Va çî bejn û. va çî bale,  
Digerîyi Ji ber male,  
Min têr nexwar ji cemale.

1490

Va çî bejn û va çî bale,  
Kirîye serê me xîyale,  
Uxetê me bê wê tale.

1491

Va çîyana çî yê me nînin,  
Merxê çîyê me hêşinin,  
Kew li çîyê me dixwînin.

1492

Va çîyana kemerrefin,  
Vam ûsima kele xefin,  
Ramîsanê keçkan nefin.

1493

Va çîyay me qeremîxe, Alê  
malê me we tîxe, Dager  
were min kir dîxe,

1494

Va çîyay me, çîyay Bêye,  
Were henî cem Xwedêye,  
Minê Xwedê çî gotîye.

1495

Va çîyay me ser wi pere,  
Yêkê têye, yêkê tere, Tirêm  
va cayla kuda tere,

1496

Va çî derde, derdê karî,  
Quse we ser me ebarî,  
Manî em le şevê tarî,

1497

Va dawete, va dawete,  
Caylan kirine qiyamete,  
Kesê aşiq çî lezete,

1498

Va dawetê dostê mine,  
Qulix dekim we çavane,  
Heylokirin we pay mine,

1499

Va dawete, va dawete,  
Şewaş ekin penawate,  
Penawatê pîrr qêmete.

1500

Va daweta kurmancane,  
Têye dengê bexşîyane,  
Bûk birine ulengane.

274

1501

Va dilê min pîrr we derde, Ser  
dilê min girtiye perde, Her çi  
dewêm, gu we ser de.

1502

Va dilê min pîrr wi derde, Va  
dorêke pîrr namerde, Rindan  
bigir, kûtiyan berde.

1503

Va dilê min ranakevÎ, Xew  
le çavê min nakevÎ, Le her  
kes we taw nakevi.

1504

Va Dîbaxe, va Dîbaxe,  
Keçik çûye, lawik daxe,  
Ez muştâqê çavê zaxe.

1505

Va keçika çiqe boze,  
Ew bozeke bê endaze,  
Arê wê û caylan saze.

1506

Va kotela çi we tîre,  
Şewitandim kirme zîre,  
We min kirîye diya bedpîre.

1507

Va îmamê berê manê,  
Werketiye le demanê,  
Etirsime je zemanê.

1508

Va malana malê kêne? Du  
çavreşin dêw dikêne, Me  
fam nekir qêz û dêne.

1509

Vana kullê derdê tene, Le  
nav xelkê gep dekene,  
Cîgera me kul kirine.

1510

Vana kullê derdê tene,  
Li vir li vî gep dikene,  
Îro, siwe te diwene.

1511

Vana kullê derdê yarê,  
Kirme berxê nav bazarê,  
Dilê min bir te nazdarê

1512

Vana kullê derdê yarê,  
Bûme berxek nav bazarê,  
Ez bar ekim salê carê.

276

1513

Va şevana çere şevin,  
Xew li çavê me nakevin,  
Yar wi tenê ranakevin.

1514

Va şevana şevê qefsê,  
Bûme kewê nav qefesê,  
Ez aşiqê te xuşlefzê.

1515

Va şevana şeva qefsê,  
Ser datînim ser qefesê,  
Bînek xweş tê je nefesê.

1516

Va şevana şevê qefsê, Ser  
daniye ser qefesê, Min têt  
nexwar ji nefesê.

1517

Va uweye, va uweye,  
Pezê uwê wi nuweye,  
Salgerdîş wû, nuwa meye.

1518

Vana warin, vana war in,  
Şûna waran gul ibarin,  
Kesê wi dil gunekarin.

1519

Va yûrdê me we gawêda,  
Le biharê min dil pêda,  
Min bikujin we malêda.

1520

Va zawa, zawê Dehenê,  
Wi qurwane xalê çenê,  
Em li vir manî we tenê.

1521

Wi du mûyan ga beş nawi,  
Kes mîna wê we refş nawi,  
Her kes, her kes bînxweş  
nawî.

1522

We bilîz û we damane  
Sîsebozê qefespane,  
Hêfa rindê bêdil dane.

1523

We çadura, we çadura,  
Çadurê bavê, were vira,  
Le halê min bû cewira.

1524

We çavê xwe eşare ke,  
Carê virda temaşe ke,  
Derdê dilê min çarê ke.

278

1525

We çavê xwe eşare ke,  
Carê virda temaşe ke,  
Le cem kesê tu gep meke.

1526

Wi dû ketim ta nav daran,  
Tav de hengê bînedaran,  
Ciwab neda me ji qaran.

1527

We gawêda, we gawêda,  
Zulfê reşin we tawêda,  
Keçkan bigirin we xewêda.

1528

We gulekê bihar nawî, We  
şevnemê baran nawî,  
Jin ku rind wi, mêr kal nawî.

1529

Wi gulekê bihar nawi,  
Wi carekê dîdar nawî,  
Wi vî tera midar nawi.

1530

We gulekê bihar nawî, We  
şevnimê herd şil nawî, Her  
perende bulbul nawî.

1531

We kirasê yaxeveyo,  
Destê min û dawê teyo,  
Serkarê te we Xwedêyo.

1532

Wi kirasê yaxezero, Min  
canê xwe dayi sero, Ji te  
newû tu xewero.

1533

We kulle wÎ, we kulle wÎ,  
We kulleyê zîrkulle WÎ,  
Xerîb biwî, bêdil newî.

1534

Welatê me Erzirûme, Wi  
çîya û gul û tûme, Heft sal  
in ez jî cî bûme.

1535

Welatê me Cirîstane,  
Berf debari, zivistane,  
Ta çûm, hatim, yarê dane.

1536

Welatê me we kemere, Me  
canê xwe daye sere, Xewer  
hanîn tirman tere.

280



1537

We pê ketim ta nav daran,  
Egirîme xwîn û baran, Cewa  
neda me bêçaran.

1538

Wi pûstîno, wi pûstîno,  
Tekya xweda tekya xîno,  
Yater birrî li tirmîno.

1539

We qurwane bejna rixte,  
Le gepê te bûm amixte, Te  
ez kirim cîgersuxte.

1540

Wi qurwane bejn û balan, Li  
xwe çê kir xet û xalan, Emê  
manî ji hevalan.

1541

We qurwane bejnê qade,  
Tewle koçan tê piyade, N  
av le tenim Perîzade.

1542

Wi qurwane bejnê xurde,  
Wi rê tere murde-murde, Ji  
dê bavan nakem gurde.

1543

Wi qurwane bejn û balê,  
Gul digeri li nav malê, Min  
têr nexwar ji cemalê.

1544

We qurwane bejn û balê,  
Gul degerîya le nav malê,  
N alanim ez je eq balê.

1545

We qurwane kewna sêri,  
Tekya dayi tîra dêri,  
Ba bimîni ji vê mêrî.

1546

We qurwane dev, didanan,  
Şikil şûna ramîsan,an,  
Va dorana me cewanan.

1547

Wi qurwane dev, didanan,  
Şikil şûna ramîsan,an, Cayî!  
terin wi ermanan.

1548

Wi qurwane dudyê we dil,  
Sate ji hev nawin qafil  
Behra dinyê wan herduyan bir.

282

1549

We qurwane dudyê wi dil,  
Satê je hev nawin qafil,  
Midayê me bûye hasil.

1550

Wi qurwane gulqeda te,  
Ikişînime ermana te,  
Şevê bikevim xewna te.

1551

We qurwane gulqeda te,  
Kê bişînim we reda te,  
Kes nawînim we rindiya te.

1552

We qurwane me ku newî,  
We teqela mala xwe wî,  
Hêsîr biwî, bêdil newî.

1553

We qurwane te senemê,  
Birî kişand we qelemê,  
We heqê min meke sitemê.

1554

Wi qurwane te sene mê,  
Birî kişand wi qelemê,  
Xatirê wê wi alemê.

1555

We qurwane te Sultanê,  
Keceg rijand nav birîyanê,  
Karê min ma we dîwanê.

1556

We qurwane te qiçikê,  
Werê tere we çirtikê,  
Ramîsanê bin qirtikê.

1557

We qurwane te we tenê,  
Kiras nema le bedenê,  
Raevîsim xalê çenê.

1558

We qurwane te we tenê,  
Sî û sê xal le bedenê, Dîn  
kirime xalê çenê.

1559

Wi qurwane zend û bendan,  
Zendê bozin nalê qendan, Te  
bigirim ji nav çendan.

1560

Were gulê sela kenî,  
Şîraniyêkê bela kenî,  
We resma vî kela kenî.

284

1561

Were henî bin malane,  
Gulê baxîn we nîşane,  
Xelkî le me we gumane.

1562

Were henî çîyay Elman,  
Dager mirim ez je serman,  
Rakevinî arê meman.

1563

Were henî Îmam Haşim, Her çi  
te got, min got, çeşim, Sewa  
yarê ez nexwaşim.

1564

Were henî Îmamquliyân,  
Dest tavême çarde gulîyan,  
Te hilgirim ji nav kulyan.

1565

Were henî Kilîderê, Malan  
bar kir warê berê, Hevalê  
me qar kir teri.

1566

Were henî malê bavê,  
Kûz le piştê tere avê,  
Ew qelindê navziravê.

1567

Were henê serê çîyan,  
Beref kenê gul û giyan,  
Ji anix û dewdewyîan.

1568

Were hernê nav malane,  
Bideme te penêr, nane,  
Her çi bixwê, noşê cane.

1569

Were henê serê çîyan, Têye  
dengê kerîyê mîyan, Sêpê  
danîn dew dikiyan.

1570

Were henê ser kanîkê, Tu  
şê hilîn, ez hîlîkê, Canê  
min xwar wê tîlîkê.

1571

Were henê seyla çîyan,  
Beref kenê gul û gîyan,  
Şivan çûyi wi dû mîyan.

1572

Were henê seyla çîyan,  
Beref kenê gul û giyan,  
Cewan nawinê em jinyan.

286

1573

Were henî ser simarê,

Sa te bêj im derdê yarê,

Yar naşîye, zû deqarê.

1574

Were henî ser vî merza, Sûn

exweme we Îmamreza,

Danakevim je vî levza.

1575

Were hern î ser vî m erza,

Sûn bixwenî we Îmamreza,

Tu damekev je vî lefza.

1576

Were henî, were henî,

Em le vira çi ekinî,

Je nav malan werkevinî.

1577

Were vira, te biwînim,

Eksê xwe û te hilînim, Sa

dê bavê xwe bişînim.

1578

Were her du birevinî,

Wi kêlegê hev kevinî,

Ji vî ara werkevinî.

1579

Were, here, ez bifkirim,  
Extelat ke gu dagirim, Ba  
we derdê te bimirim.

1580

Were, here wi giranî, Derdê  
dilan kes nizanî, Te  
şewitandim wi xizanî.

1581

Were rûnî we giranî,  
Aşiq bûme we xizanî,  
Derdê dilan kes nizanî.

1582

Were rûnî, te halî kem, Kulê  
dilê xwe xalî kem, Melle  
nînim te cadû kem.

1583

Were malê me car caran,  
Le te berfe, le me baran, Ar  
wi malê meyakaran.

1584

Were vira, te biwînim,  
Kewnê serê te hilînim,  
Xalê rûyê te biwînim.

288



1585

Were vira, were vira,

Tu pîsûz û ez serçira, Le  
min meke vî cewira.

1586

Werê here ez bifkirim,  
Extelat ke gu dagirim,  
Je vay te xwastiye rindtirim.

1587

Wi rê here, ez bifkirim,  
Extelat ke, gu dagirim,  
Ez îşallan te hilgirim.

1588

Wi rê here ez bifkirim,  
Qedemê te bihêjmirim, .  
Çere bikem, te hilgirim.

1589

Werê here, ez bifkirim,  
Qedemê te bihêjmirim,  
Sa gepkirinê te emirim.

1590

Werê here, te biwînim,  
Qedemkê te bihijmirim,  
Pê delîzim, hilnagirim.

1591

We rê terî we ezîzi) Xwîn  
le rûyê te elîzi, Min qewûl  
ke we kenîzi.

1592

We rê terî we giranî, Işqî  
kirim kes nizani, Derdê  
dilan Xwedê zani.

1593

We rê tere salan-salan) Je  
fekê tê bînê kalan, Kirme  
kevrê binê nalan.

1594

Wi rêxistiyi qeter deve,  
Çavê min û te li heve, Min  
û te va naden heve.

1595

Werin dilê min biwînin,  
Kevran le min mebarînin)  
Hêstirê min kullê xwînin.

1596

Werin dorê lnin bigirin, Her  
yêk aliyêk min bigirin, Ez  
hêsîrim, min bikirrin.

290

1597

Werin dilê min biwînin,  
Kullê zexmin, ser birînin,  
Le redê wê hûn bişînin.

1598

Werin halê min biwînin,  
Kevran le min mebarînin,  
Min le vira meterkînin.

1599

Werin halê min biwînin,  
Kevran le min mebarînin,  
Min mekin êr, meşewtînin.

1600

Werketime ser qiwêx,  
Eşqewat boz eke, Qîrre-  
qîrrê maşînê le nav qom toz  
eke,  
Va xamima lêvtunik le  
kurmênc naz eke.

1601

Werketime Aledaxê,  
Degerime kûçebaxê,  
Yara min çû le suraxê.

1602

Werketime Aledaxê,  
Difkirime kûçe baxê,  
Yarê min tê, terme suraxê.

1603

Werketime çîyay Hesê, Rêyê  
le min bûne sisê, Nizanim  
bixwem ez kî qusê.

1604

Werketime çolê fere,  
Ez şewitîm bûme mere, Ne  
min xêr dî, ne te bere.

1605

Werketime reda yarê,  
Axir jî min nedî carê,  
Ermankêşim sa dîdarê.

1606

Werketime çîyay More,  
Li min barî berfê hûre,  
Wi vî şeva bûme tore.

1607

Wi rê tere murde-murde,  
Dilê min bejna xurde, Bav  
zalime, nakem gurde.

292

1608

Werketime çola Bîrê, Tu  
egerî we pencîrê, Çere  
te ez hanîme gîrê.

1609

Werketime ser hemamê,  
Temaşe kem ez dîtmamê,  
Dîtmam çûyi kela Bamê.

1610

Werketime ser meçîtê,  
Defkirime minê kê tê,  
Yarê minê navqamçî tê.

1611

W erketime merzê malan,  
Ban dikeme wi desmalan,  
Ezê mame ji hevalan.

1612

Werketime serê çîyan, Beref  
dikem gul û gîyan, Ta derdê  
min biwi derman.

1613

W erketime serê çîyan,  
Rûnim le nav gul û gîyan,  
Hatme vira ez jeniyan.

1614

Werketime tepa darê,  
Te ewînim salê carê,  
Ez dewînim je eq balê.

1615

Werketime ser vî merza,  
Melûm dewi Imamreza,  
Nemaza me bûye qeza.

1616

Werketime tepa darê,  
Sêyek dêxim sewa yarê,  
Yar wi roji, sa fitarê.

1617

Werketime vî diyarê,  
Temaş dekim resmê yarê,  
Dilê min bir te maldarê.

1618

Werketime cûtê nalan,  
Keçik terine avê çalan,  
Dilê me çû çi xiyalan.

1619

W erkitine serê çîyan, Sêpî  
danîn dew ikîyan, Ka para  
me meskê mîyan.

294

1620

Werketinî çolê fere,  
Şewitînî bûnî mere, Em  
kirinî der we dere.

1621

Werketiye çîka pêwir,  
Şerqê da ye kela gêwir, Tu  
îmam wi, ez micêwir.

1622

Werketiye qarşiya dêri,  
Ba hi l tîni şala sêri,  
Xêr newînî ji vê mêri.

1623

Werketiye hîva nûzde, Kewnê  
wi ser henîyê bozde, Bira dilê  
min perwaz de.

1624

Werketiye balaxanê,  
Cayîl terin we ermanê,  
Hemta tune le Êranê.

1625

Werkev, henî seyla çîyan,  
Beref kenî gul û gîyan, Em  
bixwenî meskê mîyan.

1626

We ser pîlê rindê bitkir,  
Hezar xiyal, dused fikir, Min  
le dergê Xwedê çi kir.

1627

We ser pîlê xwera bitkir,  
Here, meke xiyal fikir, Min  
li dergê Xwedê çi kir.

1628

Wi ser virda tere ave,  
Dene, dene pûng li nave,  
Kafer dê û sunnî bave.

1629

Wi ser virda tere aye,  
Dene, dene pûng li nave,  
Refşa yarê biri, çave.

1630

Wi miziro, wi miziro,  
Wi nav pîlê xwe bifkiro,  
Qismet biwi, min hilgiro.

1631

We terame, guh dagirî,  
Çima rûniştî defkirî,  
Yarê, meger tu bêdilî.

296



1632

Wexta xelkê gul degirtin,  
Çadir birin dûr vegirtin,  
Şûna me le vira girtin.

1633

Wê xwe daye hembera min, Ar  
kirîye cîgera min,  
Hûş birîye je serê min.

1634

Xwedê baran,dîsa baran,  
Pez û mal yê diravdaran,  
Xem û quse yê bêçaran.

1635

Xwedê baran, Xwedê baran,  
Xwedê daye genimdaran,  
Xwedê neda me bêçaran.

1636

Xelko can, kanê yarê min, Je  
vir bar kir cînarê min Birîye  
sebr û qerarê min.

1637

Xel ko can, le me çi kirin,  
Malê me le gan bar kirin, Je  
welatê xwe dûr kirin.

1638

Xelko werin hûn biwînin,  
Kevran li min mebarînin,  
Min wi zimîn mexapînin.

1639

Xelko, werin hûn biwînin,  
Kevran li min mebarînin,  
Yara min çû, dagerînin.

1640

Xelko, Xwedê, va çi derde,  
Hemdilê min je min ferde,  
Yarê kûtî înce derde.

1641

Xem û qusan xwar canê min,  
Hêstir bûne çay, nanê min,  
Bajgîrane mekanê min.

1642

Xe raw biwi va zemana,  
Hemdilê min bêdil dana,  
Azîz bûye dil we jana.

1643

Xeraw biwi kelê kûtî,  
Gepek biwi, nafilitî,  
Wi xwe rinde, dê, bav kûtî.

298

1644

Xêwe xeraw mekanê min,  
Hêstir bûne av, nanê min,  
Kes nagiri nîşanê min.

1645

Xerîb pirrin, xerîb pirrin, Her  
yêk guliyêk xwe bibirrin, We  
qanat ken, pê bifirrin.

1646

Xermanê me çima ka wû, Ya  
min û te çima ha wû, Dûst û  
duşmen li me şa wû.

1647

Xewa min tê, radekevim,  
Gul tunîne, veba kevim, Ez  
we tenê ranakevim.

1648

Xewa min tê, radikevim, We  
hemêzê yarê kevim, Min  
bikujin, wernakevim.

1649

X wedêxwesta nezer kerde,  
Çe re çê kir sa min derde, Min  
her çî go, gu we ser de.

1650

Xinistanê we kevere,  
Navê apê min Nedire,  
Were henî rîya dûre.

1651

Ya ha kiye, y aha kîye,  
Le ser çiyê qûye-qûye,  
Keçik nini, jinebîye.

1652

Ya ha kwînin, qeter kwînin,  
Siwê ji vî bûkek tînin,  
Dax li dilê me datînin.

1653

Ya ha têye, yara meye, Guşarê  
guçkan nîşanê meye, Fekê xwe  
bigir, resmê meye.

1654

Ya min û te çima ha wû,  
Xerman danî, kulla ka wû,  
Erman wi dilê meda mawû.

1655

Yara min çû ziyaretê,  
Dîdar mayi qiyametê,  
Nikam bidem qerametê.

300

---

---

-----  
-----  
1656

Ya min Ê te haka newû,  
Xerman danî, kuna ka wû,  
Zehmetê me ku li ba wû .  
-----  
-----  
-----

1657

Yar çîkeke le nav êre,  
Ez le jûr ûew li jêre,  
Defikiri xêre, xêre.

1658

Yarê bar kir je yûrdê me,  
Bêxewere je halê me,  
We xwera bir darnedarê me.

1659

Yarê îşev le male,  
Uxetê wê pirr tale,  
Je min kirîye qare.

1660

Yar le bîryê rûniştîyi,  
Xastikaran xwe kuştîyi,  
Bavê kesek nêliştîyi.

1661

Yar ketiye guvendê we tolaqê  
narincî,

Kurkê lingê wê îpeg, layiq le  
solê gurcî,

We q urwane wê dekim sed  
melle, pênce hacî.

1662

Ya ha tere, ya ha kîye,  
Wi şîlvarê kûderîye,  
Nam hûrîye, nam perîye.

1663

Yêkê bêjim le şe'nê te,  
Kes nizane mekanê te,  
Kê bişînim le redê te.

1664

Y êkê tu bêj, dudyan ezo,  
Bişewite Deregezo,  
Deregezo, we reng rezo.

1665

Yêkê tu bê, dudyan ezo,  
Xeraw biwi Deregezo,  
Tirmîn birîyi ga û pezo.

302

1666

Yêkê tu bêj, dudîyan ezo,  
Xeraw bimê Deregezo,  
Malê dunê ga û pezo. 0

1667

Yêkê tu bêj, dudyan ezo,  
Sîng palûz û qûşan ezo,  
Bajo, henî Deregezo.

1668

Yêk we tenê werkev henê,  
Gulbûtêke dîre venê,  
Ez ravîsim xalê çenê.

1669

Zawê avê, zawê avê,  
Berfek barî, daye navê,  
We qurwane navziravê.

1670

Zawê çirîyê, zawê Çirîyê,  
Keceg daye kuncê birîyê,  
Ez qurwane rû we xurîyê

1671

Zawê tenge, zawê tenge,  
Sîyar têye reng we renga,  
Sîyarê pîşîyê çi qeşenge.

1672

Zawê avê, zawê avê,  
Têye dengê navziravê,  
Berfek barî, daye navê.

1673

Zawê Kilîdarê wi gawêda,  
Serdar kuştin wi xewê da,  
Mîna marê wi cewêda.

1674

Zawê tenge, zawê tenge,  
Koçê têne reng wi renga,  
Keçkê Baçyan çi qeşenge.

1675

Zaw û zinar, zaw û zinar,  
Têda çandin quşme çinar,  
Du kefterin, dane kin ar.

1676

Zaw û zinar, zaw û zinar,  
Têda çandin quşme çinar,  
Ez xerîwim, dame kinar.

1677

Zendê nalê zilrevacê,  
We tu terê nakim elacê,  
Bêdil hiştim je zevacê.

304



1678

Zendêne boz hilkirîye,  
Çavêne reş kil kirîye,  
Dilê caylan kul kirîye.

1679

Zendêne wê wi bazine,  
Digeri le ser dilê mine,  
Destê qîza xalê mine.

1680

Zendê te we bilerzîne,  
Caylê xelkê meke dîne,  
Işqê te ez kirme dîne.

1681

Zendê yarê we mûrîne,  
Alem kullê mûşterîne,  
Çav biriji, çi mêr dîne?

1682

Zerî qîza Remezîne,  
Le utaqê şahnişîne, Caylê  
xelkê kirîye dîne.

1683

Zeryê, meterkîn, nexweşim,  
Ez ku we bînê te xweşim,  
Je şansê xwe talereşim.

1684

Zivistan wû, hewê sar kir,  
Pezdarê me ji vir bar kir,  
Xerîwîyê wi me kar kir.

1685

Zivestan wû, hewê sar kir,  
Yarê me jî ji vira bar kir,  
Çere dilê me wan ar kir.

1686

Zîlan sare, wi dûmane,  
Keçik çûne kuvkarkane,  
Çavê me ku wi pê wane.

1687

Zîlan xeraw we kemere,  
Min canê xwe daye sere,  
Je halê min bêxewere.

1688

Le ser kurim, le ser kurim,  
Xiyal, fikrê te ez birim,  
Ez we derdê te emirim.

1689

Te dî bûye karek çere,  
Yarê nadan je vira tere,  
Le wer geryam min got mere.

306

1690

Ezîz bira we rexnê ket,  
Şala piştê we herdê ket,  
Belê birê le xwengê ket.

1691

H uli çavan tijî kil ke,  
Je dê bavan xwe q afil ke,  
Carê pe min derddil ke.

1692

Direng bêwî, min nawîni,  
Li ser xakê gerê rûnî,  
Ellamezarê biwînî.

1693

Sîsebozê ber hildane,  
Serê berê te dirriyane,  
Meger çavê te rijyane.

1694

Te got elif, min got nûne,  
Memê keçkan zerdalû ne,  
N egîştine hîn al û ne.

1695

Derê baxê jêrîn veke,  
Ba zerdalû tê da zer ke, Ez  
dixwînin, tu ezber ke.

1696

Bînan danî qûşe-qûşe,  
Yarê minê gerden şûşe, Je  
min biriye eql û hûşe.

1697

La lawika, bêxeyreta,  
Xelkê kul yan kir daweta,  
Ta kînga bixwenî nanê wemineta.

1698

We çadurê, we çadurê,  
We çadurê bûtegirê, Carê  
we dû xwe bifkirê.

1699

Ez û tu nî, ez û tunî,  
Li newalê berve sînî, Tirman  
kwîr wû, em nedînî.

1700

Balaxane ûne-ûne,  
N avê yarê min Sekîne,  
Sekiniye dest we sîne.

1701

Ela gula, gul men şûrî, N  
ata turîyê serzengûrî,  
Bira xweşî, ji me dûrî.

308

## Ferheng

alek alîk, layek, rexe  
amixte li kesek yan tişteke adet kirin  
anix navê gîhaye li çiyayê şîr dibe, bîneke xwe ya pîr xweş heye,  
dikine nav çayê  
ar navber, orte, neqeb, mabeyn  
aralix navber, orte  
arman armanc, xem, xîyal, hîvya bê guman, hesret aşnebûn  
razîbûn, dost û yar bûn, heval bûn  
avê meye nobeta avgirtinê  
avîkar kesê ku zemînên xwe pê avê diçîne  
avrewan ava rewane, ava ku diherike  
awî şîr  
ba bira, bila  
bacî xuşk bak  
tirs  
balaxane qata dudyan, qata jor balder  
tamareke li ser dest û paş hêt  
baldirçaxJbaldirçaq kesê ku tamarên ser dest û paş hêtê wî/wê gire baman  
ser xanî, ban  
bar îllaha ey Xwedêyo  
barijîn girîn, barre-barra pêz  
bariş baran  
bas bask  
bêbak bêtirs  
bedir hîva çardeşevî  
bednam bednav, kesê ku xelk jê baş gep nake  
befa/wefa li ser soza xwe man, farsî dibêjin vefa  
befakirin li ser soza xwe sekinîn

bêgane xerîb  
bêl gel  
bena danîn soz danîn  
berankîvî beranê kûvî  
berfendîl berfa ku li derekê berev dibe û dibe girek, tepeyek berk  
bilind û saf  
bexel berx  
bexşî dengbêjê ku hêz û şureta sêwrdarya strana pêra heye.

    Berê digotin ku nezerkerdeyê Xwedê bexşîra heye, dikarin  
    stranan çêkin û baş bistirên, kiryameta Xwedê ji wanara heye.  
    Pirranîya bexşîya karin dutarê lêxin.

beydax ala  
bi dorê te taw dixweme te diparêzim  
bifikirîm binhêrîm, seyr kim, temaşe kim  
bîl tişteke hesnê û deste dirêj, ku pê erdê dikolin  
bîne zome, obe. Li zozanan warên, ku çend kon li rex hev vedigirin  
bîne-bîne deste-deste, zome-zome  
bîrî çî bîneçî, koçer  
bîvilberan pozberan  
bizdyan tirsyan, cudabûn  
bûte kol, kola gul  
buxend çarşev ku nivîn têda dipêçin  
cadûkirîn sêr kirin, benik û nivîştên zirardayîne dinivîsîn. Mînak:  
    Dame mellan cadû kirim.

caq xurt, jêhatî  
caylan (pZ.) cahil an  
celaw hefsarê hespê, celab  
cemandar / kemandar serokê serbazan  
cengel mêşe, daristan

eênl ee ñl  
eêran kûvî  
cewr zulm, zorî, zixtî, zalimî

cewrkirin zulmkirin, zulmkarî  
 cezîr çol  
 cilisqe kincek bêhûçike, ku ji ser kiras li xwe dikin  
 coher cewher  
 colan xwe nîşan dan  
 cuft cot  
 cûlge zemînê awat û şên, hem germe û hem pirr ave cûy  
 girfan, cêb, berîk  
 çadur çadra, dezmalê gir û dirêj, ku jinên îslamî davêjin ser serê xwe.  
 çadura erebî dezmaleke reş û dirêje  
 çêlax zawek bi nav çiya  
 çeqer reneke li navbera zer û sor, narincîye  
 çerr/çerra/çerre çawa  
 çetir dezmalê serî poşînê  
 çîg/ çîk stêrk  
 çîka pêvir heft stêrk ku li asmîn bi hevranê. Bi farsî pervîn çîm  
 çîm û çayîr, zemînê pirav. Bi farisî çemenzar  
 çîman çîma  
 çîng serê çîyan  
 çîraqane vexistina çîrayên pirr ji bo ronahîyê li şahî û dawetan da  
 çîraxtûrî çîrayek ku ji yê din ronahîyê.  
 çîze barana hûr, ku hêdî dibare  
 çûne suraxê kesekê çûne cem yan reda wê/wî dax  
 xem  
 deleme penîrê nû girtî, spî û nazîke  
 dem dev  
 demax şanebûn, ji demaxê ketin  
 dêmekar kesê ku zemînên xwe pê ava baranê diçîne den  
 deng  
 dene-dene yek-yek, liv-liv  
 denenar deneyên hinaran, dendikên hinaran  
 denerîz dendikhûr, denebiçûk



dêrçe/ derçe pencere; li nav cumle dibe dêrçe  
 de şe kesê nikare dest ji wê/wî bikşîne, jê dûrkeve  
 destpaçe bi lez  
 devedar kesê ku devan xwey dike  
 dewa kirin derman kirin  
 dewdewî navê gîhakî çolêye, pez dixwe  
 deweme didime  
 dêxan gundî, kesekê ku li ser zemînên xelkê kar dike  
 deyqêk deqîqeyek  
 dêzê cuyan kêleka cewa  
 dîtman dotman  
 dîx nexweşîyeke ku ji xeman çê dibe  
 dîx kirin ji xem û quse mirin  
 dolan (hewa dolan) ewr  
 doran dûran, erdekî rast û fire  
 du kefter danê kinar du kefter cuda kirin  
 dukme polik  
 duqistan navê darekêye  
 durne quling  
 dutar saz, amûreke mûzîkayê, navdare nava kurmancên Xorasanê  
 dutarvan kesê ku dizane dutarê lêxe  
 ecar zemînek ku genim û ceyê wî diçinin û seva çêran dinê didine  
     pezdaran û diravek jî distînin.  
 ellame zar hengek pirr navdar û xemgîn  
 engeraw deste genim  
 engulûsk gustîlk, gustîlk  
 enguşter gustîlk  
 enguşter tilî, pêçî  
 ereqî ereqçîn, kum  
 etir ava bîn xweş  
 extelat henek, mesxere, axaftin, gepkirina xweş fek  
 dêm, rû, rûçik, dev

fekkirin beşerxweşkirin, devkhenîn, devkhen  
 fetîr cûrekî nane  
 firêwan pîrr  
 gar guhar  
 geda kesê ku ji xelqê dirav dixweze û bi xwe tişteki wî tune  
 geman kirin bawer kirin  
 gêncî hirîyê li hev pêçayî  
 gênim têda tekya daye genimê wî pîrr û bilinde  
 gep dev, peyv, şor, gotin, wuşe  
 gepkirin xeberdan, axaftin, şorkirin, peyvîn  
 gerd tozek kêr û nerm  
 gerê divê, gere  
 germesîl derê ku germe  
 gînî gîhayeke  
 gînî navê gîhayeke çolêye, guleke xweye bedew heye,  
 gîr ji peyva girêdan, girtin. Binhêre: hanîn gîrê girtin, bend kirin  
 giriftar girtî, hîs îr, bendî  
 goce alû, hulî  
 gula zirê navê gîhayeke çolêye  
 gulbûte dareke biçûke, kol  
 gulçeçer navê guleke çolîye, rengê wê narincîye. Binhêre: dezmala  
 gulçexer  
 gulgerdîn naveke  
 gulmazî navê gulekêye  
 gulor gilover  
 gulqede bejna yarê himerî gulê dike  
 gulqentûz guleke, jê rengê rêş çê dikin  
 gulxelem navê gulekêye  
 gurde şicaet, netirsî  
 gurde nekirin eulet nekirn, tirsîn  
 gûsar guşare, guhar  
 halî nabe fam nake

halîbûn bihîstin, famkirin  
 hêkelmend balabilind, berz, gir  
 helik hal  
 hemîşe timê, hergav  
 hemta mîna, weke. Binhêre: Hemta tune le Êranê.- Mîna (wê kes)  
 tune li Îranê  
 heng aheng  
 hengulîsk gustîlk  
 henî biçin, herin  
 henî e'nî  
 hêrî pêşa çîyê, demana çîyê  
 heşterk cûrekî dezmalêye  
 hêstir hêsir, rondik  
 hewa eba. Binhêre: Hewê te hewê mîle. Bi watê: Tu li fikra mal û pere  
 yî hewalekirin dan jor, birine jor  
 hewe hîv, mang . Binhêre: hewê rwîn da, hîw ronayî da  
 hewlî olî, banê xênî dorê dîfale, dîwareke nimze, bi farsî dibêjin heyat.  
 hîlî neynik, awêne  
 hîverwîn hîveron, farisî mehtab  
 hiykirin bi peyva hey deva dajon  
 hoza avê gola avê  
 hulê rabe, hilê  
 hulistin rabûn  
 hûş hiş  
 îl êl  
 îşqî eşqî, evîndar, bengî  
 junyan jandin, lêdana sîmê sazê  
 k'ab çok  
 kaçî navê xwarineke  
 kardî pezê nêr ku bona serjêkirinê xwey dîkin  
 karî sext, ciddî  
 keceg/keçek porê ser enîyê jinan yan keçikan

kele gund; ji gotina kela tê. Kurdên ji Kurdistanê berbi Xorasanê ko  
çberkirî, bona ku sînore Îranê ji hêrîşên turk-selcuqa biparêzin,  
dewsâ gunda bingehên jîyana xwe asê, wek kela ava kirine, ji  
wêderê kela bûye sînonîma gotina gund.

Kelîmê çîyan va sêxiştîya Kelîmulla Teveudî gotiye û navê xwe  
têda îşaret kirye

kelle bejna bilind û gir

kem keman,kevan

kema navê gihayeke çolêye, wek derman kar tînin

kemer berpala çîyê; zinar

kemerref texte kevrê pîrr gir li çîyan ku bin wi tale

kenîz j ina ku li mala kesek din kar dike

kêş gore

keş/keşka xwezî

ketime kûkan ketime nava xeta, belan; seva min problim çê bûne

kewek marî kewa mê ku bi refş û euwanî rê diçe

kewîr zemînek, ya erdeke hişk, bê av û gîya, çol

kewn dezmalâ serya, kewnika serê jinan

kexude/kedxude serokê gund

khal kundur

khulla/khullî hêmû, gişk, serenser

khutî khotî, nebaş

khwîn kirin 1. Qulkirin; 2. Kon kirin. Şalê serê te bi kwîn kim. Ye'nî

aşîq dixwaze şalê serê yarê mîna konek bi ser xweva ke.

kî hîvîya dîtina yarê

kiras avî kiras şîn

kirr bizinê kurr

kiştê (dara kiştê) dara zerd elî

konemeşk meşkê kevn

kotel hevraz, rîya ku berbijor diçe

kû û fikir fikir û hîvya dîtina yekîda mayîn

kuç kune, goşe

kûçebax rîya li nav du baxan  
 kulle kurtik  
 kulleçît/kulle kincek ku jin li ser kirasê xwe li xwe dikin  
 kullemorî kesê ku li ser kincê xwe morik dirûne  
 kulut tepên xakî, cîyên biçûk, ku ji xwelîyê çêbûye kumpaçî/kumpaçîn  
 kesê ku kumek paçînî daye serê xwe kumpelewî kumê pelewî, kumên  
 ku mêran li dora pehlewî didane  
     serê xwe  
 kurik gore  
 kurik kirin hûndin, hûnandin  
 kurim bişkûlê hişk ku bi xwelîyêva tevlihev bûye  
 kuvkarik karî  
 kuwat şemaleke germ, ku ji çolê berbi çîyê diçe  
 kwengewr şalê serê jinan î reng gewr, spî  
 kwî/kiwiy/kûy hîvîya dîtina kesek ya tişteke. Mînak: Kwîyê ya re da  
     serê min. Binhere: kî  
 kwîn kon, reşmal  
 lalezar navê jinane  
 lay alî, kêlek, rex, şil  
 lencebûn li ser karek yan tişteke sekinîn  
 letkari kirin sewa kesekê astengî çêkirin û nehîştin ku karê xwe bike  
 lexe xwînê ku girêdidin  
 lîwan tişteke ji hesine, ku gava hespan zîn dikin, davêjin devê wana lor  
 lilanek ku dayîk li ser nûza dixwîne  
 lûk lok, deveyê nêr, ku bar dikşîne  
 malîn maliştin, miştin, gêzîkirin  
 malmest dewlemend, zengîn  
 mang meh, heyv, hîv  
 mange gayê mê  
 mayn mehîn  
 medgîr nêr; desgeheke, ku berê pê stuyê ga girêdidan û çandinya xwe  
     dikirin.

mejme sinîyek gir Û pan  
mele rengê zer  
melê dîkan berbanga zû, dema sibê zû dîk dixwîne  
mem memik, bistan, çiçik, gihan  
merar pezkûvî  
mere gîyayên ku li ber tavê û bê hişk dibin  
mereke derê ku xelk dora hev berev dibin  
mergan nêçîrvan  
merr/merrî rengineke li navbera sor û reş. Binhêr: pezê merrî merz  
erdekî saf û henîwar li bilindcî  
meşam farsî ye: poz, organa bînkisandinê  
meske rûnê meşkê, rûnê nivîşkî  
mewsede/mefsede mirovê nebaş  
mexmel mexmer, barxat. Parçeke nerm û bi porz, jinên kurmanc  
ji wê kinc didrûn  
mey mî, pez  
meya deva mê  
meya gewre wi bin bêrda yenî bar bi ser meya spi danîne  
meya kokan yenî bar bi ser meya spi danîne  
meyl meya, deva mê  
meym dara tirî  
mez/meze tahm  
mida hîvî, arizû  
midar bûn ret bûn, westa minê  
belkî, divek, te hew dît mirûr  
hêdî-hêdî  
mişîn pirr, zor, gelek, zef; peza mê  
miştin berhevkirina zibil pê hejelekê; talandin; gêzîkirin; malîn;  
maliştin  
mitir motosîklêt mîya  
qaş mîya spî mîzan  
beraber, balans



mîzan mêzîn  
 moqe gav. Binhêre moqê dîkan  
 mûfirfirî porê helqe-helqe, kurîşkî  
 musima çîya xefin yenî li vê gavê li çîyê kes tune  
 mûsman/mûsim gav  
 nadan nezan  
 nal newal, erdek ku ji erdên din jêrtire  
 nala mîna, weku  
 nam nizanim  
 nar hinar  
 naşî nebeled, nezan  
 natê/nata/nala mîna, mînanî, nolanî, weke  
 nef/naf sûd, behr, par  
 nêrçe devê nêrî biçûk  
 nevçîk dehl, kol, darê pirr biçûk  
 newûnî nebûne  
 nex rîs  
 nezerga şûna temaşê, sêyr kirinê  
 nigar nîgar, wêne rism, şikil, yar, dîlber  
 nikûlîbûn pêknehatin  
 nîmçe nîvçe  
 nînik neynik, neynikê pêçîya  
 nispe nîvê her tiştî. Binhêr: Ez qir kirim ji nispêda.  
 nuwe nobet, nobe, dor  
 nuxil xwarineke şîrîn, spîye, ku bi şekir, gulavê û hêl çê dikin  
 nuy nobe  
 olad ewled  
 olaw ewled, kes û kar, zaro, malbat  
 palûz/pêlûz zemîn eke, ku têda kundiran diçînin  
 pay fermanê ber fermanê  
 payeqol cûrekî tivingêye  
 peg stêreka sibê, ku berî rojê derdikeve



penavat navlêkirina dirave, pereye, panot. Ji peyva Roavayî banknot-  
tê pencek kinceke ku mêr bi ser kirasê xwe li xwe dikin

peşim hirî

pest ketin jêr ketin

pîl mil

pirinc birinc pirzilîn

permûç bûn

pîş î nîvro. Binhêre: Ter ro le me kirye pîşîn.

pûf/pûlat pola

qaçî tişteke mîna enbûrê, ku pê kaxaz û parçe dibirrin

qaçîkirin birrîn pê qaçîyê

qafil bêxeber

qariş himber, rûbirû

qecerî porê ser guhan

qefs navê steyrkekêye, qews; payîz

qefsîng texteyê sîng

qelender kesek mîna dewrêşan, ku li gundan û bajaran digere

qelind qelen. Perê, ku mala bavê zava dide bavê bûkê

qelûş cûrek sole ku bere jinan pê dikirin. Binhêre kaloş bi rûsî

qemçegul destegul

qenîmet baş

qêr tişteki cuda, tişteki dine, xêyn, g'eyr, g'êynî

qeran perê îranî ji zîv

qêre xên ji, xeynî

qêrê te xên ji te

qeregûn xem, nerehetî, renc, dijwarî

qeremîx mêweyeke biçûk, sor û tirş, farsî dibêjin zirişk, li çîyan

hêşîn dibe qereqaş

bi watê çevreş qereqûş

navê teyrekekêye qêrez

xênji

qerpûz zeveş, kundor



qerqir biryar, qerar, soz  
 qesas heyf, tole; qisasa xwe jê hilgirtin - heyfa xwe jê hildan  
 qewr mezar  
 qiçik biçûk  
 qir kirin tiştekan li ser erdêda herikandin qirim  
 kurmeke ku dikeve nava bedena pêz  
 qirqî teyrek reşe, ji gevût girtire û teyrên din nêçîr dike qol  
 soz  
 qom du malbat ku zarên wan bi hevra dizevicin  
 qunçe gulê ku nû bişxivîye, hên venebûye  
 qurrî çaydang  
 qûrrîyê çînî çaydanga çayê ji ferfûrê çêkirî. Qûrya cinsê çînî ji ber spî û  
 safbûna wê, timê himberî rindya rû, dem û çavên keçan kirine  
 qurûrrê çûna bi naz û nazenî  
 qûş (tirkî) du tiştê mîna hev, li cem hev  
 qûşaçîkan du stêrê mîna hev, ku li cem hevîn  
 quşegaran cote guhar, ku jinên kurmanç li du alîyê kumê xweva  
 didrûn  
 qûşe-qûşe deste-deste  
 qûşkirin cotbûn, gava du kes li kêleka hev rê herin, divên qûş kirin.  
 quşme du tiştên mîna hev  
 qûye-qûy kirin bi dengê bilind ban kirin  
 ramîstan ramûsan  
 raz surr, veşartî, nihênî  
 red rû  
 refter rêçûn, meş  
 rejî her çi pirr dişewite û reş dibe  
 renc xem, sextî. Rencê dilê kesek birin/çûn - tiştekan pirr jê hez kirin ret  
 kirin derbas kirin  
 rexne rîya navbera du zinaran li bilindciya, rîg  
 kevirek pirr biçûk

riştûn/hatin riştê hêşin bûn rux  
 pezê reng sor  
 rwîn ronak. ronkayî. Binhêre: Hulê rawi, siwê rwîn da  
 sa sava, bona  
 sal sel, kevirek gir, pan û saf  
 salar serok, rêber; avdêr  
 salgerdîş xilasbûna salê  
 sat sehet, katjimêr  
 sayîl/seyîl gerr, seyran. Binhêre: seyr - gerr  
 sayîl/ seyîl kirin gerîn, seyran kirin sayîlbayîr  
 virda, wêda  
 sefa şûn, av û hewa xweş  
 sela baş. Erebî selah  
 sendelî kursî  
 senem jina pîrr bedew  
 serek reza, dudu zore yanê dil dixwaze, lê pîrranî nerazîne û lê  
 zor dikin  
 seresabûn çavê yekê li kesekê yan tiştêkê bûn  
 sergizdan sergerdan, perîşan  
 serkerde serok  
 sewab karek, gava meriv bona Xwedê dike  
 sewlet selewat, selamek ku musulman didine hezretê Muhemmed  
 û malbata wî  
 sewr sebir sewrkin  
 sebirkin sexil berx  
 sext hişk, dijwar  
 sifariş xeber, gepek, ku kesekêra dişînin  
 sifidar sip in dar  
 simar çem  
 sin/ sine sîng  
 sîne alîyê çiyê ku tav lê dikeve, berroj

sîne çak aşiq, şiyda, canfeda  
 sîr swîr, sor  
 sirar sor  
 sire ava tirî ku ji pey kelandinê pîrr şîrîn dibe  
 sÎsebozê kesê ku rûyê wê pîrr spî û bedewe siwe  
 halim sibe rabim  
 siya spî  
 surx sor  
 surxî derman eke sore, ku jin bi rûyê xwe didin  
 şalçequer ji peyvên şal û çequer pêkhatye, yanî şalê reng zer şalê  
 zaxî dezmalaya reş  
 şatût navê darekêye, ku mêweyê wêra dibêjin şatût, ku ji tût girtire û  
 sore şemalga derê ku şemal têda pîrre  
 şêw şêwe, rû le jêr, zemînê rû li jêr  
 şewnem xûsî, xunav, ava ku li şevê ji hewayê li ser pelên gul û  
     gîhan, daran rûdine  
 şîlvar damenê kurmancî  
 şivîşk navê gîyaye li çolê, berê jê reng çê dikirin  
 şiyda aşiq  
 tavidan gerîn, li hev xistin  
 tay ta, heta  
 tayn tayne, hetta  
 teberzîn tişteke ku dewrîş bi keşkûlva hiltînin  
 têcan meşkek biçûke seva dagirtina av û dew  
 tekya dan pal dan  
 tele zêr. Binhêre: zend teleyî, yanê bazinê zêr kiriye destê xwe û ji ber  
     ku pîrrin, zend zêrîne  
 ternaw rêyek li nav kevrên çiyar, ku av jê dirije, şûnek ku li ser  
     xaniyan çêdikin ku ava baranê birije jêr  
 tey kirin veşartin, parastin; li ser hev danîn tezegî  
 nûva, hêja  
 tezetiran teze gihîştî

therre diçe

tîk şîlan. Binhêre: Urxan le ser min bû tîkan. Yanî orxan li ser min  
bû strîyên darşîlanê.

til gir

tîp tayfe, eşîr

tiriqîn nexweşîyeke ku pez digire û dimire

tirman turkman

tirmanxane derê ku tirkman têda pîrrin

tirmîn eslê peyvê tirkmane, ku li nav cûmlê dibe tirmîn tixt

erdek saf û heniwar

toq zemînek ku ji dû guhertina rêya çemê dimîne tor

terz, rê û rewş

tûl dirîjayî

tunik tenik, zirav

tûr gerok, kesê ku li derekê nasekine û pîrr digere. Binhêre: Şevê  
aram, royê tûrî.

turiyê serzengûr tirîyê pîrr baş

tûtiya tiştê ku kêr peyda dibe, tiştê pîrr buha. Binhêre: kaxazê tûtiya

uleng zemînek bi av û tije gul û gîya

urînce yonce, gîhayek ku diçînin bona xwarina pez û ga

ust/hust jor

uwe obe

uxet hal

veha ketin li halê kesekê pîrsîn, parastin

vedelim dihelim, av bûn, helîn

velîn av bûn, heliyan

verxistin derxistin, derkirin, herîdan

virnî berxên ku li biharê bûne

we çadurê hûtegirê bi çadir, çarşevê ku daye serê xwe, neqşa ser  
destegulên gire

welezkirin mecbûrkirin, ku karekê zû bike

were henî were hernê

werketin derketin, derbas bûn  
werkev derkev, were der weroj  
rojî  
wi bi  
wûm bûm  
xa xûşk, xwa, xwah, xîşk, xang  
xabiratî rabiteya nav xuşk û bira  
xall zemîn eke biçûk  
xamtema timah  
xang/xeng xûşk, xwah  
xeleme navê guleke çolêye  
xemze naz  
xerîw xerîb  
xerrît erdek ku çend sale tişt têda neçandine  
xeva nebû vênësya, hêsa nebû, bêdeng nebû, xamûş nebû xevabûn  
vêsandin, daxistin, hêsabûn, bêdengbûn, xamûşbûn xewer xeber  
xicaw deng  
xilf navê gulekêye  
xîyarkirin xiyar çandin  
xordan xwarin xudahafiz de  
ma xatirê te xuse xem û  
xîyal  
xuşê tirî gûş îyê tirî  
xwe qafil kirin xwe dizîn, xwe veşartin  
yadigarî bîranîn  
yaqî soreşger  
yawaş hêdî  
yawaş hilî engerawê hêdî hilîn desta geniman  
yurd yûrt, cî, yêr, erd, welat, zemîn  
zawê zinar zaw û zinar  
zax teyreke reşe, mîna qijikêye

zelîl gîhayeke bi rengê zere  
zerat (ziriet) tiştên ji malbata genimî, bi lib, ku li erdê tê çandin  
zevar hecî, kesên diçin ziyareta mezara Îmam Reza, yan îmamên  
    din, dibêjin mezar kirin  
zêwçe zawê biçûk  
zimang dibûrî, alîyek ji çîyayî, ku pişt li taye  
zindegî zêndî, bi jîyan



Navrêzka nava, gêograîtk û êtnoo

Aledax navê çiyaye li Xorasana Bakur  
Babilind navê çiyaye li nêzîkê Bucnûrtê  
Bavê navê gunde. Kanîya Bawê - kanîyeke li gundê Bawê  
Bejgîran navê bajare li Xorasana Navîn  
Berwar navê gunde  
Bêwar navê gunde  
Bîjen şahzadêkî Îranî li Şah-nama Fîrdûsî, evîndarê Menîjê bû Bîrcend  
navê bajare li Xorasana Navîn, ku xelkê wî farsin  
Bocnûfd/Bijnort/Bucnûrt yek ji mezintirîn bajarên kurdên Xorasanê  
Bozdaiyê navê çiyaye li Xorasana Bakûr  
Cacerm navê bajêre li Xorasana Bakûr  
Cergelan navê bajarekî biçûke li Xorasana Bakûr, têda kurmanc  
û turkmen dijîn  
Cirîstan navê erdeke li Xorasana Bakur, têda 15 gund hene Cûlga  
Manê erdek awat û mezin li Xorasana Bakur Çinaran navê  
bajarekî kurdane, 70 km dûrî Meşhedê  
Çola Bîrê navê gunde li Xorasana Bakur  
Dehen/Dehene navê zaweye li Sferayînê (Xorasan)  
Delûç çiyayeke  
Deregez navê bajare li Xorasana Navîn, xelkê wî kunnanc û turkmenin  
Dêrwend navê gunde li Xorasana Bakur  
Dol navê gunde  
Elîbilax navê ziyaretgahe li Xorasana Navîn, bona kurmancan pirr bi  
nirxe. Dibêjin, hezretê Elî hatiye vî gundî û ji şûna lingê hespê wî  
kanîk derketye.  
Ellawat navê gunde  
Erdûx navê gunde li Şîrvanê  
Eşqewat nave paytexta komara Turkmenistanêye

Fîrûze navê bajarê kurdane li Serhedê, ku urisan ji Îranê standine.  
 Serdarê mezin û şêrdilê kurmancan ser dagirtina Fîrûze  
 urisanra şer kirye û hatye kuştin.

Gencelaq navê çiyaye  
 Gil navê şûneke  
 Gulîl navê çiyake bilind û hêşine, cîyê zozanên koçerane  
 îlaq zozan eke kurmancane

Îmam Lenger navê mezareke, ku bona kurmancên Xorasanê pîrozê  
 Îmam-Qulî navê gunde li Xorasana Navîn  
 Îmam-Reza Îmamê heyştanê musulmanên şî'eye. Mezara wî li  
 Meşhedêye.

Kalîman/Kalîmanî erdeke li jora Xorasana Bakur, zivistanacîyê  
 hêwra koçerane

Kelat bajareke li Xorasana Navîn  
 Kela Hîcî navê gunde Kerkezaw  
 navê çiyaye

Kêşanek navê gunde nêzîkî bajarê Aşxanê li Xorasana Bakûr Kilîder  
 navê çiya u erdeke li Nişawirê, ku cîyê zozanên koçerane Khunê  
 Bîyê zaweke li Xorasana Bakur

Layîn navê gundekî mezine li Xorasana Navin  
 Mane navê erde li Xorasana Bakûr

Marawe navê erdekî hêşine li Bakûrê Îranê, zivistanê cîyê  
 zozanên kurmancane

Meşet/Meşhed bajarekî mezin û pîrr girînge li Rohilata Îranê  
 Merkeza Xorasana Navîne, Mezarê Îmam-Reza li wêye

Mîyandeşt çoleke li navbera bajarên Siferayînê û Cuvîynê  
 Necefawat navê gunde nêzîkî Şîrvanê

Nîşewir/Niyşabûr bajare li nêzîkî Meşedê. Bajarekî glîngî ferhengî  
 bûye. Helbestvanên mezin Omar Xeyyam û Ettar Jî vInn.

Pertan navê gunde nêzîkî bajarê Siferayînê li Xorasana Bakûr  
 Qacar navê silsileya padişahên Îranê li 200 sala pêş

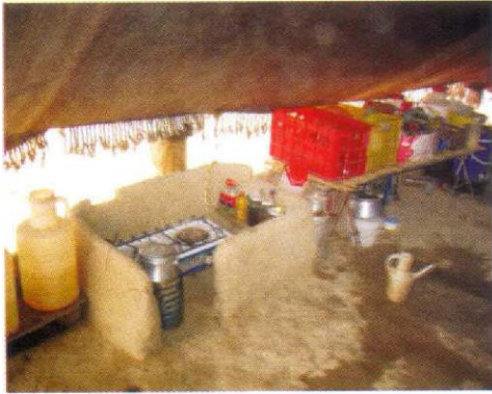
Qeranî/Qerenî navê zawekîye li nêzîkî Şîrvanê. Binhêre: zawê Qerenî  
 Qereman eşîreke kurmançayî mezine li Xorasanê  
 Qizilqan gundeke kurmançane li navbera Bûcnûrtê û Şîrvanê  
 Qizilqûm navê gunde  
 Qûçan navê bajarekî navdare li Xorasanê Bakûr, xelkên wî kurd,  
     turkmen û farisin  
 Rûyîn navê gunde nêzîkî bajarê Siferayînê li Xorasanê Bakûr  
 Şahcihan navê çiyayê bilind û hêşine, cîyê zozanên kurmançane  
 Şahîcan navê çiyayek bilind û hêşine, ku zozana koçerane Sapûran  
 navê çiyayê  
 Şarût/Şahrûd bajareke li navbera Têhranê û Meşedê, 400 km ji  
     Têhranê dûr  
     Sebzivar/Sewzîwar/Sevzîvar bajarekî mezin û girînge li Xorasanê  
     Başûr, çend eşîrên kurmançan, mîna Tûpan û Kelmîşî li wêne Şîrvan  
         navê bajarekî navdare li Xorasanê Bakûr, xelkên wî kurd  
         û turkmen in  
 Şîydan navê çiyayê  
 Tekmeran navê çol eke mezine nêzîkî Şîrvanê  
 Tengal navê gunde  
 Têran paytexta Îranê  
 Tirmîn turkmen  
 Tupan!fûp ITûpkanlû eşîreke kurmançên Xorasanêye Xanler/Xanler  
 Xan navê xanekî kurmançayî navdare, serokê eşîra  
     Qereçurlûye li Bûcnûrtê berî 50 salan, jêra digotin Xanler  
     Xan, yanî xanê xanan  
 Xêv/Xîwa navê bajarekî komara Turkmenistanêye  
 Zekerya navê îmamzadeke li Xorasanê Bakur, li çiyayê Gulîlê  
 Zîlan navê çiyayê li Xorasanê Bakûr  
 Zîlantîz navê çiyayê li Xorasanê Bakûr  
 Zîrekuh navê çiyayê li Deregezê



Bona xatirê mêvana navkon  
dixemlîne



Hêwra zivistasnê



Navkon



Navkon



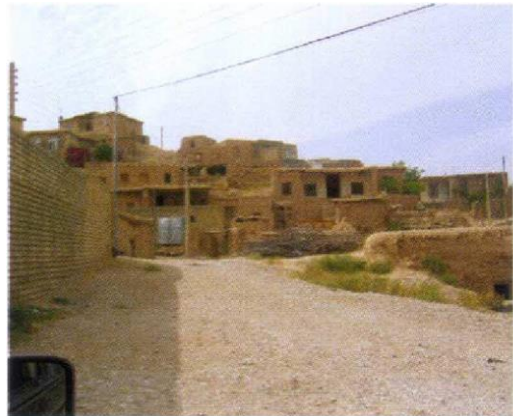
Nîgar bona bîranînê



Êvarîya çand û hunerê



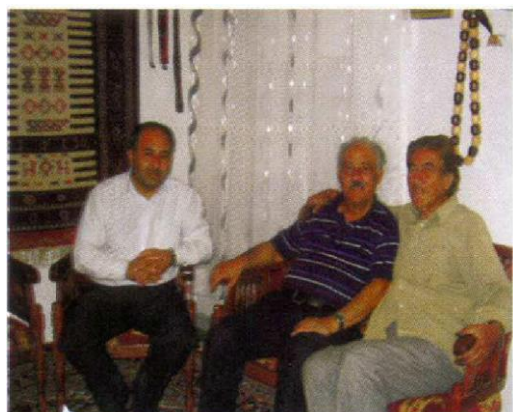
Di refa bexşîyanda



Gûnd - kela kurmancî



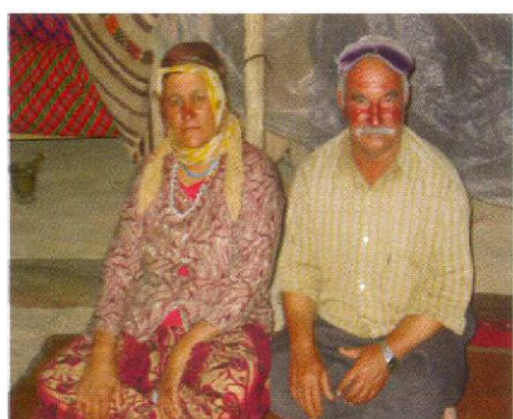
Tevî rewşenbîran



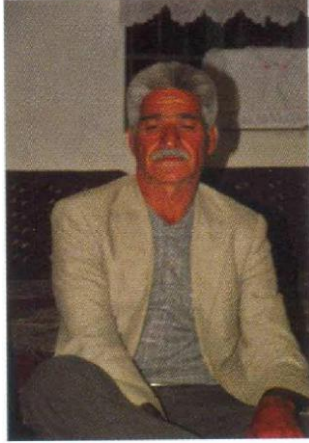
Li mala Tewehûdî



Lî mûzêya Tewehûdî



Xweyê konê mêwandar



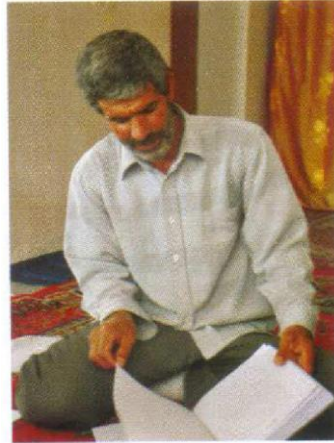
Alî Rehîmî



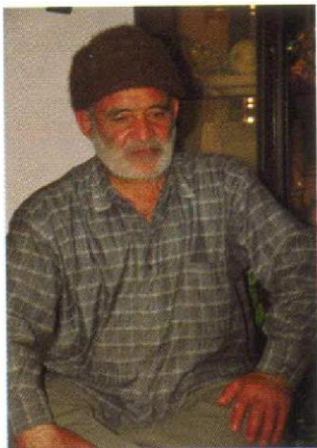
Hamidê Doletxah



Mahgulê Qasimî



Muhemed Alî Mucered



Seadet Qulî Roşan



Sidîqe Ekberzade



Şah Muhemed Mişkîni



Êranê Cehandost



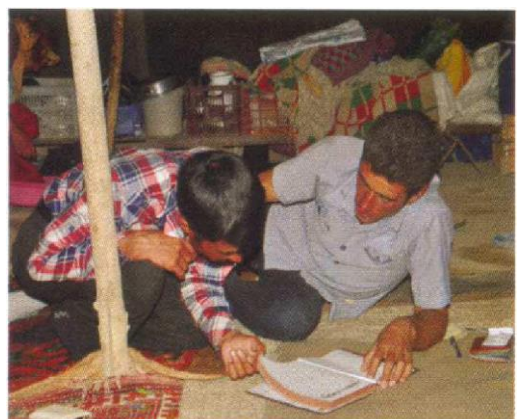
Li gundê Necefawatê



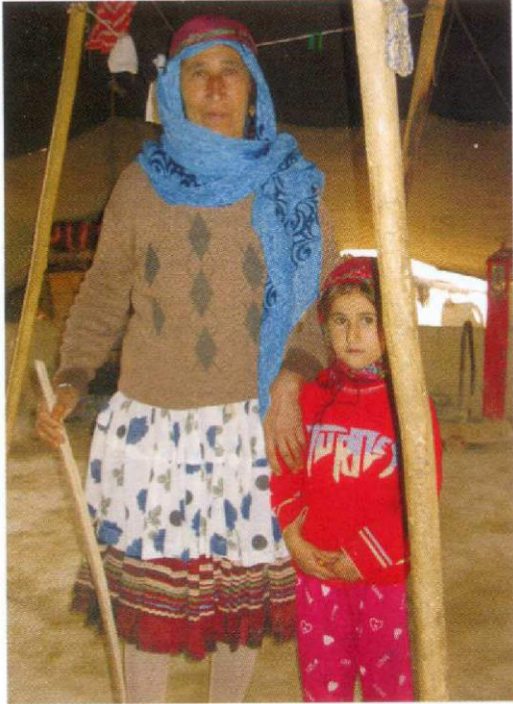
Erdîşîrê Suhrabî



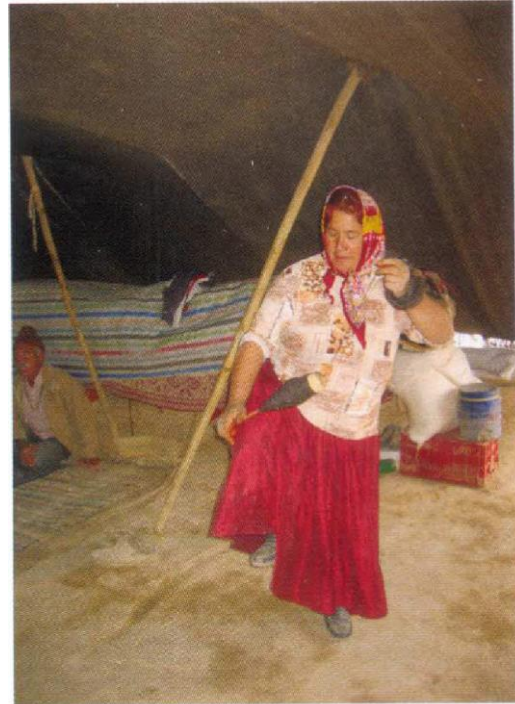
Xanimeke kurmancî



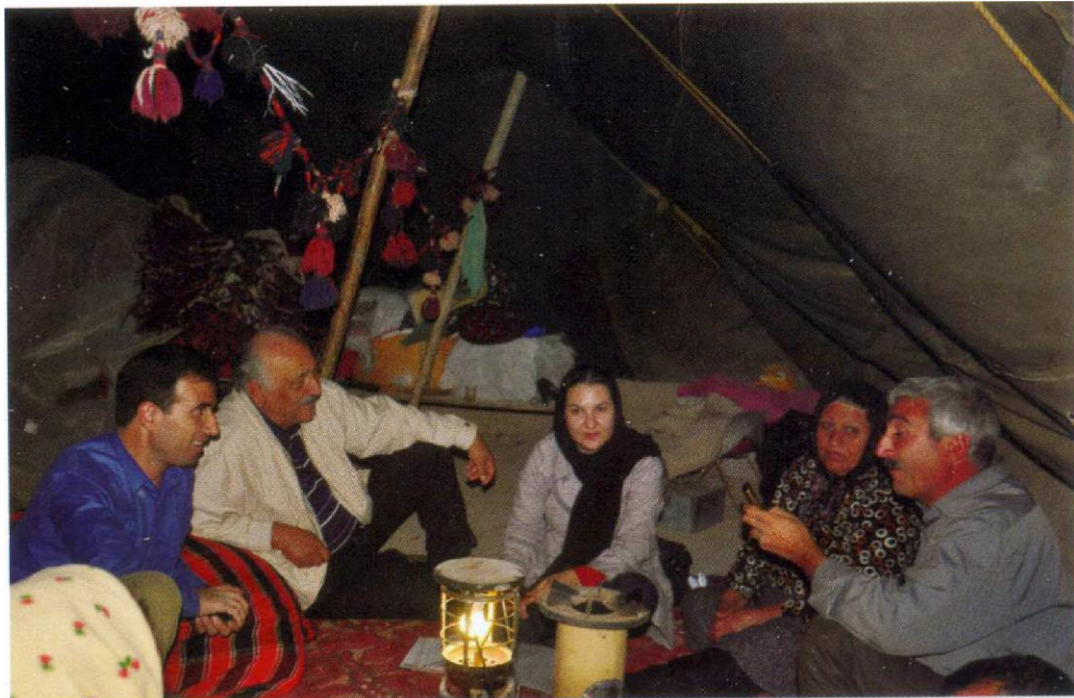
Xortên alîkar



Berlikozêne, derna  
sêxîştyane



Teşîrêse

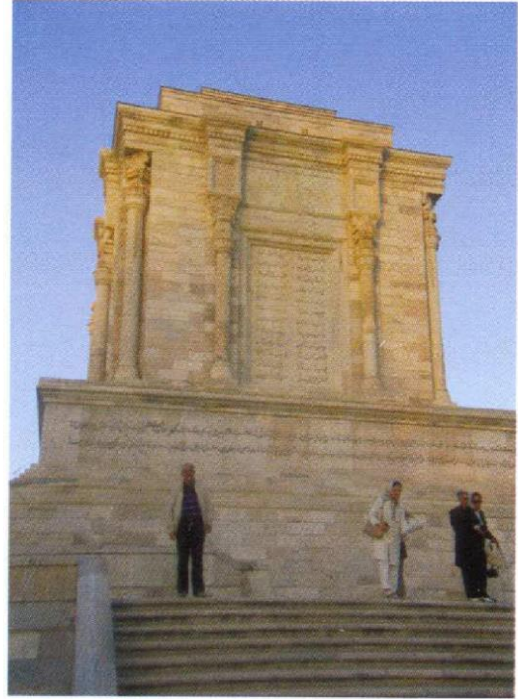


Şevêk li bin konê Qerernanya





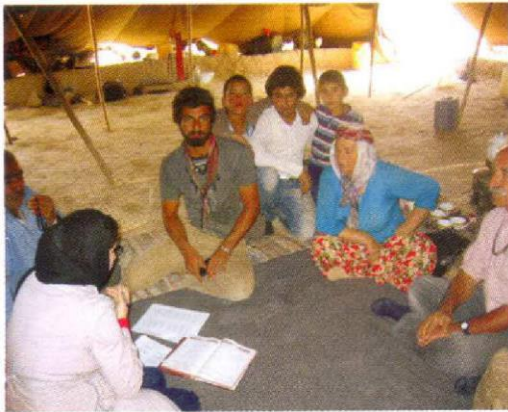
Li ber tirba Fîrdûsî



Mawzalêya Fîrdûsî



Jinên qeremanya mêvanên şayêne



Herkes sêxiştya zane



Êvarya stranbêja



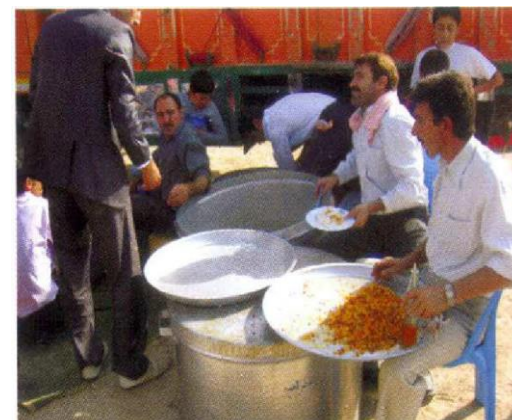
Dibistana gund



Şaneşîna xana dana



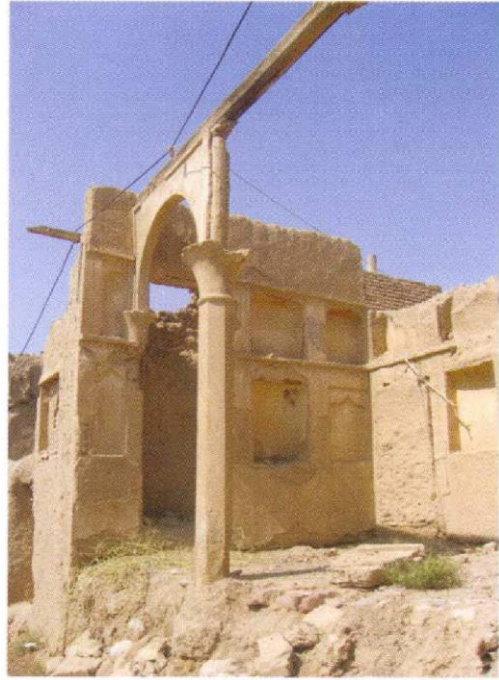
Xanimeke kurmancî



Xwarina şayê



Hostê duzelê



Kelefa şaneşîna xanekî  
kurmanca



Gûla nû bişkivî



**Bûk û zava bi libasên kurmançî va difizîn.**



1)

Daweta Kurdên Xorasanê.

Bejnê yarê dara merxê,  
Ez li dorê ketime çerxê,  
Nalê gurê çav li berxê.

Xelko, werin hûn biwînin,  
Keviran li min mebarînin,  
Yara min çû, dagerînin.

Ji xwedida wi nezer wi,  
Kanîyik li nav malan der wi,  
Her ku herim, yar li ser wi.

Ewrawîye, say li nave,  
Icbarî çûn tawe-tawe,  
Hêstirê min xwîn li nave.

Çarixliyo, çarixliyo,  
Çarixan bêxê, were cîyo,  
Baskê min sa te balgîyo.